

สถานการณ์ กระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ:
ศึกษาเฉพาะกรณี “สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จังหวัดเพชรบุรี”

นันทนา แฮวอู

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2548

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

ใบรับรองปัญหาพิเศษ
 โครงการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์

ชื่อเรื่อง

สถานการณ์ กระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ:
 ศึกษาเฉพาะกรณี “สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จังหวัดเพชรบุรี”

โดย

นันทนา แสวอู

พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการที่ปรึกษา

(อาจารย์กำธร วรเลิศ)

วันที่ 12 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2548

กรรมการที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูศักดิ์ จันทนพิสิริ)

วันที่ 12 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2548

กรรมการที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ)

วันที่ 12 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2548

หัวหน้าภาควิชาเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์การเกษตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิรัช ต้นวัฒนากุล)

วันที่ 14 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 48

โครงการบัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงวุฒิ เพ็ชรประดับ)

รองประธานกรรมการโครงการบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 26 เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 48

ชื่อเรื่อง	สถานการณ์ กระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทอง ปลอดสารพิษ: ศึกษาเฉพาะกรณี “สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จังหวัดเพชรบุรี”
ชื่อผู้เขียน	นางนันทนา แสวอู
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์กำธร วรเลิศ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์ กระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด 2) ศึกษาปัญหาอุปสรรคการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

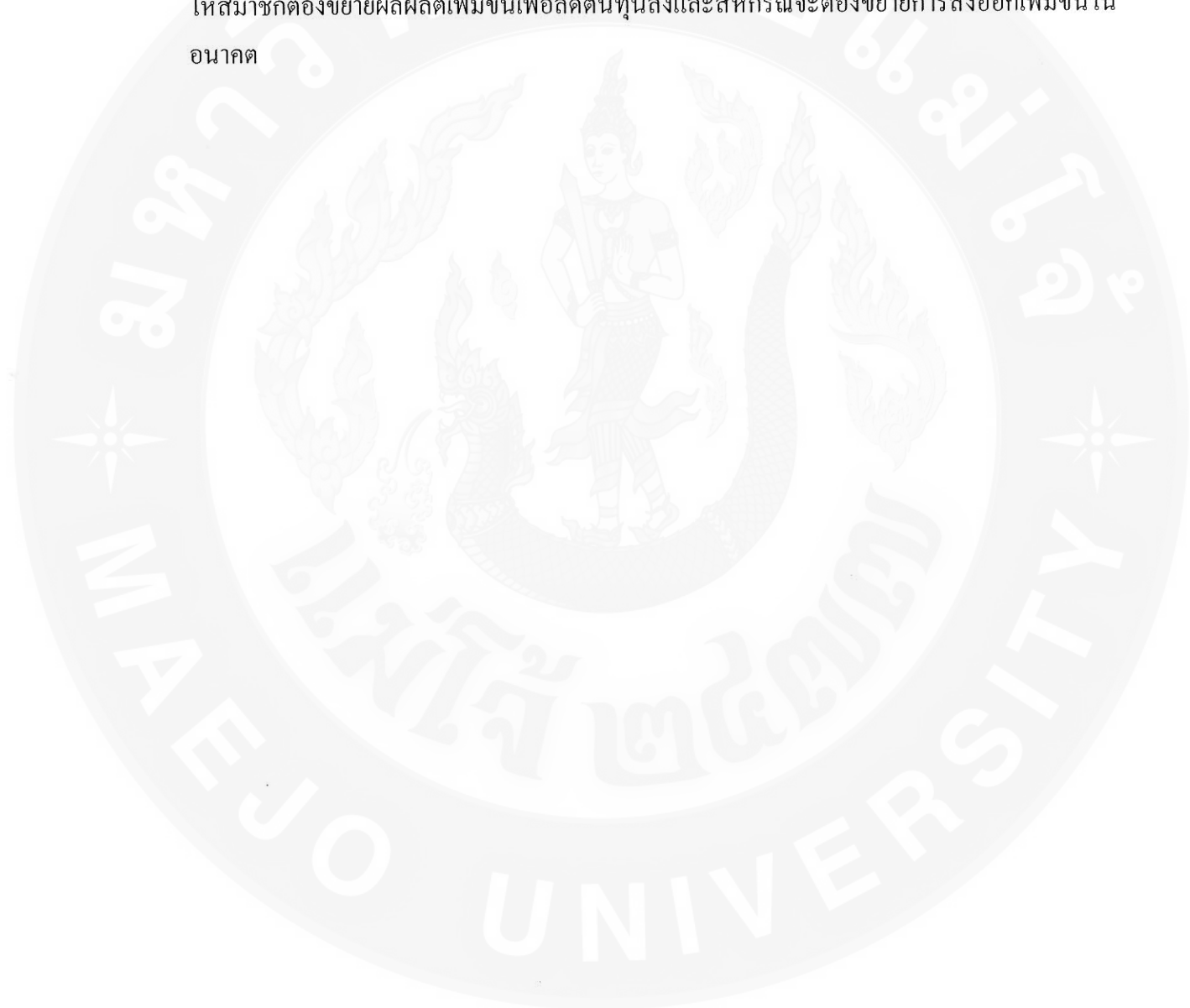
ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ตลอดจนรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติภาคบรรยาย

การศึกษากระบวนการผลิต พบว่า สมาชิกสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกโครงการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออก มีวิธีการปลูกโดยทำเป็นแปลงกร่องไร่ละ 300 – 400 ต้น ไม่ใช่ปุ๋ยเคมีและสารเคมี ใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และการกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีธรรมชาติ ผลการศึกษากระบวนการผลิตในด้านต้นทุนที่มีผลกระทบและมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น พบว่ามีต้นทุนในการผลิตทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่สูงเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.89 โดยมีผลตอบแทนที่ปริมาณผลผลิตและราคาขายในอัตราคงที่

สำหรับการวิเคราะห์ต้นทุนในการส่งออก พบว่า มีต้นทุนการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.03 มีผลตอบแทนปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นแต่มีอัตรากำไรคงที่ ด้านการศึกษาปัญหาอุปสรรคในการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทอง พบว่า สมาชิกสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกโครงการมีปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงาน ผลผลิตเสียหายจากโรคแมลง และดินเสื่อมสภาพ ราคาผลผลิตตกต่ำและการขนส่งไม่สะดวก ปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนการขอสินเชื่อที่มีความยุ่งยากและเสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง ขาดหลักประกัน และได้รับเงินกู้ที่ไม่เพียงพอในการผลิต ส่วนปัญหา

ด้านอุปสรรคในการส่งออกกล้วยหอมทองของสหกรณ์ พบว่า มีการวางแผนการผลิตที่ไม่สอดคล้องกับแผนการส่งออก การเก็บรักษาและการขนส่งมีค่าใช้จ่ายสูง และเพิ่มขึ้นตลอดเวลา ปัญหาด้านการจำหน่ายกล้วยที่ตัดออกได้ราคาต่ำ

สรุปผลการศึกษาได้ว่า ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองที่เกิดขึ้นเป็นปัญหากับสมาชิกสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ในอนาคต จึงเป็นเหตุจูงใจให้สมาชิกต้องขยายผลผลิตเพิ่มขึ้นเพื่อลดต้นทุนลงและสหกรณ์จะต้องขยายการส่งออกเพิ่มขึ้นในอนาคต

Title	The Situation of Production process and Exporting of Toxic-free Kluaihom Thong: A Case Study of “Thayang Agricultural Co-operatives Ltd. Phetchaburi Province”
Author	Mrs.Nuntana Haew-u
Degree of	Master of Science in Cooperative Economics
Advisory Committee Chairperson	Mr.Komton Voralerd

ABSTRACT

This case study aims to investigate the situation of production process, exporting, rewarding, problem and difficulties of toxic free Kluaihom Thong at Thayang Agricultural Co-operatives Ltd. Phetchaburi.

The data were collected from Thayang Agricultural Co-operatives Ltd. and other related departments. Descriptive statistics was used to analyze the data

By studying the production process, it was found that the Co-operative members who participated in the promotion of production process and exporting of toxic-free Kluaihom Thong project used raised beds to nurture 300-400 Kluaihom Thong plants per rai. Manure and organic manure are used, but not chemical fertilizer nor chemical elements. Natural pest is naturally eradicated.

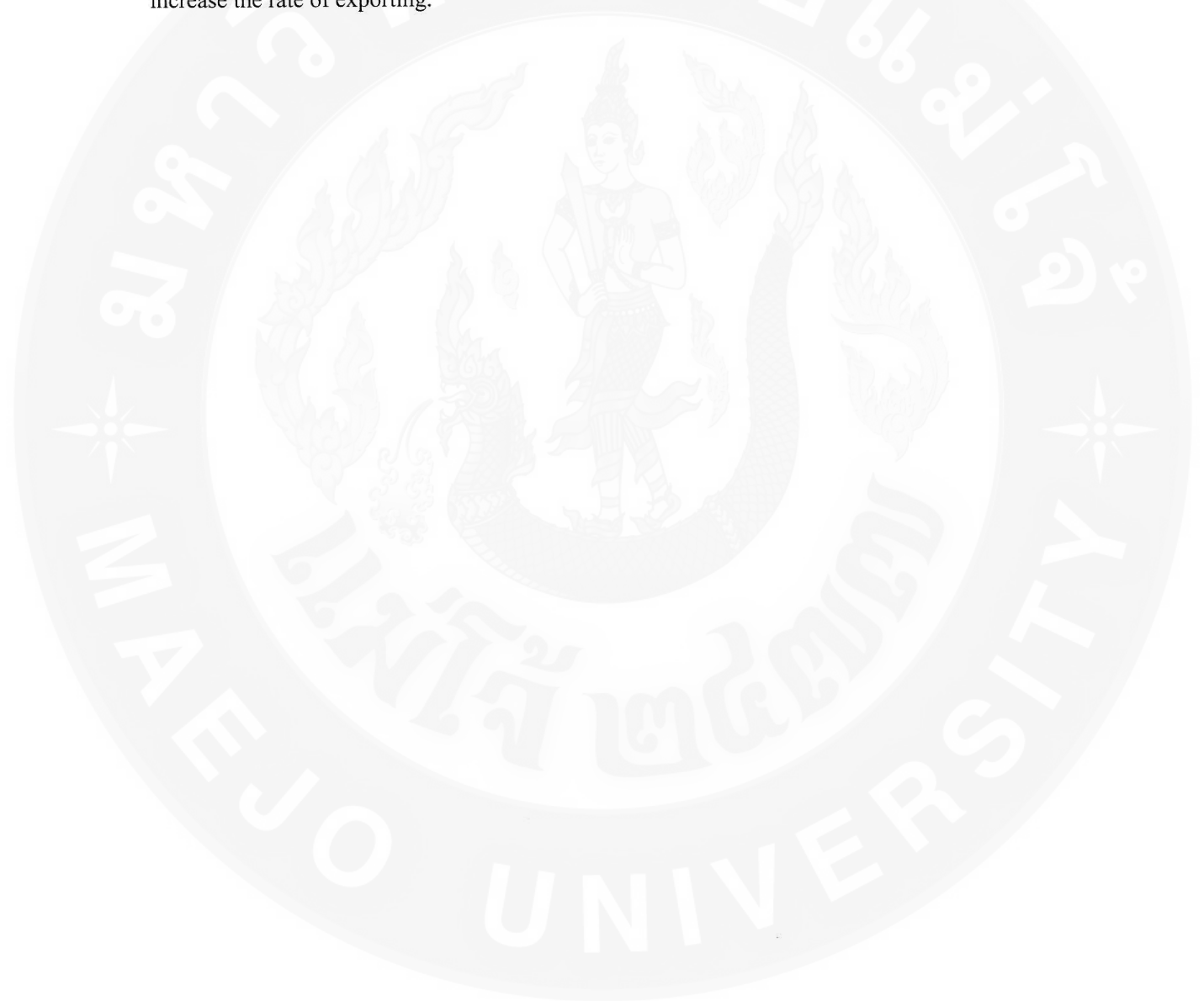
By studying the processing process concerning the affected cost and higher expenses, it was found that the overall cost per rai increased 6.89% with the fixed rate of the return and the price list.

Concerning the cost analysis for exporting, it was found that the cost increased at 5.03% . The return for exporting increased but the profit rate is fixed.

By studying the problems and obstacles of the production and exporting Kluaihom Thong, it was found that the cooperative members faced the shortage of the labor, the damage of products by pest, bad quality of soil, low price of the products, and inconvenient transportation.

The steps of getting credit are complicated and time-consuming. There is no surety and the received credit is not sufficient. In addition, the production plan is not consistent with the exporting plan. The storing and transporting of the products are at the high increasing cost.

In sum, the cost and return will be problematic for the cooperative members. This will motivate them to increase the production in order to reduce the cost and the Cooperative has to increase the rate of exporting.

กิติกรรมประกาศ

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับคำแนะนำ ปรับปรุง และแก้ไขด้วยดีและด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ คือ อาจารย์กำธร วรเลิศ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูศักดิ์ จันทนพสิริ กรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ จรรยาสุภาพ กรรมการที่ปรึกษา ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงและมีความตระหนักในพระคุณอยู่เสมอและตลอดไป ที่ท่านอาจารย์ให้ความช่วยเหลือ

ขอขอบพระคุณสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ผู้จัดการ พนักงานทุกคนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกในพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ให้คำแนะนำ สั่งสอน ให้การศึกษาเป็นพื้นฐาน ขอขอบคุณ นายภัสสันต์ นุพาสันต์ นายบูรินทร์ ถมยวัฒน์ นางสาวเบญจวรรณ แสวอู ซึ่งเป็นผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือให้กำลังใจด้วยดีตลอดมาจนสำเร็จ การศึกษา

นันทนา แสวอู

กรกฎาคม 2548

สารบัญเรื่อง

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
สารบัญเรื่อง	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตของการศึกษา	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	6
สภาพทั่วไปของพื้นที่ที่ทำการศึกษา	6
ภาวะการผลิตกล้วยหอมทอง	9
ภาวะการตลาดกล้วยหอมทอง	10
ประวัติสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด	10
โครงการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ	12
ตลาดการเกษตร	16
กระบวนการผลิต	23
กระบวนการส่งออก	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
กรอบแนวคิดในการวิจัย	51

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
สถานที่ดำเนินการวิจัย	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	52
วิธีการรวบรวมข้อมูล	52
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	54
ผลการวิจัย	54
กระบวนการผลิต	54
กระบวนการส่งออก	62
ปัญหาและอุปสรรค	68
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	73
สรุปผลการศึกษา	73
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	74
ข้อเสนอแนะกระบวนการผลิตและส่งออก	74
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	76
บรรณานุกรม	77
ภาคผนวก	79
ประวัติผู้วิจัย	80

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	การจำหน่ายกล้วยหอมทองของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด	44
2	จำนวนกล้วยส่งโรงแรม	45
3	ปริมาณการส่งออกกล้วยหอมทอง	46
4	ข้อมูลจำนวนสมาชิกและพื้นที่การผลิตที่เข้าร่วมประชุม โครงการปลูกกล้วยหอมทอง ปลอดสารพิษ	55
5	เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตที่สำคัญต่อไร่	55
6	ต้นทุนการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสมาชิกสหกรณ์ปี 2544- 2546	60
7	ผลตอบแทนการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ปี 2544-2546	62
8	ผลการศึกษาด้านต้นทุนการส่งออก	63
9	ต้นทุนในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด	65
10	ผลตอบแทนจากการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตร ท่ายาง จำกัด ระหว่างปี 2544-2546	66
11	ข้อมูลเปรียบเทียบปริมาณผลผลิตและมูลค่ากล้วยหอมทองส่งออกจังหวัดเพชรบุรี	67
12	การผลิตกล้วยหอมทองทั้งหมดของจังหวัดเพชรบุรี	67
13	ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกล้วยของไทย ปี 2544-2546	67
14	สถิติการปลูกกล้วยหอมและกล้วยต่าง ๆ รวมทั้งประเทศ ปีการเพาะปลูก 2545-2546 (ข้อมูล ณ วันที่ 10 เมษายน 2546)	68

สารบัญญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แผนที่อำเภอท่ายาง	7
2 แผนภูมิแสดงขั้นตอนระบบการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	27
3 ผังแสดงขั้นตอนและวิธีการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ	32
4 ผังแสดงขั้นตอนการคัดคุณภาพและบรรจุหีบห่อกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก	34
5 การเตรียมดินเพื่อการปลูกกล้วยหอมทอง	36
6 การป้องกันแมลงด้วยถุงพลาสติก	36
7 การเก็บเกี่ยวกล้วยที่มีความแก่ 75%	37
8 การขนย้ายและการตัดกล้วยออกจากเครือ	37
9 การคัดกล้วยตามคุณภาพ	38
10 การทำความสะอาดกล้วย	38
11 การเป่าแห้งกล้วยหลังจากทำความสะอาด	39
12 ตรวจสอบคุณภาพกล้วยหลังทำความสะอาด	39
13 การบรรจุหีบห่อ	40
14 การบรรจุกล้วยในตู้คอนเทนเนอร์	40
15 การดูดซับก๊าซเอทรีลีนด้วยด่างทับทิม เพื่อให้กล้วยสุกในเวลาที่ต้องการ	41
16 กรอบแนวความคิดในการวิจัย	51

บทที่ 1

บทนำ

สหกรณ์ได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทย และมีวิวัฒนาการต่อเนื่องมาโดยตลอด นับตั้งแต่ได้มีการก่อตั้งสหกรณ์ขึ้นในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2459 เป็นต้นมา วัตถุประสงค์และนโยบายในการจัดตั้งสหกรณ์ได้มีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ แม้ว่าในบางครั้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความชะงักงันต่อความเจริญเติบโตของสหกรณ์แต่ถ้ากล่าวโดยภาพรวมแล้ว ขบวนการสหกรณ์ของไทยเจริญก้าวหน้ามาตามลำดับ สหกรณ์การเกษตรนับเป็นสหกรณ์หนึ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในชนบทของประเทศ การจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรขึ้นมาก็เพื่อต้องการให้เกษตรกรรวมตัวกัน เพื่อให้มีอำนาจต่อรองในการดำเนินธุรกิจ โดยมุ่งหวังที่จะให้สหกรณ์เป็นที่พึ่งของเกษตรกร ในการพัฒนาฐานะทางเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตของเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันเศรษฐกิจทางการเกษตร การคมนาคมขนส่ง และการตลาดสินค้าเกษตรมีความเจริญก้าวหน้ากว้างขวางขึ้น สหกรณ์จึงต้องมีการปรับรูปแบบในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในเชิงธุรกิจมากขึ้น มีการดำเนินธุรกิจให้ความช่วยเหลือเกษตรกรสมาชิกหลายด้านในลักษณะแบบครบวงจร โดยมุ่งที่จะให้สมาชิกมีส่วนร่วมในสหกรณ์ และมีการประสานกับโครงการพัฒนาอื่น ๆ มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สหกรณ์เป็นสมาคมทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้สหกรณ์ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกได้ตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ก็คือสมาชิกต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ให้มากที่สุด เพื่อให้สหกรณ์ดำรงอยู่และแก้ปัญหาการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดเพชรบุรี มีเกษตรกรที่ปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอท่ายาง สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด มีการปลูกกล้วยหอมทองเป็นอาชีพหลัก และมีอาชีพเสริมแต่มีตลาดการจำหน่ายแคบและถูกกดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง ทำให้สมาชิกได้รับราคาต่ำซึ่งไม่เป็นธรรม สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ประสงค์จะหาตลาดกล้วยหอมทองให้สมาชิกโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางและไม่ถูกกดราคา แต่สหกรณ์ไม่สามารถต่อผู้

กับอิทธิพลของพ่อค้า คนกลางในตลาดภายในประเทศได้ จึงได้ร่วมมือกับชุมนุมร้านค้าสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด ติดต่อกับสหกรณ์ผู้บริโภคโตโต้ (Tohto Cooperative Consumer) ประเทศญี่ปุ่น เพื่อส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษไปจำหน่าย ในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษดังกล่าว จำเป็นต้องใช้วิชาการ อุปกรณ์ต่าง ๆ และปฏิบัติตามกรรมวิธีที่ถูกต้องตั้งแต่เริ่มปลูก การบำรุงรักษา การป้องกันโรคพืชและแมลง การรวบรวมกล้วย การบรรจุหีบห่อ จนกระทั่งถึงการขนส่งซึ่งสหกรณ์ได้รับความร่วมมือจากกรมวิชาการเกษตรเป็นอย่างดี จนสามารถส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษไปยังสหกรณ์ผู้บริโภคโตโต้ประเทศญี่ปุ่นได้

การส่งออกกล้วยหอมทองของไทยมักประสบปัญหาอุปสรรคในเรื่องการขนส่งทางเรือซึ่งใช้เวลานานในการขนส่ง เช่น การขนส่งทางเรือไปยังประเทศฮ่องกงและญี่ปุ่น ต้องใช้เวลา 10 วัน 15 วัน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการต่าง ๆ ช่วยในการเก็บรักษาเพื่อชลอการสุกและความเสียหายระหว่างการขนส่ง ปัญหาการเน่าเสียเนื่องจากเชื้อจุลินทรีย์ต่าง ๆ ของกล้วยหอมก็นับว่าเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการสูญเสียระหว่างการขนส่งและทำให้ระยะเวลาในการวางตลาดสั้นลงเมื่อถึงปลายทาง

จากสาเหตุของปัญหาในการส่งออกที่เกิดขึ้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการปรับปรุงคุณภาพการผลิตเพื่อการส่งออกจึงได้มอบหมายให้กรมวิชาการเกษตรดำเนินการวิจัยและพัฒนาวิธีการผลิตทั้งก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อปรับปรุงคุณภาพกล้วยหอมทองของไทย ให้เป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศมากยิ่งขึ้น โดยระยะแรกในปี 2535 กรมวิชาการเกษตรได้ทำการทดลองพัฒนาวิธีการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมทองในท้องที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวมีการปลูกกล้วยหอมทองเป็นจำนวนมากและมีศักยภาพในการผลิตสูง ตลอดจนมีการคมนาคมขนส่งที่สะดวกรวดเร็ว หลังจากที่ทำการพัฒนาวิธีการผลิตให้กับเกษตรกรแล้ว จึงได้ร่วมกับชุมนุมร้านค้าสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด และสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ทดลองทำธุรกิจส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษที่ได้จากการพัฒนาวิธีการผลิต ไปจำหน่ายยังสหกรณ์ผู้บริโภคแห่งกรุงโตเกียวในประเทศญี่ปุ่นเป็นครั้งแรกในเดือนกุมภาพันธ์ 2535 ปริมาณ 1.05 ตัน มูลค่า 23,365 บาท ปรากฏว่าประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี สมาชิกสหกรณ์ผู้บริโภคโตโต้พอใจรสชาติกล้วยหอมทองที่ส่งไปจำหน่าย และต้องการบริโภคมากขึ้น สหกรณ์ผู้บริโภคโตโต้จึงได้แจ้งความประสงค์ขอสั่งซื้อกล้วยหอมทองปลอดสารพิษจากสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด เป็นประจำทุกเดือน โดยลักษณะของการสั่งซื้อกล้วยหอมทองปลอดสารพิษระหว่างสหกรณ์ผู้บริโภคโตโต้ กับสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด นั้น มีการตกลงทำสัญญาซื้อขายและต่อสัญญาระหว่างกันปีต่อปี และกำหนดให้สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ส่งมอบกล้วยหอมทองเป็นรายงวด เดือนละ 1-2 งวด สำหรับ

ปริมาณความต้องการสั่งซื้อ ในระยะแรกเดือนละประมาณ 20 ตัน และจะขยายปริมาณการสั่งซื้อเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงเดือนละประมาณ 60 – 80 ตัน ในอนาคต

สืบเนื่องจากความประสงค์ในการสั่งซื้อกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์ผู้บริโภครุท โต้ได้ทำให้สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด เล็งเห็นลู่ทางในการดำเนินธุรกิจส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษดังกล่าว จึงได้ขอความร่วมมือสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือกรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี สำนักงานสหกรณ์อำเภอท่ายาง และชุมนุมร้านสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด โดยร่วมกันจัดให้มีโครงการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออกขึ้น ในปี 2536 โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อขยายและปรับปรุงวิธีการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและมีปริมาณเพียงพอสำหรับการส่งออกตามความต้องการสั่งซื้อตลอดจนมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มรายได้และผลตอบแทนแก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการ อันเป็นการยกระดับฐานะความเป็นอยู่และการครองชีพของเกษตรกรสมาชิก ซึ่งจะยังผลให้สหกรณ์สามารถขยายการดำเนินธุรกิจเพิ่มมากขึ้น จนมีฐานะมั่นคงเป็นปึกแผ่นและเป็นองค์กรที่สามารถให้บริการความช่วยเหลือแก่สมาชิกและเกษตรกรทั่วไปที่ประสงค์จะเป็นสมาชิก ได้อย่างดียิ่ง ๆ ขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ว่าเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนปรับปรุงการดำเนินโครงการของสหกรณ์ และการพัฒนาการผลิตของสมาชิกโครงการ จึงสมควรที่จะทำการศึกษา เรื่อง สถานการณ์กระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ โดยจะทำการศึกษาสถานการณ์กระบวนการผลิตเฉพาะต้นทุนของแต่ละขั้นตอนในกระบวนการผลิต กรรมวิธีการผลิตและวิธีการส่งออก รวมทั้งจะทำการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนของแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิตและการส่งออก

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ กระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะเรื่องกระบวนการผลิต ผลผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ตามโครงการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออกของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จังหวัดเพชรบุรี เท่านั้น

การศึกษากำหนดขอบเขตดังนี้

1. สถานการณ์ กระบวนการผลิต และการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ศึกษาเฉพาะต้นทุนและผลตอบแทน ของแต่ละขั้นตอน
2. การศึกษาปัญหาอุปสรรคการผลิต และการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ศึกษาเฉพาะต้นทุนของแต่ละขั้นตอน ระหว่างปี 2544 – 2546

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางการแนะนำส่งเสริมสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร
2. ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการผลิต และการส่งออกผลิตผลทางการเกษตรในอนาคต
3. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และเป็นต้นแบบ ให้กับสหกรณ์อื่นที่จะทำธุรกิจการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ

นิยามศัพท์

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้ศัพท์บางคำที่มีความจำเป็นและเกี่ยวข้องในการศึกษาโดยมีความหมายและขอบเขต จำกัด ดังนี้

สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

สมาชิกสหกรณ์ หมายถึง สมาชิกสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

โครงการ หมายถึง โครงการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออกของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

กล้วยหอมทองปลอดสารพิษ หมายถึง กล้วยหอมทองที่ใช้กรรมวิธีในการปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวโดยปราศจากการใช้ปุ๋ยเคมีหรือสารเคมีในการกำจัดแมลงและศัตรูพืช

ปี หมายถึง ปีทางบัญชีของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

ปีทางบัญชี หมายถึง หนึ่งรอบบัญชีของการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด โดยเริ่มตั้งแต่ 1 เมษายน จนถึงสิ้นสุด 31 มีนาคม ของทุกปี

กระบวนการผลิต หมายถึง การดำเนินการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้ คัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมโครงการ การให้การศึกษาอบรม การวางแผนการเพาะปลูก

กระบวนการส่งออก หมายถึง การดำเนินการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ โดยมีขั้นตอนดังนี้ ติดต่อซื้อขายกับลูกค้าต่างประเทศ การรวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย การคัดคุณภาพและบรรจุหีบห่อกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก การเก็บรักษาหีบห่อกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก การขนส่งหีบห่อกล้วยหอมทองเพื่อส่งให้ลูกค้าต่างประเทศ การตรวจสอบรับมอบ ส่งมอบสินค้า และวิธีการชำระเงินค่าสินค้าออก

ต้นทุนการผลิต หมายถึง ต้นทุนการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด มีดังนี้ ค่าเตรียมดิน ค่าหน่อพันธุ์ ค่าแรงงานคน ค่าแรงงาน เครื่องจักร และน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์ ค่าวัสดุการเกษตรอื่น ถูพลาสติก ไม้ค้ำยัน ค่าซ่อมเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ค่าดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้

ต้นทุนการส่งออก หมายถึง ต้นทุนการส่งออกที่เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด มีดังนี้ ค่าตู้ลาก ค่าผ่านท่าเรือ ค่าเอกสาร ค่าบริการชิปปิ้ง ค่ายกตู้ ค่าธรรมเนียมขาออก

ผลตอบแทนกระบวนการผลิต หมายถึง ผลตอบแทนในการลงทุนผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ประกอบด้วย ผลผลิตต่อไร่ รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต และกำไรสุทธิต่อไร่

ผลตอบแทนกระบวนการส่งออก หมายถึง ผลตอบแทนของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ประกอบด้วย ปริมาณการส่งออก มูลค่าการส่งออก และกำไรสุทธิ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

1. สภาพทั่วไปของพื้นที่ทำการศึกษา

ที่ตั้ง ขนาด อาณาเขต

อำเภอท่ายาง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดเพชรบุรี ระยะทางห่างจากจังหวัดเพชรบุรีประมาณ 17 กิโลเมตรและห่างจากกรุงเทพมหานคร 134 กิโลเมตร มีทางหลวงแผ่นดิน (ถนนเพชรเกษม) ผ่านเขตอำเภอท่ายาง ประมาณ 10 กิโลเมตร มีสถานีรถไฟตั้งอยู่ที่ตำบลหนองจอกแม่น้ำที่สำคัญที่ไหลผ่านอำเภอ คือ แม่น้ำเพชรบุรี เนื้อที่ทั้งหมดของอำเภอประมาณ 793,522 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 495,951 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอใกล้เคียง ดังแสดงให้เห็นตามแผนภาพ 1

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอบ้านลาด และอำเภอเมืองเพชรบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรีและอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

การคมนาคมที่สำคัญ สามารถติดต่อกับกรุงเทพฯ ได้สะดวกและรวดเร็วทั้งทางรถยนต์และรถไฟ

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่อำเภอท่ายาง เป็นพื้นที่ราบลุ่มและพื้นที่ราบสูง แยกตามสภาพพื้นที่เกษตรได้เป็น 2 เขตใหญ่ๆ คือ

เขตที่ 1 ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำชลประทาน พื้นที่ราบลุ่มถึงลาดเอียงเล็กน้อย ดินมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชแทบทุกประเภท หมุนเวียนกันตลอดปี พื้นที่อยู่ในเขตนี้ ได้แก่ ตำบลท่ายาง ท่าคอย ท่าแสง ยางหย่อง มาบปลาเค้า และบ้านโนดง

เขตที่ 2 ทำการเกษตรโดยอาศัยธรรมชาติ มีสภาพพื้นที่ราบสูง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำถึงปานกลาง เกษตรกรมักประกอบอาชีพ โดยปลูกพืชที่ต้องการน้ำน้อยเป็นส่วนใหญ่ พื้นที่อยู่ในเขตนี้ ได้แก่ ตำบลเขากระปุก กัดหลวง ท่าไม้รวก (บางส่วน) และวังไคร้ (บางส่วน) ส่วนตำบลหนองจอกและปึกเตียน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาและที่นาบางส่วนได้มีการจัดสรรเป็นหมู่บ้านตากอากาศตลอดจนสถานที่พักผ่อนและท่องเที่ยว

ภาพ 1 แผนที่อำเภอท่าช้าง
 ที่มา: อำเภอท่าช้าง (2535: 7)

การประกอบอาชีพ

ราษฎรในท้องที่อำเภอท่ายาง มีอาชีพหลากหลาย ตั้งแต่การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ การประมง ค้าขาย รับจ้าง รับราชการ ทำงานรัฐวิสาหกิจ และประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน

อาชีพหลัก ได้แก่ ทำนา ทำสวน และทำไร่

พืชที่สำคัญ ข้าวเจ้า สับปะรด อ้อย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดฝักสด กว๊วยไข กว๊วยหอม กว๊วยน้ำวัว มะม่วง มะนาว และชมพู

การประมง

อาชีพที่สำคัญ การเลี้ยงโคนม โคเนื้อ หมู ไก่เนื้อ ไก่ไข่และเลี้ยงปลาน้ำจืด

แหล่งน้ำ

อำเภอท่ายาง มีแหล่งน้ำมากมาย ทั้งแหล่งน้ำชลประทาน อ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ

แหล่งน้ำชลประทาน มีคลองหลัก 3 สาย พื้นที่ทำการเกษตรได้รับประโยชน์ประมาณ 73,500 ไร่ ดังนี้

คลองสาย 1 จากเขื่อนเพชรผ่าน ตำบลท่าคอย หนองจอก และปึกเตียน

คลองสาย 2 จากเขื่อนเพชรผ่าน ตำบลท่าคอย ท่ายาง มาบปลาเค้า บ้านในดง หนองจอก และปึกเตียน

คลองสาย 3 จากเขื่อนเพชรผ่าน ตำบลท่าคอย ท่ายาง มาบปลาเค้า หนองจอก และเขตอำเภอบ้านลาด

อ่างเก็บน้ำชลประทาน มีอ่างเก็บน้ำ 8 แห่ง คือ อ่างเก็บน้ำห้วยตะเคียน หนองโรงชลประทาน (เขาอ่างแก้ว) หนองกลางดง หนองสือ หุบพันดง หนองชุมแสง และยางคา

แหล่งน้ำธรรมชาติ

แม่น้ำ ที่เป็นเส้นเลือดใหญ่ของอำเภอ ได้แก่ แม่น้ำเพชรบุรีและแม่น้ำแม่ระจันต์

ลำห้วย มีลำห้วยสายต่างๆ กระจายอยู่ในพื้นที่จำนวน 17 สาย ได้แก่ ห้วยสงสัย ห้วยพังพอน ห้วยหินเพลิน ห้วยสันพัง ห้วยถ้ำดิน ห้วยสามเขา ห้วยตะเคียน ห้วยพุประคำ ห้วยมะแพบ ห้วยผาก ห้วยน้ำโจน ห้วยตะวาย ห้วยตง ห้วยหนองเก ห้วยจีหามา ห้วยตะเกาะ และห้วยสาย

ภาวะการผลิตกล้วยหอมทอง

กล้วยเป็นผลไม้ที่ปลูกง่าย ลงทุนต่ำ และเป็นที่นิยมบริโภคกันมากในแต่ละวันกล้วยที่นิยมปลูกในประเทศไทย ได้แก่ กล้วยหอมทอง กล้วยหอมเขียว กล้วยไข่ กล้วยน้ำว้า และกล้วยเล็บมือนาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้วยหอมทองเป็นกล้วยที่นิยมบริโภคกันทั่วไป ทั้งภายในและต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะกล้วยหอมทองมีกลิ่นหอม รสหวาน สีมันสะอาดตา นำรับประทานสามารถปลูกได้ทั่วทุกภาคในประเทศไทย

จังหวัดเพชรบุรี มีการปลูกกล้วยหอมทองมากในเขตอำเภอท่ายาง โดยมีการปลูกกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว เนื่องจากอำเภอท่ายางมีลักษณะสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกกล้วยหอมทองกล่าวคือสภาพดินมีค่า pH อยู่ระหว่าง 4.5 – 7 ลักษณะดินร่วนซุยมีน้ำและอากาศสามารถถ่ายเทได้ดี มีปริมาณน้ำฝนสูงกว่า 50 นิ้วต่อปี มีอุณหภูมิไม่ต่ำกว่า 60 F และไม่สูงกว่า 90° F และสภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุสูง

การปลูกกล้วยหอมทองของเกษตรกรอำเภอท่ายาง นิยมปลูกด้วยหน่อใบดาบ ซึ่งเป็นหน่อที่เกิดจากตาของเหง้า ลักษณะใบเรียวยาวเล็กยาว หน่อมีขนาดความสูงไม่เกิน 75 ซม. และมีเหง้าติดอยู่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15 ซม. ฤดูที่ปลูกสามารถปลูกได้ตลอดปี แต่เกษตรกรนิยมปลูกในช่วงกลาง – ปลายฤดูฝน การเตรียมพื้นที่ปลูกนิยมกร่องกว้าง 1 เมตร ความกว้างของร่องที่ใช้ปลูกกล้วยหอม กว้าง 3 – 4 เมตร ระยะปลูกระหว่างต้นห่าง 1.5 – 2 เมตร ระหว่างแถว 2 เมตร การปฏิบัติดูแลรักษา โดยจะทำการพลิกดินหรือพรวนดินเพียงครั้งเดียวในช่วง 1 เดือนแรกหลังปลูกและจะทำการปลูกพืชคลุมดินช่วยป้องกันวัชพืช รักษาความชื้นของดิน รวมทั้งตัดแต่งใบให้เหลือจำนวนใบไว้ 12 ใบ เมื่อกล้วยตกเครือ จะต้องก้ำยันเครือเพื่อป้องกันความเสียหาย การให้น้ำในช่วงฤดูแล้ง จะต้องสูบน้ำเข้าไร่กล้วยป้องกันการขาดน้ำ เพราะจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตและ คุณภาพของกล้วยหอมได้ การใส่ปุ๋ยเคมีเกษตรกรนิยมใส่ปุ๋ยยูเรียในช่วง 1 – 3 เดือนแรกหลังปลูก แล้วจึงใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 จนกระทั่งกล้วยตกเครือ แต่ในปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่หันมาผลิตกล้วยหอมทองตามโครงการส่งเสริมการผลิต กล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออก จึงได้มีการเปลี่ยนจากการใช้ปุ๋ยเคมีมาใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักแทน กล้วยหอมที่ปลูกได้ประมาณ 8 – 10 เดือน จะให้ผลผลิตที่สามารถเก็บเกี่ยวเพื่อจำหน่ายแก่ ผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศได้

ภาวะการตลาดกล้วยหอมทอง

ผลผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรในอำเภอท่ายาง มีการจำหน่ายในลักษณะต่าง ๆ กัน คือ จำหน่ายเป็นกล้วยสด กล้วยสุก และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วย โดยตลาดที่จำหน่ายแบ่งได้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

(1) ตลาดท้องถิ่น/จังหวัด การจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร ส่วนใหญ่จำหน่ายให้กับพ่อค้าท้องถิ่นหรือผู้รวบรวมท้องถิ่น ซึ่งจะเข้าไปติดต่อซื้อผลผลิตในแหล่งผลิตเพื่อนำไปขายส่งให้กับพ่อค้าต่างจังหวัดหรือพ่อค้าจากกรุงเทพฯ ที่เข้ามารับซื้อภายในจังหวัด และผลผลิตบางส่วนเกษตรกรนำไปขายส่งและขายปลีกแก่พ่อค้าและผู้บริโภคเองโดยตรง ณ แหล่งซื้อขายในตลาดท้องถิ่น ตลาดอำเภอท่ายาง และตลาดจังหวัดเพชรบุรี

(2) ตลาดต่างจังหวัด การจำหน่ายกล้วยหอมทองของเกษตรกร นอกจากจะจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น/จังหวัดแล้ว ยังมีการขายส่งและขายปลีกให้กับผู้ค้าและผู้บริโภคในต่างจังหวัด โดยมีตลาดที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดพระประแดง ตลาดปากน้ำสมุทรปราการ ตลาดมหาชัยเมืองใหม่ ตลาดชลบุรี ตลาดปากเกร็ดนนทบุรี และตามตลาดนัดในต่างจังหวัด เป็นต้น

(3) ตลาดกรุงเทพมหานคร การจำหน่ายกล้วยหอมทองของเกษตรกรในตลาดกรุงเทพมหานคร เกษตรกรจะทำการขายส่งและขายปลีกให้กับพ่อค้าและผู้บริโภคในกรุงเทพฯ โดยมีตลาดที่สำคัญ ได้แก่ ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดมหานาค ตลาดปากคลองตลาด ตลาดคลองเตย ตลาด อ.ต.ก. ตลาดนัดจตุจักร และตามตลาดนัดชานเมืองในกรุงเทพฯ เป็นต้น

(4) ตลาดต่างประเทศ ผลผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรในอำเภอท่ายาง มีการส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ โดยผ่านสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด และพ่อค้าผู้ส่งออกปีละประมาณ 400 – 500 ตัน มูลค่าประมาณ 8 – 10 ล้านบาท ตลาดต่างประเทศที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น โดยตลาดของกล้วยหอมทองปลอดสารพิษดังกล่าว โครงการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ปี พ.ศ. 2545 ระบุว่าสัดส่วนการจำหน่ายร้อยละ 15 เป็นตลาดในประเทศ ซึ่งราคาจำหน่ายผลละ 3 บาท กล้วยตากเกรดกิโลกรัมละ 2 – 4 บาท สำหรับตลาดต่างประเทศราคาจำหน่าย 1,375 เยนต่อ 12.5 กิโลกรัม

ประวัติสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด เดิมได้รับการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ครั้งแรก ใช้ชื่อว่า สหกรณ์ท่ายาง จำกัดสินใช้ ประเภทสหกรณ์เครดิตเพื่อผลิตกรรม เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2509 และได้เริ่มดำเนินงานเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2509 ขึ้นกับกรมสหกรณ์ที่ดิน กระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ มีสมาชิกแรกตั้งจำนวน 360 ครอบครัว กลุ่มสมาชิก 12 กลุ่ม จาก 3 ตำบล

ต่อมาได้รับการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อเป็นสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ประเภท สหกรณ์การ
 ชนกิจ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2512 ตามความในพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. 2511 และเมื่อ
 ปี พ.ศ. 2513 สหกรณ์ได้จัดสร้างสำนักงานเป็นของตนเอง โดยสมาชิกได้บริจาคเงินสร้าง จำนวน
 450,000 บาท ต่อมารัฐบาลได้มีนโยบายควบสหกรณ์ที่ดินบ้านหนองเตียน จำกัด เข้ากับสหกรณ์
 การเกษตรท่ายาง จำกัด เป็น สหกรณ์เดียวกัน ใช้ชื่อว่า สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ประเภท
 สหกรณ์การเกษตร เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2517 เลขทะเบียนสมาชิก กสก.79/2517 (สหกรณ์
 การเกษตรท่ายาง, 2535)

ปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด มีสมาชิกจำนวน 2,235 คน (ณ วันที่ 31
 มีนาคม 2546) สังกัดกลุ่มสมาชิก 62 กลุ่ม จาก 12 ตำบล สมาชิกมีพื้นที่ประกอบอาชีพ
 การเกษตรทั้งสิ้น 26,040 ไร่ ปลูกพืชต่าง ๆ ดังนี้

- (1) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 8,620 ไร่ จะได้ผลผลิตประมาณ 350 กก./ไร่
- (2) อ้อย 3,000 ไร่ จะได้ผลผลิตประมาณ 7 ตัน/ไร่
- (3) ข้าว 5,500 ไร่ จะได้ผลผลิตประมาณ 490 กก./ไร่
- (4) ถั่วต่าง ๆ 3,500 ไร่ จะได้ผลผลิตประมาณ 2,800 กก./ไร่
- (5) มะนาว 3,120 ไร่ จะได้ผลผลิตประมาณ 90 ล้านผล
- (6) อื่น ๆ 2,300 ไร่ จะได้ผลผลิตประมาณ 10 ล้านบาท

สหกรณ์มีทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 106,835,930.51 ล้านบาท เป็นทุนของสหกรณ์
 46,522,671.17 ล้านบาท และมีหนี้สินทั้งสิ้น 60,313,259.34 บาท ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม
 ของทุกปี

การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ในรอบปีบัญชีสิ้นสุด 31 มีนาคม 2546 มีปริมาณ
 ธุรกิจรวมทั้งสิ้น 82,632,697 บาท จำแนกตามธุรกิจดังนี้

(1) ธุรกิจสินเชื่อ สหกรณ์ได้จ่ายเงินกู้ให้แก่สมาชิกเพื่อนำไปลงทุนประกอบอาชีพ
 การเกษตรทั้งระยะสั้น และระยะปานกลาง จำนวน 28,122,744 ล้านบาท โดยคิดอัตราดอกเบี้ย
 ร้อยละ 9-10 ต่อปี วงเงินกู้สูงสุดไม่เกิน 200,000 บาท

(2) ธุรกิจรับฝากเงินสหกรณ์รับฝากเงินจากสมาชิกทั้งประเภทเงินฝากออมทรัพย์
 และเงินฝากประจำ รวมทั้งสิ้น 35,827,968 บาท

(3) ธุรกิจจัดจำหน่ายสินค้าสหกรณ์ได้จัดหาสินค้าและวัสดุการเกษตรมาจำหน่าย
 แก่สมาชิกสหกรณ์คิดเป็นมูลค่า 518,978 บาท

(4) ธุรกิจรวบรวมผลิตผล สหกรณ์ได้รวบรวมผลิตผลจากสมาชิกมาจำหน่ายทั้งภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศ ผลผลิตที่รวบรวม ได้แก่ กลัวยหอมทองปลอดสารพิษ มะนาว และอื่น ๆ คิดเป็นมูลค่า 18,163,007 บาท

(5) ธุรกิจให้บริการส่งเสริมการเกษตร สหกรณ์ให้บริการน้ำเพื่อการเกษตร โดยมีสถานีสูบน้ำของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสหกรณ์ จำนวน 2 สถานี คือ สถานีสูบน้ำสระเห็ด และสถานีสูบน้ำบ้านหนองเตียน มีพื้นที่ส่งน้ำ จำนวน 2,000 ไร่เศษ สหกรณ์ได้แนะนำให้สมาชิกปลูกพืชหมุนเวียนหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการเก็บออมการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามวิธีการสหกรณ์

2. โครงการส่งเสริมการผลิตกลัวยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออก

หลักการและเหตุผล

จังหวัดเพชรบุรี มีเกษตรกรที่ปลูกกลัวยหอมทองปลอดสารพิษเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอท่ายาง สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด มีการปลูกกลัวยหอมทองเป็นอาชีพหลักและมีอาชีพเสริมแต่มีตลาดการจำหน่ายแคบ และถูกกดราคาโดยพ่อค้าคนกลาง ทำให้สมาชิกได้รับราคาต่ำซึ่งไม่เป็นธรรม สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ประสงค์จะหาตลาดกลัวยหอมทองให้สมาชิกโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางและไม่ถูกกดราคา แต่สหกรณ์ไม่สามารถต่อสู้กับอิทธิพลของพ่อค้าคนกลางในตลาดภายในประเทศได้ จึงได้ร่วมมือกับชุมนุมร้านสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด ติดต่อกับสหกรณ์ผู้บริโภครุทโธได้ประเทศญี่ปุ่น เพื่อส่งออกกลัวยหอมทองปลอดสารพิษไปจำหน่าย ในการส่งออกกลัวยหอมทองปลอดสารพิษดังกล่าวจำเป็นต้องใช้วิชาการอุปกรณ์ต่าง ๆ และปฏิบัติตามกรรมวิธีที่ถูกต้องตั้งแต่ เริ่มปลูก การบำรุงรักษา การป้องกันโรคพืชและแมลง การรวบรวมกลัวย การบรรจุหีบห่อ จนกระทั่งถึงการขนส่งซึ่งสหกรณ์ได้รับความร่วมมือจากกรมวิชาการเกษตรเป็นอย่างดี จนสามารถส่งออกกลัวยหอมทองปลอดสารพิษไปยังสหกรณ์ผู้บริโภครุทโธได้ประเทศญี่ปุ่นได้ โดยในระยะเริ่มแรกเป็นการทดลองส่งออกเดือนละ 6 ตัน ซึ่งเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2535 ปรากฏว่าประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี เพราะผู้บริโภครุทโธได้ประเทศญี่ปุ่นพอใจกับรสชาติของกลัวยหอมทอง ซึ่งมีความหวานกว่ากลัวยหอมที่บริโภครุทโธได้เดิมในประเทศญี่ปุ่นและเป็นกลัวยที่ปลอดสารพิษ สมาชิกและคณะกรรมการของสหกรณ์ผู้บริโภครุทโธได้จึงได้เดินทางมาศึกษาดูงานกระบวนการผลิตกลัวยหอมทองปลอดสารพิษที่สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด และมีความพอใจจึงได้แจ้งความประสงค์จะสั่งซื้อเพิ่มเป็นเดือนละ 20 ตัน

โดยเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2536 และยังคงทำให้สหกรณ์สั่งซื้อเพิ่มให้ได้ถึงปีละ 2,000 ตัน เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคกล้วยหอมในประเทศญี่ปุ่น (สหกรณ์การเกษตรท่ายาง, 2536)

สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องขยายพื้นที่การผลิต และขบวนการรวบรวมเพื่อการส่งออกตามความต้องการของสหกรณ์ผู้บริโภคได้ แต่ สหกรณ์ ยังขาดแคลนความรู้ทางวิชาการและเงินทุนในการดำเนินงานดังกล่าว รวมทั้งการจัดซื้ออุปกรณ์ที่ทันสมัย จึงประสงค์จะขอรับการสนับสนุนด้านเงินทุนและวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การ ส่งออกบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- (1) เพื่อให้สหกรณ์มีบทบาทในการช่วยสมาชิกขาดตลาดกล้วยหอม และมีอำนาจต่อรองราคา
- (2) เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นการยกระดับฐานะความเป็นอยู่และการครองชีพของสมาชิกสหกรณ์
- (3) เพื่อช่วยยกระดับราคาของกล้วยหอมทองในท้องที่ ซึ่งจะเกิดผลดีแก่เกษตรกรทั่วไปด้วย
- (4) เพื่อให้ได้เงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยลดการขาดดุลการค้ากับประเทศญี่ปุ่นลง
- (5) เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทย ให้เป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ

เจ้าของโครงการ สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- (1) กรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรีและสำนักงานสหกรณ์อำเภอท่ายาง มีหน้าที่ในการประสานงาน อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานและติดตามผลบำรุงรักษา การรวบรวม การบรรจุหีบห่อ และการส่งออก
- (2) กรมวิชาการเกษตร ให้คำแนะนำและให้ความรู้ทางวิชาการ โดยเริ่มตั้งแต่การผลิตการบำรุงรักษา การรวบรวม การบรรจุหีบห่อ และการส่งออก

(3) กรมส่งเสริมการเกษตร ให้คำแนะนำในการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับแผนความต้องการของประเทศญี่ปุ่น

(4) ชุมนุมร้านสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด ติดต่อประสานงานกับสหกรณ์ผู้บริโภคร่วมได้ประเทศญี่ปุ่น

(5) จังหวัดเพชรบุรี ให้การสนับสนุนในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง

ห้องที่ดำเนินงาน

ดำเนินงานในห้องที่อำเภอท่ายาง และอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยจะขยายพื้นที่การปลูกกล้วยหอมทอง ประมาณ 1,500 ไร่ เพื่อผลิตกล้วยหอมทองส่งออกให้ได้ผลผลิตไม่ต่ำกว่าเดือนละ 20 ตัน และจะขยายการผลิตเพื่อส่งออกให้ได้ถึงปีละ 2,000 ตัน

วิธีดำเนินการ

(1) เสนอขออนุมัติโครงการต่อที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์

(2) คัดเลือกสมาชิกสหกรณ์เข้าร่วมโครงการและจัดแบ่งกลุ่มย่อยของสมาชิกเพื่อให้สมาชิกในพื้นที่ใกล้เคียงดูแลควบคุมกันเอง

(3) ให้การศึกษาอบรมทางวิชาการ เกี่ยวกับขั้นตอนในการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษแก่สมาชิกสหกรณ์ โดยเน้นการผลิตที่ไม่ใช่ยาปราบศัตรูพืชและปุ๋ยเคมี เว้นแต่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมัก ทั้งนี้โดยความช่วยเหลือแนะนำของกรมวิชาการเกษตร

(4) วางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศญี่ปุ่น โดยการช่วยเหลือแนะนำของกรมส่งเสริมการเกษตร

(5) จัดให้สมาชิกทำสัญญาส่งผลิตผลให้สหกรณ์ ตลอดจนให้ถือปฏิบัติตามคำแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ระยะเวลาดำเนินการ

เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ พ.ศ. 2536 เป็นต้นไป โดยดำเนินการเป็นโครงการต่อเนื่อง

งบประมาณดำเนินการ

ประมาณการค่าใช้จ่ายในโครงการมีดังนี้

(1) เงินทุนหมุนเวียนในการรวบรวมผลผลิตเพื่อส่งออก	500,000 บาท
(2) ค่าสร้างตู้คอนเทนเนอร์ ขนาด 40 ลูกบาศก์ฟุต 1 ตู้	500,000 บาท
(3) ค่าสร้างอาคารโรงงานเพื่อบรรจุหีบห่อ	1,500,000 บาท
(4) ค่าสร้างเครื่องมือและอุปกรณ์ในการบรรจุหีบห่อ	1,000,000 บาท
(5) ซื้อมอเตอร์เย็บสำหรับขนส่งสินค้าไปท่าเรือ 2 คัน	2,800,000 บาท
(6) ซื้อมอเตอร์บรรทุกผลผลิตจากสวน 2 คัน (รถบรรทุก 6 ล้อเล็ก 1 คัน, 4 ล้อ 1 คัน)	700,000 บาท
(7) ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคารหลังเก่า เพื่อความสะอาดแก่รถบรรทุกเข้าออก	1,000,000 บาท
รวมทั้งสิ้น	8,000,000 บาท

ทั้งนี้ สหกรณ์จะขอรับการสนับสนุนจากคณะกรรมการการเศรษฐกิจสภาผู้แทนราษฎรช่วยเหลือจัดหาแหล่งเงินกู้ระยะยาวและมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ (สหกรณ์การเกษตรท่ายาง, 2535)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จะสามารถส่งกล้วยหอมทองปลอดสารพิษไปยังประเทศญี่ปุ่นได้เดือนละไม่ต่ำกว่า 20 ตัน คิดเป็นมูลค่า 360,000 บาท
- (2) สมาชิกสหกรณ์จำนวน 400 ครอบครัว จะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการขายกล้วยหอมทอง
- (3) จะทำให้กล้วยหอมทองในตลาดท้องถิ่นมีราคาสูงขึ้นเป็นผลให้เกษตรกรทั่วไปมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบุรีโดยรวม
- (4) สหกรณ์เป็นสถาบันที่สามารถพึ่งตนเองได้
- (5) จะทำให้ต่างประเทศสนใจสินค้าเกษตรของประเทศไทย และสามารถส่งออกผลผลิตชนิดอื่นในโอกาสต่อไปได้
- (6) จะเป็นโครงการนำร่องที่สหกรณ์อื่น ๆ ใช้เป็นตัวอย่างในอนาคตซึ่งจะเป็นผลดีเป็นผลดีต่อประเทศชาติสืบไป

3. ตลาดการเกษตร

ธุรกิจการตลาดสินค้าเกษตรมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตร ในปัจจุบันนี้สหกรณ์ภาคการเกษตรจำนวนมากยังไม่สามารถทำธุรกิจการตลาดสินค้าเกษตรได้ เนื่องจากปัญหาอุปสรรคในการเริ่มต้น (barrier to entry) มากมายจากการศึกษาผลการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีของสหกรณ์พบว่า การเริ่มต้นทำธุรกิจการตลาดประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ดังนี้

ความต้องการของผู้บริโภคหรือตลาดเป้าหมาย

การที่จะเริ่มต้นส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี สหกรณ์ต้องรู้ความต้องการของสหกรณ์ผู้บริโภคได้ทุกด้านอย่างละเอียด ได้แก่

ชนิดของการผลิต

กล้วยหอมทองที่วางขายในตลาดญี่ปุ่น เป็นกล้วยหอมที่จัดอยู่ในกลุ่ม (cavendish) เช่นเดียวกับกล้วยหอมเขียว ซึ่งมีผลใหญ่ เปลือกหนา แต่รสชาติสู้กล้วยหอมทองซึ่งอยู่ในกลุ่ม Gross Michel ไม่ได้ สมาชิกสหกรณ์ ผู้บริโภคได้จำนวนมากที่เคยคิดเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับประทานกล้วยหอมทองแล้วคิดใจเมื่อกลับไปประเทศญี่ปุ่นก็เรียกร้องให้ผู้บริหารของสหกรณ์หาผู้ส่งออกกล้วยหอมทองจากประเทศไทยไปบริการสมาชิก

คุณภาพของผลผลิต

กล้วยหอมทองเป็นผลไม้ที่มีเคลอร์ต่ำ รับประทานแล้วไม่อ้วน ชาวญี่ปุ่นทุกเพศทุกวัยนิยมรับประทานกล้วยหอมเพื่อสุขภาพ สิ่งที่ชาวญี่ปุ่นกลัวกันมากก็คือ สารเคมีหรือสารพิษที่ตกค้างอยู่ในผลไม้และอาหารการปลูกกล้วยหอมทองแบบธรรมชาติ คือ การปลูกโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีใด ๆ ทั้งสิ้นทำให้ได้กล้วยหอมทองปลอดสารเคมีซึ่งมีรสชาติดีและปลอดภัย สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคเหนือคู่แข่งรายอื่น ๆ

ราคาของผลผลิต

ราคาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ราคาสินค้าเกษตรส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงบ่อยไม่มีเสถียรภาพเกิดผลกระทบต่อผู้ผลิตและผู้บริโภคอยู่เสมอ การปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีต้องค่าใช้จ่ายเคมี ทำให้ ผลผลิตต่ำและต้องค่าใช้จ่ายในการกำจัด

วัชพืชและการป้องกันกำจัดโรค แมลง แต่ต้องใช้สารชีวภาพและแรงงานแทนสารเคมี ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการผลิตสูงกว่าการปลูกกล้วยหอมทองธรรมดา ผู้บริโภคต้องทราบและยอมรับความจริงในเรื่องนี้ เพื่อให้การกำหนดราคาซื้อขายกล้วยหอมทองปลอดภัยเหมาะสม เป็นธรรมกับทุกฝ่ายและมีเสถียรภาพในช่วงเวลาหนึ่ง จึงต้องใช้วิธีวิเคราะห์อุปสงค์และอุปทาน (demand and supply analysis)

ปริมาณและช่วงเวลาของผู้บริโภคต้องการ

สหกรณ์ ต้องทราบปริมาณและช่วงเวลาที่สหกรณ์ผู้บริโภคได้ต้องการล่วงหน้าพอสมควร เพราะเพื่อจัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองปลอดภัยเพื่อการส่งออก ซึ่งจะต้องวางแผนการผลิตร่วมกับสมาชิก เพื่อให้สอดคล้องกับจำนวนและช่วงเวลาที่สหกรณ์ผู้บริโภคได้ต้องการ การวิเคราะห์ความต้องการบริโภคกล้วยหอมทองปลอดภัย และการวางแผนการผลิตต้องทำด้วยความละเอียดรอบคอบ

ความสามารถและปัจจัยการผลิตของสมาชิกสหกรณ์

สมาชิกโครงการ มีบทบาทสำคัญมากในการผลิตกล้วยหอมทองปลอดภัย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในทุกด้านจากการศึกษาความสามารถและปัจจัยการผลิตของสมาชิกโครงการพบว่ามืองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

การยอมรับความเปลี่ยนแปลงในกระบวนการผลิต

สมาชิกโครงการมีความเคยชินในการปลูกกล้วยหอมทอง โดยใช้ปุ๋ยเคมีและการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชและโรคแมลง ซึ่งเป็นวิธีที่สะดวกและประหยัด รวมทั้งได้ผลผลิตสูง แต่มีสารพิษตกค้างในดินและผลผลิต การที่สมาชิกโครงการเลิกใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทุกชนิด โดยต้องใช้แรงงานเพิ่มค่าใช้จ่ายสูงขึ้นและผลผลิตต่ำกว่าวิธีเดิม จึงถือได้ว่าสมาชิกโครงการมีความสามารถสูงมาก ในการยอมรับความเปลี่ยนแปลงในกระบวนการผลิต

ปัจจัยการผลิตเหมาะสม

ปัจจัยสำคัญในการผลิตกล้วยหอมทองปลอดภัย คือ ดินและน้ำ สมาชิกโครงการที่มีพื้นที่ในเขตชลประทานซึ่งสภาพดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกล้วยหอมทองรวมทั้งมีน้ำเพียงพอที่จะปลูกกล้วยหอมทองได้ตลอดทั้งปี สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้

ความสามารถในการทำธุรกิจการตลาดของสหกรณ์

การตลาดหมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเคลื่อนย้ายสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค การส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมีไปยังประเทศญี่ปุ่น ต้องใช้ความสามารถในการตลาดสูงเป็นพิเศษ เนื่องจากระยะทางไกล กฎหมายและมาตรการควบคุมการนำเข้าของประเทศญี่ปุ่นมีความเข้มงวดมากอีกทั้งลักษณะเฉพาะของกล้วยหอมทองที่มีเปลือกบางสุกเร็ว สหกรณ์สามารถทำหน้าที่การตลาด (marketing function) ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ตั้งแต่หน้าที่การแลกเปลี่ยน (exchange function) หน้าที่ที่ทำกับตัวสินค้า (physical function) และหน้าที่อำนวยความสะดวก (facilitating function) ตลอดจนการควบคุมต้นทุนการตลาด (marketing cost) และประสิทธิภาพทางการตลาด (marketing efficiency) ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเป็นที่พอใจของสมาชิกโครงการ ซึ่งเป็นผู้ผลิตและ สหกรณ์ผู้บริโภคได้ซึ่งเป็นผู้บริโภคอีกด้วย

การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านเทคโนโลยี

กรมวิชาการเกษตร ได้ให้การสนับสนุนในการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี การเก็บเกี่ยว การบรรจุกล่อง การเก็บรักษาการยืดเวลาสุกการฝึกอบรมสมาชิกโครงการและบุคลากรของสหกรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะแรก ๆ กรมวิชาการเกษตรยังได้ให้สหกรณ์ยืมเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ใช้ในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี

ด้านการจัดการและเงินทุน

กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้ให้ความช่วยเหลือแก่สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด เกี่ยวกับการประสานงาน การให้คำแนะนำด้านการจัดการธุรกิจการตลาด และสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมการสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์จัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์และเงินทุนหมุนเวียนในการทำธุรกิจส่งออก

ด้านการส่งออก

ในการทำธุรกิจส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารเคมี สหกรณ์ต้องติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่บริษัทเดินเรือเพื่อจองระวางเรือบรรทุก กรมวิชาการเกษตรเพื่อขอใบรับรองว่ากล้วยหอมทองปราศจากโรคและแมลง (phytosanitary certificate) กรมศุลกากรเพื่อชำระค่าธรรมเนียมการส่งออก เป็นต้น

หน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครแต่เนื่องจากสหกรณ์ไม่มีสำนักงานในกรุงเทพมหานคร จึงได้มอบหมายให้ชุมนุมร้านค้าสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร ดำเนินการแทนสหกรณ์ โดยให้ค่าตอบแทนร้อยละ 5 ของมูลค่าการส่งออกของกล้วยหอมทองทั้งหมด

การตลาดสินค้าเกษตร มีความสำคัญต่อบุคคล องค์กรธุรกิจ เศรษฐกิจและสังคมอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่าการตลาดสินค้าเกษตรมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน สหกรณ์ภาคการเกษตรส่วนใหญ่สามารถดำเนินธุรกิจเพื่อสนับสนุนด้านการผลิตของสมาชิกสหกรณ์ได้แก่การจัดหาเงินทุนและปัจจัยการผลิตได้ค่อนข้างดี แต่ไม่สามารถช่วย ด้านการตลาดได้ สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่จึงมีฐานะยากจนเพราะถูกพ่อค้าคนกลางเอารัดเอาเปรียบ และถูกกอบโกยผลประโยชน์อย่างเต็มที่ ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของสหกรณ์ อีกด้วยการเริ่มประกอบธุรกิจการตลาดสินค้าเกษตรมีความลำบากและยุ่งยากเนื่องจากสินค้าเกษตรมีลักษณะเฉพาะ คือ ง่ายง่าย มีน้ำหนักมาก ใช้เนื้อที่มาก การผลิตต้องใช้เวลา ผลิตได้ตามฤดูกาล ปริมาณและคุณภาพควบคุมยาก เพราะส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ผู้ผลิตรายเล็กรายน้อยมีอยู่จำนวนมากและอยู่กระจัดกระจาย การรวบรวมทำได้ยาก เสียค่าใช้จ่ายสูง ความต้องการ (demand) กับปริมาณการผลิต (supply) มักจะไม่สมดุล ราคาเคลื่อนไหวไม่มีความแน่นอน และจะมีพ่อค้าคนกลางยึดครองตลาดทุกระดับอยู่ก่อนแล้ว จึงมีเพียงไม่กี่ สหกรณ์ที่สามารถดำเนินธุรกิจการตลาดสินค้าเกษตรได้ ถึงแม้ว่าปัญหาอุปสรรคของการเข้าสู่การประกอบธุรกิจ การตลาด (barriers to entry) มีมากมายแต่ก็จำเป็นที่สหกรณ์ภาคการเกษตรทุกแห่งจะต้องชวนชวนใช้ความพยายามศึกษาหาแนวทางในการเริ่มประกอบธุรกิจการตลาด สินค้าเกษตร เพื่อช่วยยกระดับรายได้และฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกสหกรณ์ ตลอดจนเพื่อพัฒนาสหกรณ์ให้มีความเข้มแข็งเป็นที่พึ่งของสมาชิก สหกรณ์ได้ทั้งนี้การตัดสินใจของสมาชิกผู้ผลิตในการจำหน่ายผลผลิตเป็นตัวชี้วัดต่อการรวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์ การเกษตรทำยาง จำกัด ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาสถานการณ์กระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออกของสหกรณ์การเกษตรทำยาง จำกัด

ความหมายของการตลาดตามแนวความคิดของนักการตลาดในปัจจุบัน หมายถึง “กระบวนการกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีบทบาทต่อการสร้างสรรค์ จูงใจ กระตุ้นให้ผู้ผลิตสินค้าและบริการ และให้ผู้บริโภคซื้อสินค้าและบริการ อันได้แก่ความพยายาม ทั้งปวงที่ก่อให้เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าสามารถเคลื่อนย้ายจากมือผู้ผลิตไปอยู่ในความครอบครอง และใช้ประโยชน์ของผู้บริโภคได้”

หน้าที่การตลาด หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่มีผลทำให้สินค้าเคลื่อนย้ายจากมือผู้ผลิตไปสู่มือผู้บริโภคในรูปร่างลักษณะ เวลาและสถานที่ที่ผู้บริโภคต้องการ หน้าที่การตลาดจำแนกได้ 3 ประเภท คือ

(1) หน้าที่การแลกเปลี่ยน (exchange function) หมายถึง หน้าที่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในตัวสินค้า หน้าที่การตลาดประเภทนี้ประกอบด้วย การซื้อ (buying) และการขาย (selling)

(2) หน้าที่ที่เกี่ยวกับตัวสินค้า (physical function) หมายถึง หน้าที่การตลาดที่ทำกับสินค้าโดยตรง เพื่อให้การเคลื่อนย้ายสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคตามที่ต้องการซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์เพิ่มกับตัวสินค้า ด้านเวลา รูปร่างและสถานที่ หน้าที่ของการตลาดประเภทนี้ประกอบด้วย การรวบรวม (collecting) การขนส่ง (transportation) การเก็บรักษา (storage) และการแปรรูป (processing)

(3) หน้าที่อำนวยความสะดวก (facilitating function) หมายถึง หน้าที่การตลาดที่เป็นการสนับสนุนช่วยให้หน้าที่การตลาด 2 ประเภทข้างต้นดำเนินไปอย่างสะดวกสบาย หน้าที่การตลาดประเภทนี้ประกอบด้วย การจัดชั้นมาตรฐานสินค้า (grading and standardization) การเงิน (financing) การเสี่ยงภัย (risk - bearing) และข่าวสารการตลาด (marketing information)

ต้นทุนการตลาด (marketing cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งเกิดขึ้นจากการทำหน้าที่การตลาด เพื่อให้สินค้าและบริการสามารถเคลื่อนจากมือผู้ผลิตไปสู่มือผู้บริโภค เช่น ค่ารวบรวม ค่าขนส่ง ค่าบรรจุหีบห่อ ค่าประกันภัย นอกจากนี้ยังรวมถึงค่าตอบแทนและกำไรของผู้ทำหน้าที่การตลาดด้วย ต้นทุนการตลาดก็คือส่วนแตกต่างระหว่างราคาที่ผู้บริโภคจ่าย กับ ราคาที่ผู้ผลิตได้รับโดยทั่วไปเรียกกันว่าส่วนเหลือการตลาด (marketing margin) ต้นทุนการตลาดหรือส่วนเหลือการตลาด มีความสำคัญต่อการกำหนดราคาสินค้าอย่างมาก กล่าวคือถ้าหากต้นทุนการตลาดสูงขึ้น ราคาสินค้าที่ผู้บริโภคจะต้องจ่ายก็จะสูงตามไปด้วย หรือมิฉะนั้นราคาสินค้าที่ผู้ผลิตได้รับก็จะต่ำลง ต้นทุนการตลาดสูงหรือต่ำนั้น ไม่อาจสรุปได้ว่าผู้ทำหน้าที่การตลาดทำหน้าที่ได้ดีหรือไม่ สินค้าที่มีต้นทุนการตลาดสูงอาจให้บริการที่ดีทำให้ผู้บริโภคมีความพึงใจ สูงมากก็ได้

ประสิทธิภาพการตลาด (marketing efficiency) การพิจารณาว่า การตลาดทำหน้าที่ดีหรือไม่อย่างไรนั้น การพิจารณาประสิทธิภาพการตลาดซึ่งไม่อาจพิจารณาจากต้นทุนการตลาดเพียงอย่างเดียวได้ จำเป็นต้องพิจารณาถึงความพึงพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจาก สินค้า นั้น ๆ ดังนั้น การที่ต้นทุนการตลาดสูงจึงไม่เป็นปัญหาเสมอไป

มีแนวความคิดอยู่ว่าการตลาดที่มีประสิทธิภาพ คือ การตลาดที่มีการใช้ปัจจัยทางเศรษฐกิจจำนวนน้อยที่สุดในการทำหน้าที่การตลาด เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการอันเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค การวัดระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคทำได้ยาก แต่ในทางปฏิบัติจะใช้ระดับราคา สินค้าที่ผู้บริโภคพอใจหรือยินดีที่จะซื้อ แทนระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค

ส่วนแบ่งของเกษตรกร (farmer's share) ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการตลาด นอกจากจะพิจารณาความพึงพอใจของผู้บริโภค หรือราคาที่ผู้บริโภคนำจ่าย และต้นทุนการตลาดแล้ว ยังต้องพิจารณาสวนแบ่งของเกษตรกรด้วย ทั้งนี้โดยพิจารณาว่าราคาที่เกษตรกรได้รับหรือราคาที่ฟาร์ม (farm price) คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของราคาที่ ผู้บริโภคจ่าย (consumer price) ถ้าเปอร์เซ็นต์ของส่วนแบ่งของเกษตรกรต่ำ ต้นทุนการตลาด (marketing cost) ก็ต้องสูงซึ่งเป็นสัดส่วนกลับกัน

การตลาดอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การทำธุรกิจส่งออกสินค้าเกษตร นอกจากจะต้องศึกษาความต้องการของผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคเหนือคู่แข่งแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันพืช (plant protection law) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัย (food sanitation law) และมาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศที่เป็นตลาดเป้าหมาย รวมทั้งจะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของผู้ผลิตอีกด้วย การตลาดสินค้าเกษตรในปัจจุบัน จึงเน้นทั้งการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและต้องรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมด้วย ผู้ผลิตจะต้องใช้ขบวนการผลิตที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแนวความคิดด้านการตลาดเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (green marketing) ที่จะทำให้งานการผลิตและการตลาดมีความยั่งยืน (sustainability)

อรรถประโยชน์การตลาด การตลาดช่วยตอบสนองความพึงพอใจกับผู้บริโภคและเอื้ออำนวยให้ระบบเศรษฐกิจดำเนินไปด้วยดี ตั้งแต่ขั้นการผลิตจนถึงขั้นผู้บริโภคสุดท้าย การตลาดก่อให้เกิดประโยชน์นอกเหนือ จึงถือว่าการตลาดสร้างอรรถประโยชน์ให้ เกิดขึ้นกับสินค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่ขั้นการผลิตจนถึงขั้นผู้บริโภคคนสุดท้ายการตลาดก่อให้เกิดประโยชน์ 4 ประการดังนี้

(1) อรรถประโยชน์ในแง่รูปร่าง (form utility) คือ ความพึงพอใจของผู้บริโภค ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงรูปร่างลักษณะของสินค้า เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูป สินค้าจากรูปหนึ่งไปยังอีกรูปหนึ่ง อาจมีการปรับปรุงคุณภาพและหีบห่อด้วย ก็ได้

(2) อรรถประโยชน์ในแง่ของสถานที่ (place utility) คือ ประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากแหล่งผลิตไปยังแหล่งที่ผลิตไม่ได้หรือผลิตได้ไม่เพียงพอ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภค

(3) รรถประโยชน์ในแง่เวลา (time utility) คือ ประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรมเกี่ยวกับการเก็บรักษาผลผลิตไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง เพื่อรอการบริโภคในอนาคตทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตบางชนิดผลิตได้เฉพาะบางช่วงเวลา แต่เพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องเก็บรักษาผลผลิตนั้นไว้

(4) รรถประโยชน์ในแง่ของความเป็นเจ้าของ (possession utility) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายแลกเปลี่ยนหรือโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่กันและกันแล้วเกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย เนื่องจากฝ่ายหนึ่งมีสินค้าที่ตนเองไม่พึงพอใจก็ขายสินค้านั้นให้กับอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งมีความต้องการ การซื้อขายแลกเปลี่ยนจะก่อให้เกิดราคาหรือมูลค่าเพิ่มในสินค้านั้น ๆ อันเป็นผลดีทางเศรษฐกิจแก่ผู้เกี่ยวข้อง

ลักษณะพิเศษของสินค้าเกษตร การตลาดสินค้าเกษตร ประกอบด้วย กิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อนและต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านต่าง ๆ สูง เนื่องจากสินค้าเกษตรมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากสินค้าประเภทอื่น ดังนี้

(1) เน่าเสียง่าย (perishable) สินค้าเกษตรมีลักษณะเน่าเสียง่ายจะต้องจัดการขนส่งให้ถึงผู้บริโภคเร็วที่สุด ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง การเก็บรักษาและการบรรจุหีบห่อ

(2) กินเนื้อที่มาก (bulkiness) สินค้าเกษตรมีลักษณะที่ไม่กระทัดรัด กินเนื้อที่มากทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงในการขนส่ง การเก็บรักษาและการบรรจุหีบห่อเช่นกัน

(3) ปริมาณผันแปรตามฤดูกาล (seasonal variation) การผลิตสินค้าเกษตรเป็นการผลิตตามฤดูกาลที่ต้องใช้เวลาที่กำหนดโดยธรรมชาติ จึงไม่สามารถผลิตได้สม่ำเสมอตลอดปี ปริมาณผลผลิตขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศในแต่ละปีและในช่วงเก็บเกี่ยวใหม่ ๆ จะมีผลผลิตออกสู่ตลาดมากกว่าปกติ

(4) คุณภาพแปรผัน (quality variation) การผลิตสินค้าเกษตร เกษตรกรไม่สามารถควบคุมคุณภาพของผลผลิตให้สม่ำเสมอได้ คุณภาพจะผันแปรฤดูต่อฤดู ทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดเกรดหรือการกำหนดมาตรฐานสินค้า

(5) ขนาดหรือรูปร่างผันแปร (form variation) ผลผลิตเกษตรแต่ละชนิดเกษตรกรไม่สามารถผลิตให้ได้ขนาดเท่ากัน หรือรูปร่างเหมือนกัน ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายในการคัดเกรดและความยุ่งยากในการซื้อขาย

(6) เป็นวัตถุดิบ (raw material) ใช้บริโภคได้โดยตรงไม่ต้องแปรรูป แต่ถ้าแปรรูปต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญ

4. กระบวนการผลิต

กล้วย (Musa sp.) นับว่าเป็นผลไม้เขตร้อนที่มีความสำคัญต่อตลาดผลไม้ในเขต
 อบอุ่น มาก เพราะผู้คนในเขตอบอุ่น เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา เยอรมัน จะบริโภคกล้วยปีต่อปี
 มากกว่าผลไม้ชนิดอื่น ๆ การที่กล้วยเป็นที่นิยมและรู้จักกันแพร่หลายก็เพราะว่า กล้วยเป็นผลไม้ที่
 รับประทานง่าย ราคาไม่แพง มีขายตลอดทั้งปี ข้อสำคัญคือเป็นผลไม้ที่มีคุณค่าทางอาหารที่เป็น
 ประโยชน์ต่อร่างกายมากมายเป็นต้นว่า นอกจากน้ำ 75.6% แล้วในกล้วยยังมี dextrose 4.6%
 levulose 3.6% sucrose 12.2% แป้ง 1.2% โปรตีน 1.2% กาก 0.6% ไขมัน 0.2% และเถ้า 0.8%
 เมื่อเร็ว ๆ นี้ นักวิทยาศาสตร์ยังพบอีกว่า การรับประทานกล้วยจะสามารถช่วยลดความดันได้
 เนื่องจากโปแตสเซียมที่มีสูงในกล้วยจะช่วยขับเอาส่วนเกินของโซเดียม อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้
 เกิดโรคความดันของร่างกายออก แต่สิ่งที่ทำให้กล้วยเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย ก็คือเป็นผลไม้ที่หา
 รับประทานได้ตลอดทั้งปี

แหล่งปลูกกล้วยเพื่อการส่งออกใหญ่ที่สุดคือประเทศในแถบอเมริกาใต้ อันได้แก่
 เอกวาดอร์, ฮอนดูรัส, คอสตาริกา และโคลัมเบีย ส่วนแหล่งปลูกที่สำคัญที่สุดในทวีปเอเชีย
 ได้แก่ ฟิลิปปินส์ และไต้หวัน ซึ่งตลาดนำเข้าที่สำคัญตามลำดับ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ยุโรป
 ญี่ปุ่นและแคนาดา และจากปริมาณการผลิตกล้วยทั่วโลกซึ่งมีประมาณ 60 – 70 ล้านตันนั้น เพียง
 6 – 7 ล้านตันเท่านั้นที่ออกสู่ตลาดโลกได้ กล้วยสามารถปลูกได้ในสภาพทุกพื้นที่ไม่ว่าจะเป็น
 ที่ราบลุ่มที่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเพียง 1 เมตร หรือที่ดอนซึ่งสูงกว่าระดับน้ำทะเลถึง 1,200 เมตร
 ก็สามารถปลูกกล้วยได้ เนื่องจากเป็นพืชที่ปลูกง่ายและรับประทานง่าย จึงมักใช้คำว่ากล้วยเป็น
 คำเปรียบเทียบกับ กิจกรรมที่ทำได้ง่าย ๆ เช่น “ของกล้วย ๆ” หรือ “ง่ายเหมือนปอกกล้วย” เป็น
 ต้น อย่างไรก็ตาม คำพูดเช่นนี้นี้คงจะใช้ไม่ได้กับอุตสาหกรรมการผลิตกล้วยอีกต่อไปโดยเฉพาะ
 การผลิตกล้วยเพื่อการส่งออก ซึ่งปัจจุบันนี้มีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขอีกมาก

ลักษณะการปลูกกล้วยของประเทศไทยมีตั้งแต่การปลูกเป็นกอเล็ก ๆ ในสวนหลัง
 บ้านหรือริมรั้วหน้าบ้าน ปลูกแซมในสวนผลไม้ หรือปลูกเป็นพืชเดี่ยวขนาดแปลงตั้งแต่ 5 – 30 ไร่
 โดยมีพื้นที่ปลูกกล้วยรวมทั้งประมาณกว่า 1,048,000 ไร่ โดยพันธุ์ที่ปลูกมากคือ กล้วยน้ำว้ากว่า
 850,000 ไร่ กล้วยไข่กว่า 117,000 ไร่ และกล้วยหอมกว่า 81,000 ไร่ หรือประมาณ 81 , 11
 และ 8% ของพื้นที่ปลูกกล้วยทั้งหมดตามลำดับ อีกประมาณ 1% ที่เหลือเป็นพื้นที่ปลูกกล้วยชนิด
 อื่น ๆ และรวมผลผลิตทั้งสิ้นกว่า 1.5 ล้านตัน ประมาณ 1,800 ตัน หรือไม่ถึง 0.15% เท่านั้นที่
 ส่งออกซึ่งคิดเป็นมูลค่าประมาณ 30 ล้านบาท ส่วนผลผลิตกว่า 99% ใช้บริโภคภายในประเทศ
 นอกจากนี้ก็มีการส่งออกเป็นผลไม้แปรรูปประมาณ 380 ตัน มูลค่าประมาณ 14 ล้านบาท

กล้วยที่ประเทศไทยส่งออกเป็นหลักได้แก่กล้วยหอมทองและกล้วยไข่ ซึ่งในช่วง 7 – 8 ปีที่ผ่านมาการส่งออกกล้วยหอมทองมีปริมาณลดลงเล็กน้อย จาก 1,933 ตัน ในปี 2537 เป็น 1,790 ตัน ในปี 2541 แต่อย่างไรก็ตามมูลค่าส่งออกได้เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากประมาณ 26.7 ล้านบาทในปี 2537 เป็นประมาณ 30.6 ล้านบาทในปี 2541 ส่วนสาเหตุที่ทำให้การส่งออกกล้วยไม่เพิ่มขึ้นนั้น มีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งออกคือ

พันธุ์ กล้วยของไทยมีลักษณะเปลือกบาง ซอกข้าง่าย ขั้วผลไม่แข็งแรง หักง่าย ทำให้ขนส่งลำบาก และเก็บไม่ได้นาน

การผลิต เนื่องจากผู้ปลูกกล้วยเป็นกสิกรรมรายย่อยผลผลิตที่ได้จึงแตกต่างกันมาก ทำให้ยากต่อการกำหนดคุณภาพและปริมาณตามความต้องการของตลาด

คุณภาพ ตลาดผู้นำเข้าจะเน้นเรื่อง ผิวสวย เปลือกหนา เก็บได้นาน ส่วนการบรรจุหีบห่อและรสชาติถือเป็นเรื่องรอง

ราคา จากกระบวนการผลิต การขนส่ง และการขาย ทำให้กล้วยไทยมีราคาสูงกว่าประเทศคู่แข่ง

ความนิยม ปัจจุบันกล้วยเป็นผลไม้ที่มีการวางขายในตลาดทั้งปีเช่นเดียวกับแอปเปิ้ล หรือส้ม ดังนั้นความรู้สึกรู้สึกว่ากล้วยเป็นของแปลกใหม่ที่หายาก (Exotic) ทำให้ความตื่นตื้นอยากซื้อ อยากลองจึงลดลง

นอกจากข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกดังกล่าวแล้ว การสูญเสียหลังการเก็บเกี่ยวเนื่องมาจากการขาดความรู้ในทางปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ก็เป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีผลทำให้การส่งออกกล้วยกระทำได้ในปริมาณที่จำกัดจนไม่สามารถแข่งขันกับประเทศผู้ผลิตกล้วยรายอื่น ๆ ได้

กระบวนการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ

สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ดำเนินการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษโดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

(1) คัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมโครงการ สหกรณ์ได้กำหนดคุณสมบัติและคัดเลือกสมาชิกจำนวน 179 คน พื้นที่เพาะปลูกทั้งสิ้น 550 ไร่ โดยแบ่งกลุ่มผู้ปลูก ออกเป็น 5 กลุ่ม ตอนเริ่มโครงการ ปัจจุบันมีสมาชิก 250 ราย พื้นที่เพาะปลูกทั้งสิ้น 2,000 ไร่

(2) การให้การศึกษา สมาชิกต้องผ่านการฝึกอบรมเกี่ยวกับการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ โดยไม่มีการใช้ปุ๋ยเคมี ไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ให้ใช้เฉพาะปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักและให้ดำเนินการตามขั้นตอนการเพาะปลูกและการดูแลรักษาตามคำแนะนำโดยความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตรและกรมวิชาการเกษตร

(3) การวางแผนการเพาะปลูก สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จะต้องส่งกล้วยหอมทองให้กับสหกรณ์ผู้บริโภครวมได้ เดือนละ 2 – 3 ครั้ง ๆ ละ ประมาณ 16 ตัน รวมทั้งปี จำนวน 22 ครั้ง ยกเว้นเดือน กรกฎาคม ซึ่งเป็นฤดูร้อน และเดือนธันวาคม ซึ่งเป็น เทศกาลปีใหม่และเทศกาลต่าง ๆ ของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งสหกรณ์ผู้บริโภครวมได้ของการสั่งซื้อ ดังนั้น สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จึงได้วางแผนการผลิตในแต่ละเดือนประมาณ 30 ไร่ โดยกระจายให้สมาชิกปลูกคนละประมาณ 2 ไร่

สำหรับกรรมวิธีการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสมาชิกโครงการมี แนวทางการปฏิบัติและดูแลรักษา ดังต่อไปนี้

(1) การเตรียมแปลงปลูก สมาชิกโครงการทำการเตรียมดินโดยการไถที่ดิน 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการไถพรวนดินให้ร่วน เสร็จแล้วไถครั้งที่สอง ทำเป็นแปลงยกร่อง มีสัน ร่องกว้าง 3–4 เมตร ยาวตามสภาพพื้นที่ ลึกประมาณ 1 เมตร ระยะห่างระหว่างร่องประมาณ 1 เมตร การขุดหลุมปลูกจะทำการขุดหลุมกว้าง 50 ซม. ยาว 50 ซม. ระยะห่างระหว่างต้น 2.2–2.5 เมตร ระหว่างแถว 2 เมตร โดยเฉลี่ย 1 ไร่ จะปลูกได้ 350–400 ต้น

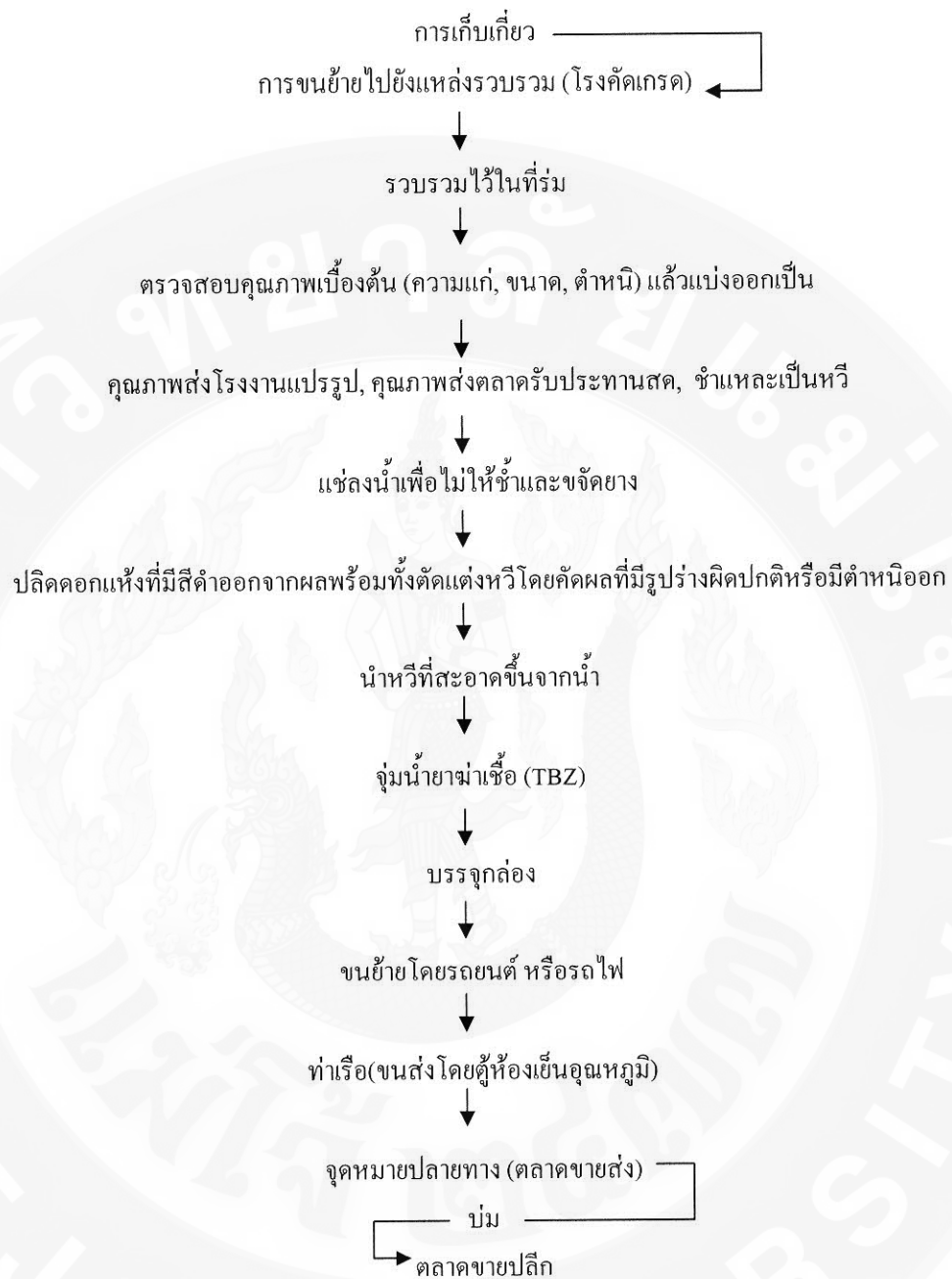
(2) หน่อพันธุ์ที่ใช้ปลูก นิยมปลูกโดยใช้หน่อไขคาบ พันธุ์พื้นเมืองที่มีอยู่ดั้งเดิม ในอำเภอท่ายาง อายุหน่อพันธุ์ประมาณ 2–3 เดือน ขนาดความสูง 75 ซม.

(3) วิธีการปลูก เมื่อเตรียมแปลงขุดหลุมและเตรียมหน่อพันธุ์ไว้พร้อมแล้ว สมาชิกจะทำการรองกันหลุมด้วยปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยอินทรีย์ผสมกับดินชั้นบนพอสมควร แล้ววางหน่อที่ปลูกตรงกลางหลุมหันรอยแผลจากการแตกหน่อไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้กล้วย ตกเครือในทิศทางเดียวกัน สะดวกในการดูแลรักษาและเก็บเกี่ยว เสร็จแล้ว กลบดินให้ระดับ ดินอยู่เหนือ ส่วนบนของเหง้าประมาณ 10 ซม. เหยียบดินรอบ ๆ โคนต้น เบา ๆ ให้กระชับ แน่นแล้ว รดน้ำให้ชุ่ม การใส่ปุ๋ยระยะแรกหลังปลูกจะทำการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ย อินทรีย์จาก ธรรมชาติ ทุก 7 วัน ครั้ง เมื่อกล้วยโตมากแล้วจึงใส่ปุ๋ยทุก 5 วัน ต่อครั้ง การกำจัด วัชพืช ใช้วิธีดายหรือถอนแล้วใช้เศษหญ้าแห้งหรือฟางข้าว หรือปลูกพืชคลุมดิน เพื่อป้องกันมิให้ วัชพืชขึ้นอีก

(4) การดูแลรักษา ในระยะแรกที่ปลูกกล้วยได้ประมาณ 1 เดือน จะทำการ พรวนดินให้ร่วนเพื่อกำจัดวัชพืช และช่วยให้ดินรับน้ำได้ดีขึ้น สมาชิกผู้ปลูกต้องหมั่นดูแลใส่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และให้น้ำต้นกล้วยอย่าให้ขาดน้ำ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ต้องให้น้ำทุก 7 วัน ต่อครั้ง เมื่อต้นกล้วยอายุได้ 5 เดือน จะมีหน่อแทงออกมา ต้องตัดใบและหน่อทิ้งบ้าง เพื่อไม่ให้ แย่งอาหารจากต้นแม่ ทำให้กล้วยไม่สมบูรณ์หากพบใบกล้วยเป็นโรค ต้องรีบ ตัดทิ้ง แล้วนำไป เผาเพื่อป้องกันการระบาดของโรคพืช การไถไบกกล้วยไม่ควรเกิน 12 ใบ จะทำให้กล้วยมีลำต้นสูง

บอบบางหักล้มได้ง่าย เมื่อกล้วยตกลีและบานจนถึงหัวสุดท้าย สมาชิกจะตัดปลีทิ้งแล้วห่อเครือกล้วยด้วยถุงพลาสติกเปิดปลาย โดยคลุมเหนือเครือกล้วยประมาณ 15 ซม. จากหัวบนสุด และห่างจากหัวสุดท้ายประมาณ 25 ซม. การคลุมถุงพลาสติกจะช่วยป้องกันโรคแมลง และฝุ่นละออง ทำให้สีผิวของกล้วยสวยและกล้วยแก่เร็วขึ้น เมื่อกล้วยมีน้ำหนักเครือเพิ่มขึ้นจะทำการค้ำยันเครือกล้วย โดยใช้ ไม้ไผ่ 2 อัน ยึดกับต้นให้แน่นไขว้กันเป็นรูปกากบาท ทำมุมสอดเข้ากับเครือกล้วยเพื่อรองรับน้ำหนักและป้องกันความเสียหายจากกล้วย หักโคนลี้มก่อนการเก็บเกี่ยว

(5) การเก็บเกี่ยวผลผลิต เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ จะออกสำรวจกล้วยหอมทองของสมาชิกโครงการ เพื่อดูเปอร์เซ็นต์ความแก่ของกล้วยที่จะตัด เมื่อเห็นว่ากล้วยมีความแก่ประมาณ 75% โดยสังเกตจากเหลี่ยมกล้วยยังมีอยู่และเมื่อตัดดูจะเห็นเนื้อกล้วยมียางสีขาว ถ้านับระยะเวลาจากวันที่ตัดปลีกล้วยแล้ว จะได้ประมาณ 60 – 75 วัน เมื่อสำรวจกล้วยแล้ว สหกรณ์จะกำหนดวันส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการตัดกล้วยในไร่ของสมาชิก การตัดเครือกล้วยต้องตัดอย่างระมัดระวังไม่ให้กล้วยได้รับการกระทบกระเทือนจนช้ำ แล้วห่อด้วยพลาสติกกันกระแทก ขนส่งยังโรงงานคัดและบรรจุหีบห่อเพื่อส่งไปจำหน่ายยังประเทศญี่ปุ่นต่อไป

ภาพ 2 แผนภูมิแสดงขั้นตอนระบบการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว
ที่มา: เบญจมาศ รัตนชินกร (2545: 10)

การเก็บเกี่ยว

ปกติจะมีการตัดปลีออกเมื่อหรีสุคท้ายในเครือติดผลแล้ว หากไม่ต้องการหรีสุคท้ายหรือรองสุคท้ายก็อาจตัดออกพร้อมกับการตัดปลีก็ได้ จากนั้นจึงห่อเครือกล้วยด้วยพลาสติกเปิดกัน ควรผูกโคนถุงติดกับก้านเครือด้วยเชือกสีต่าง ๆ กันเพื่อเป็นเครื่องหมายแสดงว่า เครือที่ผูกเชือกสีเดียวกันมีอายุใกล้เคียงกัน และเวลาตัดเครือจะได้พร้อม ๆ กัน ถุงพลาสติกที่ห่อเครือนอกจากจะช่วยป้องกันรอยขีดข่วนอันอาจจะเกิดที่ผิวกล้วยแล้ว ยังช่วยป้องกันฝุ่นละอองที่จะมาทำให้กล้วยสกปรกอีกด้วย

การเก็บเกี่ยวที่จะทำให้ได้กล้วยที่มีคุณภาพดีนั้น สิ่งสำคัญที่จำเป็นต้องทราบก่อนลงเก็บเกี่ยวก็คืออายุที่เก็บเกี่ยวที่เหมาะสม ในกรณีที่ผู้ปลูก ๆ กล้วยสำหรับรับประทานเอง อายุการเก็บเกี่ยว ไม่สู้จะเป็นปัญหา คืออาจปล่อยให้กล้วยอยู่กับต้นนานเท่าไรก็ได้ ซึ่งส่วนมากมักปล่อยให้แก่จัดจนผลกลมหรือเหลี่ยมลบ แต่ถ้าจะมีการส่งออกกล้วยแล้วก็จำเป็นต้องตัดกล้วยที่ยังไม่แก่เต็มที่ ทั้งนี้เพื่อที่จะให้กล้วยสามารถเก็บไว้ได้นานวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างการเดินทางเรือ ซึ่งปกติแล้วนิยมตัดกล้วยเมื่อมีวัยหรือความแก่ได้ 3 ใน 4 ของความแก่จัด (three quarter full) อย่างไรก็ตามกล้วยแต่ละพันธุ์จะมีช่วงอายุการเก็บเกี่ยวต่างกัน ข้อสำคัญคือสำหรับกล้วยไข่แล้ว การตัดกล้วยเมื่ออายุประมาณ 5 - 6 สัปดาห์ หลังตัดปลีจะเป็นช่วงที่เหมาะสมที่สุด เพราะกล้วยจะไม่อ่อนหรือแก่จนเกินไป ทำให้เก็บในสภาพปรับบรรยากาศได้นานถึง 5 สัปดาห์ สำหรับการปฏิบัติในการเก็บเกี่ยวหรือตัดกล้วยนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาอันดับแรกก็คือ ต้องดูว่ากล้วยเป็นพันธุ์ต้นสูงหรือเตี้ย มีเครือเล็กใหญ่ ถ้าเป็นพันธุ์ที่ต้นไม่สูงและเครือไม่ใหญ่จนเกินไป อาจใช้คนเพียงคนเดียวตัดเครือกล้วยก็ได้ ซึ่งปกติจะใช้มือซ้ายจับปลายก้านเครือ เหนี่ยวเครือลงมาแล้วใช้มีดดาบที่คมในมือขวาหันโคนเครือ ข้อสำคัญต้องเหลือก้านไว้ให้ยาวพอสมควร ทั้งนี้เพื่อจะได้ผูกเชือกแล้วโยงติดกับรอก สำหรับเคลื่อนย้ายไปตามราง หากเป็นพันธุ์ที่มีต้นสูงหรือเครือใหญ่ที่ต้องใช้ไม้ค้ำต้นด้วย ชั้นแรกเมื่อเอาไม้ค้ำออกแล้วอาจจำเป็นต้องใช้คน 2 คน ในการเก็บเกี่ยว คือคนหนึ่งตัดเครือและอีกคนหนึ่งคอยรับ คนตัดจะฟันลึกเข้าไปประมาณครึ่งหนึ่งของลำต้น เพื่อให้ต้นโน้มลงมาถึงคนรับ ซึ่งจะใช้แผ่นกระดานบุด้วยฟองน้ำ รองรับเครือกล้วยไว้บนไหล่ คนตัดก็จะตัดก้านเครือ และคนรับจะแบกเครือด้วยความระมัดระวังมายังราวแขวน เพื่อลำเลียงไปยังโรงคัดบรรจุต่อไป

เงื่อนไขในการผลิตกล้วยหอมทอง

สหกรณ์ผู้บริโภครุทไค้ ประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดเงื่อนไขในการผลิตกล้วยหอมทอง ดังนี้

- (1) กล้วยหอมทองที่ส่งออก ต้องเป็นการผลิตที่ไม่ใส่ปุ๋ยเคมีและไม่ฉีดพ่นสารเคมี โดยเด็ดขาด
- (2) ขนาดของการผลิตกล้วยหอมทอง จะต้องมิขนาดลูกกละไม่ต่ำกว่า 100 กรัม สีสผิวของกล้วยไม่ซ้ำ
- (3) กล้วยหอมทองที่ส่งออกจะต้องไม่สุกก่อนที่ส่งไปถึงประเทศญี่ปุ่น ถ้ากล้วยสุกจะถูกห้ามนำเข้าและต้องนำไปทิ้ง และต้องมีความแก่ประมาณ 70%
- (4) กล้วยหอมต้องปราศจากศัตรูพืชและโรคแมลง

การวางแผนการผลิตกล้วยหอมทอง สหกรณ์จะวางแผนตามสัญญาที่ทำไว้ ดังนี้

การวางแผนด้านปริมาณความต้องการ

- (1) สหกรณ์ผู้บริโภคริโกลโตได้ มีความต้องการกล้วยหอมทอง ปีละประมาณ 400 - 500 ตัน เฉลี่ยเดือนละ 45 ตัน
- (2) กำหนดส่งเดือนละ 2 ครั้ง ๆ ละประมาณ 22 ตัน
- (3) ส่งโดยตู้คอนเทนเนอร์ขนาด 40 ลูกบาศก์ฟุต จำนวน 2 ตู้
- (4) สหกรณ์จะส่งตามที่สัญญาระบุทุกเดือน ยกเว้นเดือนกรกฎาคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูร้อนและเดือนธันวาคม ช่วงปีใหม่เป็นเทศกาลท่องเที่ยว

การวางแผนด้านการเพาะปลูก

- (1) สหกรณ์ต้องวางแผนการเพาะปลูกล่วงหน้า 1 ปี
- (2) ระยะเวลาการเพาะปลูก 9 - 11 เดือน ต่อ 1 ไร่ (ปลูก 1 ไร่ ได้เก็บผลผลิตได้ 2 ครั้ง)
- (3) พื้นที่ปลูก (1 ไร่ ปลูกได้ 400 ตัน ผลผลิต 3 ตัน/ไร่)
- (4) การกระจายการเพาะปลูก (ปัจจุบันมีสมาชิก 250 ราย พื้นที่เพาะปลูกประมาณ 2,000 ไร่ ผลผลิตประมาณ 450 ตัน/ปี)

สหกรณ์ได้กำหนดแนวทางหรือกระบวนการผลิตดังนี้

การคัดเลือกสมาชิกเข้าโครงการ

- (1) ประชุมกลุ่มเพื่อชี้แจงโครงการ
- (2) เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ
- (3) สหกรณ์จะพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสม

คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการ

- (1) ต้องมีความศรัทธาในอุดมการณ์สหกรณ์และเป็นสมาชิกของสหกรณ์
- (2) ต้องมีพื้นที่เพาะปลูกกล้วยหอมทองอยู่ในอำเภอท่ายาง เท่านั้น
- (3) พื้นที่ต้องปลูกกล้วยหอมทองเท่านั้น และบริเวณใกล้เคียงที่ปลูกพืชชนิดอื่น ๆ
- (4) ห้ามให้สารเคมีชนิดที่มีฤทธิ์ตกค้างนาน
- (5) พื้นที่เพาะปลูกต้องมีทางคมนาคมเข้า - ออก สะดวก
- (6) ผู้ประสงค์จะปลูกต้องแจ้งให้สหกรณ์ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 เดือน
- (7) สมาชิกต้องขายผลผลิตให้กับสหกรณ์เท่านั้น

5. กระบวนการส่งออก

จุดเริ่มต้นของการส่งออกกล้วยหอมทอง

สหกรณ์ผู้บริโภคริโกลโตโต้แห่งกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ได้ติดต่อกับชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด เพื่อขอให้ส่งข้อมูลการผลิตผลการเกษตรที่ปลอดสารเคมี โดยเฉพาะกล้วยหอมทองจากประเทศไทย

ปี 2534 พันเอกสุรินทร์ ชลประเสริฐ อดีตอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์และประธานร้านสหกรณ์แห่งประเทศไทยสมัยนั้น กับมิสเตอร์ฮีโรยูกิ ยามาโมโต้ อดีตประธานกรรมการสหกรณ์ผู้บริโภคริโกลโตโต้ พิจารณาให้สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด เป็นผู้ผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ เนื่องจากกล้วยหอมทองของอำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักไปทั่วโดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น

สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จึงได้ผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ส่งขายให้สหกรณ์ผู้บริโภคริโกลโตโต้ ในเดือนกรกฎาคม 2534 โดยได้ทดลองส่งกล้วยหอมทองครั้งแรกจำนวน 500 กิโลกรัม ปรากฏว่ากล้วยหอมทองที่ส่งไปประเทศญี่ปุ่นเสียหายหมด เนื่องจากขาดประสบการณ์และหลักวิชาการในการรักษากล้วยให้คงสภาพระหว่างขนส่ง จึงได้ขอความช่วยเหลือทางวิชาการจากกรมวิชาการเกษตร ซึ่งได้ปรับปรุงวิธีการส่งออกกล้วยหอมทองไปจำหน่ายให้สหกรณ์ผู้บริโภคริโกลโตโต้อีกครั้ง จำนวน 100 ก่อ่งในเดือนกุมภาพันธ์ 2535 ปรากฏว่ากล้วยหอมทองที่ส่งไปในครั้งนี้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ผ่านการตรวจของเจ้าหน้าที่ กักกันพืชทั้งหมด จึงได้มีการทำธุรกิจกับสหกรณ์ผู้บริโภคริโกลโตโต้มาจนถึงปัจจุบัน

การทำสัญญาระหว่างสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด กับสหกรณ์ผู้บริโภคโตโตได้ การผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ จะผลิตตามที่ได้ตกลงกันตามสัญญา ซึ่งจะทำสัญญาซื้อขาย กันปีละ 1 ครั้ง โดยคู่สัญญาทั้งสองจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด

การทำสัญญาซื้อขายระหว่างสหกรณ์กับสมาชิก

(1) สมาชิกต้องขายกล้วยหอมทองให้กับสหกรณ์ สำหรับกล้วยที่ไม่ได้คุณภาพ หรือขนาดที่ต้องการ สมาชิกอาจขายให้ผู้อื่น โดยต้องแจ้งให้สหกรณ์ทราบล่วงหน้า

(2) กล้วยหอมทองที่ขายให้สหกรณ์ต้องปลอดสารพิษหรือสารเคมี

(3) สมาชิกต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของสหกรณ์ ถ้าฝ่าฝืนจนทำให้เกิดความเสียหายต่อสหกรณ์ หรือส่วนรวม สมาชิกต้องชดเชยค่าเสียหายดังกล่าว

(4) สหกรณ์รับซื้อกล้วยหอมทองที่มีความแก่ร้อยละ 70 ตามขนาดของน้ำหนัก ผลกล้วย ดังนี้

- กล้วยที่มีน้ำหนักผลละ 100-120 กรัม สหกรณ์ต้องรับซื้อในราคา กิโลกรัมละ 7

บาท

- กล้วยที่มีน้ำหนักผลละ 121-150 กรัม สหกรณ์รับซื้อในราคา กิโลกรัมละ 8 บาท

- กล้วยที่มีน้ำหนักผลมากกว่า 151 กรัม สหกรณ์รับซื้อในราคา กิโลกรัมละ 9 บาท

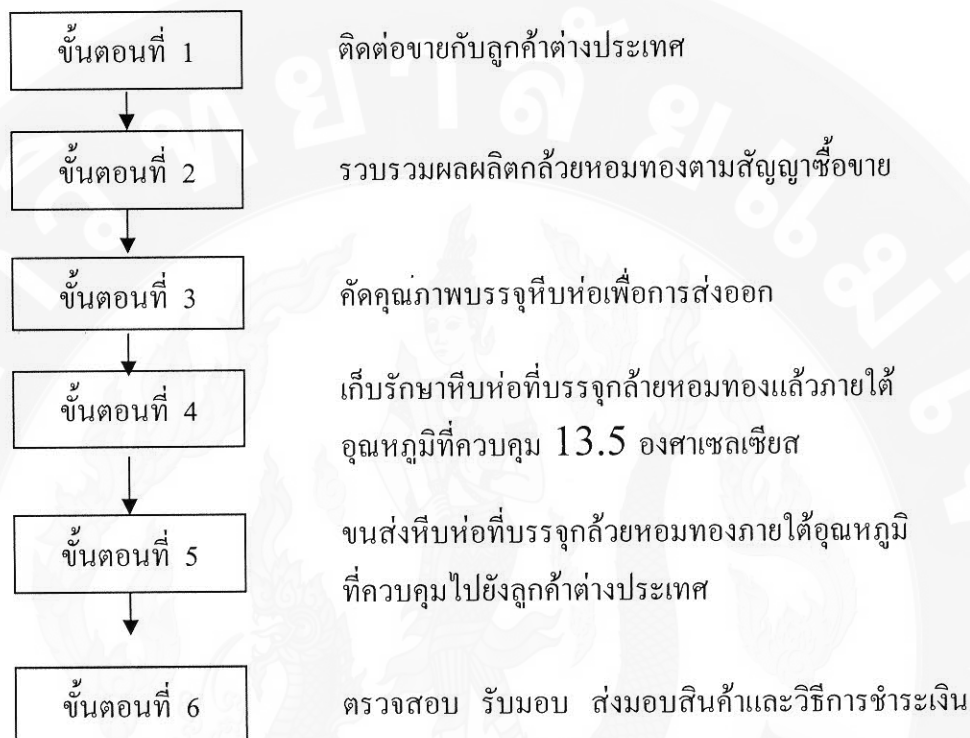
- กล้วยที่มีขนาดต่ำกว่า 100 กรัม สหกรณ์จะไม่รับซื้อ

- สหกรณ์จะเป็นผู้กำหนดราคา รับซื้อตามข้อตกลงรวมทั้งองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย

เช่น สีผิว หรือรูปลักษณะของกล้วย

ขั้นตอนในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ

สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด มีขั้นตอนในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ดังนี้

ภาพ 3 ฟังแสดงขั้นตอนและวิธีการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด (2536: 12)

ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาสถานการณ์ กระบวนการผลิต และการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมงานสหกรณ์และเป็นต้นแบบสำหรับการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์อื่น ๆ ต่อไป

ขั้นตอนที่ 1 การติดต่อซื้อขายกับลูกค้าต่างประเทศ

สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ได้มีการติดต่อซื้อขายกล้วยหอมทองปลอดสารพิษกับสหกรณ์ผู้บริโภคริโกลโคโดได้แห่งกรุงโตเกียวประเทศญี่ปุ่น โดยมีการทำสัญญาซื้อขายและติดต่อสัญญากันเป็น รายปี

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองตามสัญญาซื้อขาย

ฝ่ายตลาดของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ทำการสำรวจวางแผนการผลิตและขึ้นทะเบียนการปลูกของสมาชิกโครงการไว้ แล้วทำการรวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองให้ได้ตามสัญญาซื้อขายที่ตกลงกันไว้ การรวบรวมผลผลิต สหกรณ์มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของ สหกรณ์ ออกสำรวจกล้วยทุกเครือก่อนเก็บเกี่ยว เพื่อให้ได้กล้วยที่มีความแก่ ประมาณ 75 – 80% แล้วให้คนงานเข้าทำการเก็บเกี่ยวกล้วยที่ไร่ของสมาชิก ขนส่งไปยังโรงงานบรรจุหีบห่อ

ขั้นตอนที่ 3 การคัดคุณภาพและบรรจุหีบห่อกล้วยหอมทองเพื่อส่งออก

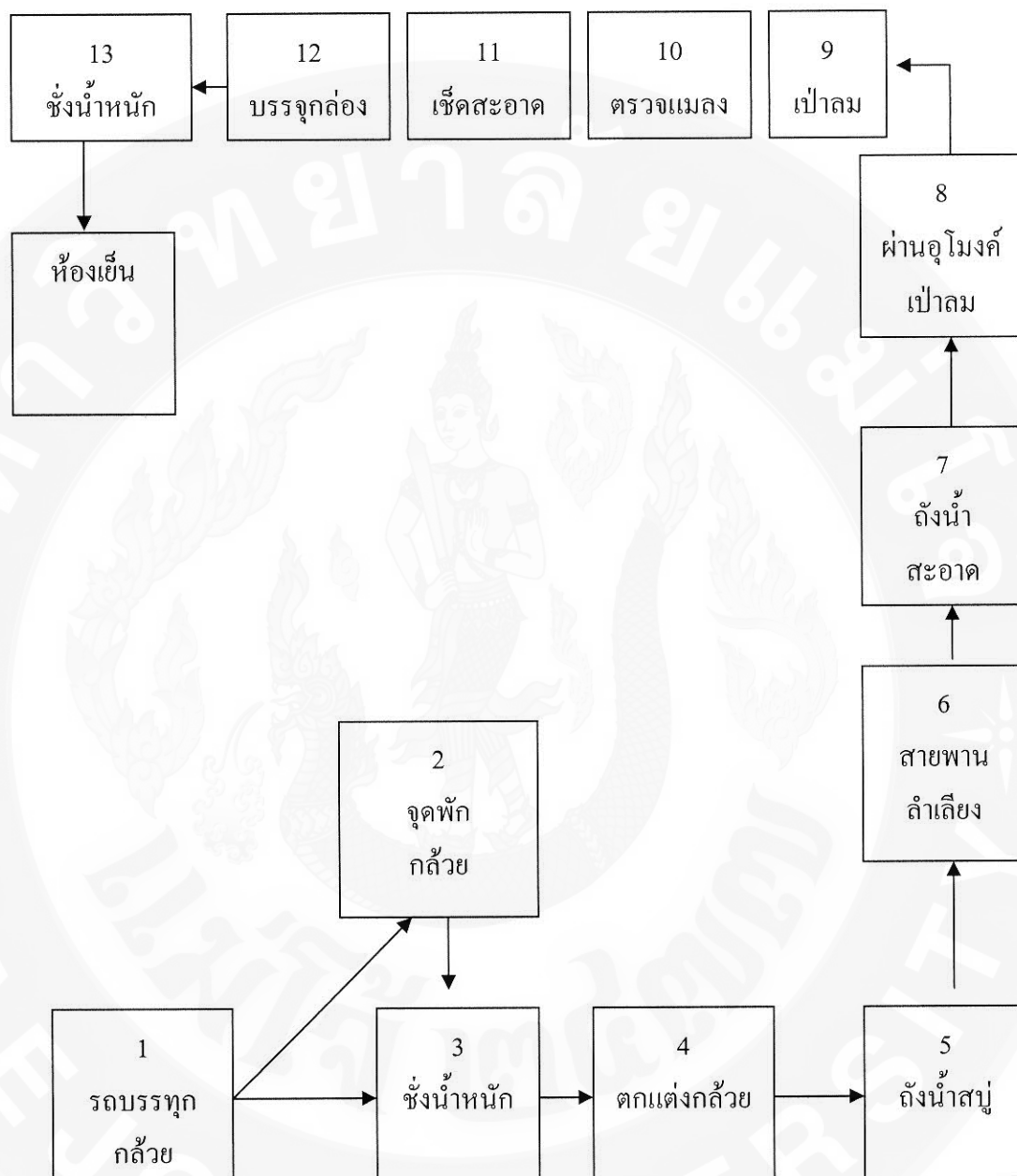
สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ดำเนินการคัดคุณภาพกล้วยหอมทอง โดยผ่านกระบวนการตรวจ คัดเลือกทำความสะอาด เพื่อไม่ให้มีโรคและแมลงติดอยู่ที่กับผลกล้วยแล้วทำการบรรจุหีบห่อในกล่องกระดาษลูกฟูกลอน 5 ชั้น น้ำหนักบรรจุกล่องละประมาณ 12 กิโลกรัม ก่อนปิดฝากล่อง ต้องใส่ก้อนด่างทับทิมเพื่อดูดซับก๊าซเอทิลีนเป็นการป้องกันไม่ให้กล้วยสุกในระหว่างการขนส่งแล้วนำกล่องกล้วยที่บรรจุแล้ว เก็บรักษาไว้ในห้องเย็น รอการขนส่งพร้อมทั้งตู้คอนเทนเนอร์

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรักษาหีบห่อกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก

หีบห่อที่บรรจุกล้วยหอมทองเรียบร้อยแล้ว จะถูกนำไปเก็บรักษาไว้ในห้องเย็นที่อุณหภูมิ 13.5 องศาเซลเซียส ประมาณ 1-3 วัน เมื่อบรรจุหีบห่อกล้วยหอมทองได้ครบจำนวนตามสัญญาซื้อขายในแต่ละงวดแล้ว สหกรณ์จะจ้างรถลากตู้คอนเทนเนอร์เพื่อขนส่งหีบห่อกล้วยหอมที่บรรจุแล้วไปยังท่าเรือเพื่อส่งออก

ขั้นตอนที่ 5 การขนส่งหีบห่อกล้วยหอมทองเพื่อส่งให้ลูกค้าต่างประเทศ

สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ทำการจ้างรถลากตู้คอนเทนเนอร์ ขนาด 40 ฟุตของบริษัทไลน์ จำกัด ขนส่งหีบห่อกล้วยหอมทองที่บรรจุแล้วไปยังท่าเรือคลองเตย เพื่อขนส่งต่อโดยเรือบรรทุกสินค้าไปยังท่าเรือโยโกฮาม่าประเทศญี่ปุ่น ระหว่างการขนส่งหีบห่อที่บรรจุกล้วยหอมทองจะได้รับการควบคุมอุณหภูมิที่ระดับ 13.5 องศาเซลเซียสตลอดเวลาจนถึงปลายทางระยะเวลาในการขนส่งทางเรือประมาณ 11 วัน ในการขนส่งหีบห่อกล้วยหอมทอง สหกรณ์ได้มีการป้องกันความเสียหายของสินค้าด้วย การทำประกันภัยสินค้าไว้กับบริษัทไทยสมุทรพาณิชย์ ประกันภัย จำกัด ใน วงเงินเอาประกัน 350,000 บาท ต่องวด

ภาพ 4 แสดงขั้นตอนการคัดคุณภาพและบรรจุหีบห่อกล้วยหอมทองเพื่อการส่งออก
ที่มา: สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด (2536: 15)

ขั้นตอนที่ 6 การตรวจสอบ รับมอบ ส่งมอบสินค้า และวิธีการชำระเงินค่าสินค้าออก

หีบห่อกล้วยหอมทองที่ส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น จะได้รับการตรวจสอบก่อน รับมอบสินค้าโดยเจ้าหน้าที่ด่านกักกันพืชของประเทศญี่ปุ่น หลังจากผ่านการตรวจสอบจาก เจ้าหน้าที่แล้วบริษัทเอโอโบชิ จำกัด ซึ่งเป็นตัวแทนนำเข้าจะทำการรับมอบสินค้าส่งให้กับ สหกรณ์ผู้บริโภครโตโต้ เพื่อจำหน่ายแก่สมาชิกสหกรณ์ผู้บริโภค สำหรับวิธีการชำระเงินค่าสินค้า บริษัทตัวแทนนำเข้าของญี่ปุ่น จะโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด โดยตรงตามจำนวนสินค้าที่ได้รับ ซึ่งผ่านการตรวจจากเจ้าหน้าที่ด่านกักกัน สหกรณ์การเกษตร ท่ายาง จำกัด

กระบวนการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออก

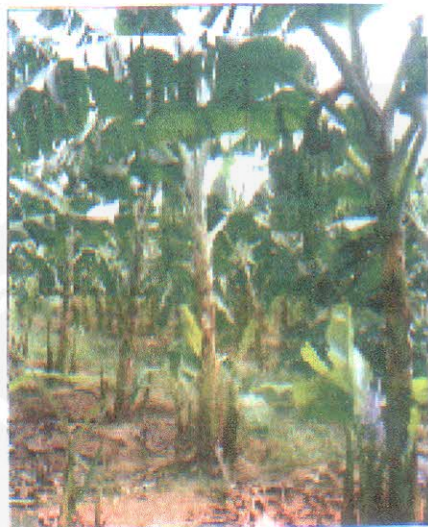
สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ได้ส่งเสริมเกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการให้ ทำการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออก ด้วยการจัดให้สมาชิกในโครงการขึ้น ทะเบียนผู้ปลูกกล้วยหอมทอง และวางแผนการผลิตให้ได้ผลผลิตสอดคล้องกับความต้องการในการ ส่งออกให้กับสหกรณ์ผู้บริโภครโตโต้แห่งกรุงโตเกียว ในประเทศญี่ปุ่น โดยมีกระบวนการผลิต กล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออก ดังต่อไปนี้

ภาพ 5 การเตรียมดินเพื่อการปลูกกล้วยหอมทอง

ภาพ 6 การป้องกันแมลงด้วยถุงพลาสติก

ภาพ 7 การเก็บเกี่ยวกล้วยที่มีความแก่ 75 %

ภาพ 8 การขนย้ายและการตัดกล้วยออกจากเครือ

ภาพ 9 การตัดกล้วยตามคุณภาพ

ภาพ 10 การทำความสะอาดกล้วย

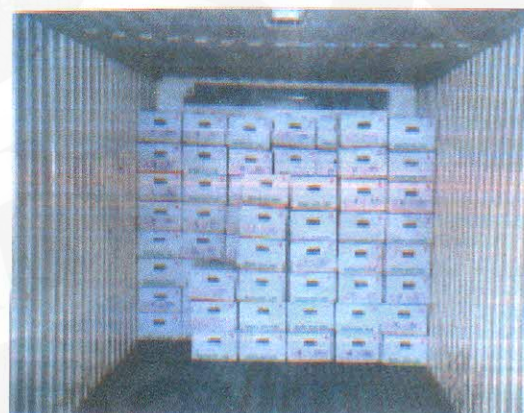
ภาพ 11 การเป่าแห้งกล้วยหลังจากทำความสะอาด

ภาพ 12 ตรวจสอบคุณภาพกล้วยหลังจากทำความสะอาด

ภาพ 13 การบรรจุหีบห่อ

ภาพ 14 การบรรจุกล้วยในตู้คอนเทนเนอร์

ภาพ 15 การดูดซับก๊าซเอทิลีนด้วยค่างทับทิม เพื่อให้กล้วยสุกในเวลาที่ต้องการ

วิธีการตลาดกล้วยหอมทองของสหกรณ์

วิธีการตลาดจะแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ สำหรับวิธีการตลาดกล้วยหอมทองของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด มีดังนี้

(1) ผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์ที่ปลูกกล้วยหอมทองทั้งหมด จะถูกส่งไปยังสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด สหกรณ์จะรับทำหน้าที่รวบรวมและผ่านกระบวนการบรรจุหีบห่อ

(2) สหกรณ์จะจัดส่งกล้วยหอมทองผ่านตัวแทน คือ ชุมนุมร้านสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด จำนวนร้อยละ 81.61 ของผลผลิตที่รวบรวมทั้งหมด โดยสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด และสหกรณ์ผู้บริโภคโตโต้ ประเทศญี่ปุ่น ได้มอบหมายให้ชุมนุมร้านสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด เป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งออก และการติดต่อประสานงานต่าง ๆ ซึ่งสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการดังกล่าวได้และเพื่อเป็นการเชื่อมโยง ช่วยเหลือสหกรณ์ด้วยกัน ชุมนุมร้านสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด จึงมีความเหมาะสมและเป็นศูนย์ประสานงานระหว่างสหกรณ์ผู้บริโภคโตโต้ และ สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ส่วนกล้วยที่ถูก คัดออก รวมทั้งที่ไม่ได้ขนาดหรือแก่เกินไป ประมาณร้อยละ 18.39 จะถูกจำหน่ายภายในประเทศ โดยกล้วยที่ใกล้สุกหรือที่แก่เกินไปจะถูกนำไปบ่มให้สุกแล้วจำหน่ายให้กับโรงแรมชั้นนำในกรุงเทพมหานคร ส่วนที่เหลือจะถูกจำหน่ายให้กับโรงงานทำขนมเค้กที่จังหวัดราชบุรี

สำหรับค่าใช้จ่ายของชุมนุมร้านสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด ซึ่งเป็นตัวแทนเพื่อดำเนินการดังกล่าว จะได้รับจากสหกรณ์ผู้บริโภคโตโต้ ประเทศญี่ปุ่นร้อยละ 5 ของมูลค่าการส่งออกของกล้วยหอมทองทั้งหมด

กล้วยหอมทอง จะถูกส่งไปประเทศญี่ปุ่นให้กับสหกรณ์ผู้บริโภคโตโต้โดยทางเรือ หลังจากนั้นจะถูกส่งไปยังสมาชิก และผู้บริโภคประเทศญี่ปุ่น

ระยะเวลาในการส่งออก

- (1) สหกรณ์ดำเนินการรวบรวมและบรรจุหีบห่อกล้วยหอมทอง เดือนละ 2 ครั้ง ดำเนินการครั้งละ 3 วัน
- (2) สหกรณ์จะขนส่งกล้วยที่บรรจุเรียบร้อยแล้ว โดยรถลากตู้คอนเทนเนอร์ผ่านขบวนการตรวจสอบเอกสารการส่งออกและตรวจสอบที่ด่านตรวจพืชถึงท่าเรือคลองเตย ใช้เวลา 2 วัน
- (3) การขนส่งโดยทางเรือ จากท่าเรือคลองเตย ประเทศไทย ถึงท่าเรือโยโกฮาม่า ประเทศญี่ปุ่นใช้เวลา 10 วัน

(4) ต้องผ่านขบวนการตรวจโรคพืช ที่ด่านกักกันพืชที่ทำเรือโยโกฮามา ใช้เวลา 1 วัน

(5) สหกรณ์ผู้บริโภครัตโกโต้ จะนำกล้วยเข้าบ่มที่เมืองโอมิยา ใช้เวลา 3 วัน จึงจะนำไปจำหน่ายให้กับสมาชิก

บริษัทที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกและการนำเข้ากล้วยหอมทอง

(1) การนำเข้าประเทศญี่ปุ่น สหกรณ์ผู้บริโภครัตโกโต้ ได้มอบหมายให้บริษัทเอโอโบชิ จำกัด เป็นผู้ดำเนินการ

(2) การส่งออกของไทย ชุมนุมร้านสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด ได้ประสานงานติดต่อกับบริษัทเรือในการขนส่งทางเรือ คือ บริษัทเคไลม์ ประเทศไทย จำกัด เป็นผู้ดำเนินการ

(3) การดำเนินการในด้านการส่งออก (Shipping) ชุมนุมร้านสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด ได้มอบหมายให้ ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น พี แอนด์ ที เซอร์วิส เป็นผู้ดำเนินการ

ค่าใช้จ่ายในการส่งออก

1. ค่าตู้ลาก 40 ฟุต ค่าผ่านท่าเรือ และค่าเอกสาร	11,659.30 บาท
2. ค่าบริการชิปปิ้ง	8,623.00 บาท
3. ค่ายกตู้ ค่าธรรมเนียมขาออก	<u>5,150.00 บาท</u>
รวม	<u>25,432.30 บาท</u>

โดยมีมูลค่าการจำหน่ายกล้วยหอมทองปลอดสารพิษในปี 2535 - 2546 ในตลาดต่างประเทศ และในประเทศ ดังนี้

ตาราง 1 การจำหน่ายกล้วยหอมทองของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

ปี	ตลาดกล้วยหอมทอง	
	ต่างประเทศ (บาท)	ภายในประเทศ (บาท)
2535	665,975.00	-
2536	1,543,890.00	-
2537	6,241,833.00	-
2538	8,150,243.00	49,034.00
2539	7,684,921.00	512,547.00
2540	7,851,000.00	838,000.00
2541	7,422,836.00	708,655.00
2542	11,322,678.00	1,294,980.00
2543	9,587,008.00	1,229,945.00
2544	14,251,777.08	1,291,528.00
2545	15,051,431.64	1,355,211.00
2546	15,658,932.40	1,041,188

ที่มา: กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (2540: 2)

การจำหน่ายกล้วยหอมทองให้กับโรงแรมระหว่างปี 2544-2546 มียอดจำหน่ายเพิ่มขึ้นปี 2545 แต่ประสบปัญหาด้านการผลิต เนื่องจากภาวะน้ำท่วม ส่งผลให้ยอดขายลดลงในปี 2546 สำหรับกระบวนการจำหน่ายมีขั้นตอนคือ โรงแรมสั่งซื้อโดยกำหนดคุณลักษณะกล้วยที่ต้องการกับสหกรณ์ สหกรณ์คัดเลือกกล้วยที่รวบรวมจากสมาชิก บรรจุนีบ แล้วจัดส่งตามคำสั่งซื้อ ซึ่งข้อตกลงการจำหน่ายระหว่างโรงแรมกับสหกรณ์ ตกลงการซื้อเป็นผล ซึ่งสหกรณ์ส่งโดยใช้รถยนต์ของสหกรณ์เอง รายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนกล้วยส่งโรงแรม

เดือน	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546	
	จำนวนผล	จำนวนเงิน	จำนวนผล	จำนวนเงิน	จำนวนผล	จำนวนเงิน
ม.ค.	24,320	80,840	36,216	103,972	41,784	122,535
ก.พ.	23,695	71,085	38,045	110,800	37,120	109,435
มี.ค.	25,570	122,126	48,724	130,288	38,526	111,158
เม.ย.	19,780	59,340	54,169	127,470	25,230	73,555
พ.ค.	19,915	59,450	39,140	113,580	23,325	66,560
มิ.ย.	35,590	102,839	29,590	86,265	26,480	75,510
ก.ค.	47,410	142,803	48,732	124,126	26,362	77,085
ส.ค.	47,210	151,054	33,152	97,095	31,429	84,607
ก.ย.	40,210	114,045	32,985	96,648	26,920	72,680
ต.ค.	45,690	129,210	34,375	100,905	30,390	90,955
พ.ย.	46,920	133,290	42,125	124,245	27,320	79,990
ธ.ค.	44,150	125,446	54,120	139,817	26,535	77,118
รวม	420,460	1,291,528	491,373	1,355,211	361,385	1,041,188

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด (2546: 3)

ผลตอบแทน

ผลตอบแทน หมายถึง อัตราที่ได้รับจากการลงทุน เพื่อให้เป็นที่พอใจของผู้ลงทุน โดยสามารถวิเคราะห์ได้จาก หน่วยพื้นที่การผลิตในรอบการผลิตหนึ่ง ๆ ของเกษตรกร ซึ่งทำให้ทราบถึงผลได้ รายได้ หรือกำไรที่เกษตรกรได้รับ อันเป็นประโยชน์ในการพิจารณาถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการผลิต ผลตอบแทนมีได้ทั้งรูปเงินสดและไม่เป็นเงินสด สำหรับกระบวนการผลิต และกระบวนการส่งออก กล้วยหอมทองปลอดสารพิษ มีผลตอบแทนตามโครงการ คือผลตอบแทนกระบวนการผลิต ประกอบด้วย ผลผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ (เฉลี่ยต่อไร่) รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต กำไรสุทธิต่อไร่ ผลตอบแทนกระบวนการส่งออก ประกอบด้วย ปริมาณการส่งออก มูลค่าการส่งออก กำไรสุทธิ

ตาราง 3 ปริมาณการส่งออกกล้วยหอมทอง

เดือน	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546	
	จำนวน กก	จำนวนเงิน	จำนวน กก	จำนวนเงิน	จำนวน กก	จำนวนเงิน
ม.ค.	22,569.60	822,912.54	20,453.30	704,828.26	39,446.30	1,308,881.29
ก.พ.	31,023.30	1,074,559.68	28,019.20	1,002,729.25	36,030.70	1,387,567.57
มี.ค.	30,575.50	1,223,654.60	31,060.70	1,115,389.79	41,604.60	1,614,887.65
เม.ย.	28,296.90	1,147,429.74	32,469.70	1,166,085.11	41,707.80	1,614,550.65
พ.ค.	61,288.40	2,462,251.30	50,669.40	1,819,689.91	43,772.30	1,691,041.67
มิ.ย.	30,262.20	1,207,971.25	35,233.70	1,320,751.80	28,801.20	1,058,197.67
ก.ค.	23,908	929,846.72	34,935.00	1,335,751.80	34,332.40	1,186,866.25
ก.ย.	30,196.60	1,225,329.37	31,837.20	1,222,833.20	47,759.30	1,426,220.26
ต.ค.	28,710.90	1,140,894.25	48,493.50	1,855,546.03	36,202.30	1,389,239.63
พ.ย.	34,537.70	1,237,377.53	31,807.50	1,215,869.38	28,944.60	922,372.06
ธ.ค.	10,166.40	357,727.35	14,387.80	557,217.98	17,667.60	462,624.97
รวม	367,150.50	14,251,777.08	404,711.10	15,051,431.64	437,693.70	15,658,932.4

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด (2546: 3)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณรงค์ โคมเจลา (2510) ได้รวบรวมเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องกล้วย รายงานไว้ว่า ในบรรดากล้วยที่ปลูก กล้วยหอมทองนับว่ามีบทบาทสำคัญมาก เพราะเป็นสินค้าออกที่ทำรายได้ให้กับประเทศปีละมาก ๆ ส่วนใหญ่กล้วยหอมทองถูกส่งไปขายยังประเทศญี่ปุ่น การขยายพันธุ์โดยปกติใช้ส่วนต่าง ๆ ของต้น ได้แก่ หน่อ เหง้า และตาที่เกิดจากเหง้า แต่ที่นิยมมากคือ การใช้หน่อใบดาบ เพราะหาง่าย ทนทาน และเจริญเติบโตเร็ว พันธุ์กล้วยหอมที่ปลูกนั้น กล้วยหอมทองเป็นพันธุ์ที่มีรสชาติดีกว่ากล้วยหอมอื่น ๆ ทั้งหมด แต่มีข้อเสียในเรื่องการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เนื่องจากผลกล้วยหลุดจากขั้วเมื่อกล้วยสุก และมีเปลือกบาง บอบช้ำเสียหายได้ง่าย ในระหว่างการ ขนย้าย

บรรเจิด คติการ (2513) ได้ศึกษาวิธีการบางอย่างเพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตของกล้วยหอมในบริเวณทุ่งรังสิต โดยทำการทดลองปลูกกล้วยในแปลงที่มีคอกกำบังและไม่มีคอกกำบังโดย ใส่ปุ๋ย รดน้ำ พรวนดิน กำจัดวัชพืชเหมือนกัน ผลการทดลองปรากฏว่า กล้วยที่ปลูกในคอกที่ป้องกันใบแตกจากลม ให้ผลผลิตสูงกว่ากล้วยที่ปลูกในที่โล่งแจ้งไม่มีการป้องกันใบแตกมากกว่าหลายเท่า และจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนใบต่อต้นกับผลผลิตของ

กล้วยพบว่า จำนวนใบต่อต้นมีความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนใบต่อต้นกับผลผลิตของกล้วยพบว่า จำนวนใบต่อต้นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับผลผลิต ต้นที่มีใบสดมากจะให้ผลผลิตสูงกว่าต้นที่มีใบสดน้อย ดังนั้น การตัดใบจึงควรตัดเฉพาะใบแห้ง หรือใบหักที่อยู่ตอนล่าง ๆ เท่านั้น

สมศักดิ์ วรรณศิริ (2532) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบรรจุหีบห่อและการขนส่งกล้วยพบว่า ประเทศในทวีปต่าง ๆ ทั่วโลกที่มีการผลิตและส่งออกกล้วย จะมีวิธีการบรรจุหีบห่อที่ต่างกัน บางที่ก็บรรจุเป็นผลกล้วยเดี่ยว ๆ เช่น ทางใต้ของแปซิฟิก ทางตะวันออกของแอฟริกา นิยมห่อกล้วยเป็นเครือแยกจากกัน แถบตะวันตกและแถบทะเลคาริบเบียน จะส่งออกโดยการตัดกล้วยออกเป็นหวี ๆ แต่การบรรจุหีบห่อทั้งหมดนี้ จะมีลักษณะคล้าย ๆ กันอยู่อย่างหนึ่ง คือ จะมีการบรรจุลงในกล่องกระดาษหรือลังไม้ซึ่งข้อดีของการบรรจุกล้วยเป็นหวี ๆ คือ ทำให้มี โอกาส เลือกกล้วยหวี ดี ๆ จากเครือกล้วยขนาดเล็ก ซึ่งจัดว่าไม่ได้มาตรฐานสำหรับการส่งออกเป็นเครือ ๆ ลดน้ำหนักบรรจุกล่อง และไม่เปลืองเนื้อที่ เพราะมีการตัดก้านบางส่วนออก ซึ่งจะลดน้ำหนักของก้านเครือลงประมาณ 7.8% ของน้ำหนักเครือ ส่วนข้อเสีย คือ กล้วยจะสุกไม่สม่ำเสมอ กันอาจแก้ไขโดยการตัดหวีกล้วยดิบที่มีขนาดและอายุสม่ำเสมอ และยังสามารถศึกษาเกี่ยวกับการขนส่งพบว่า สามารถขนส่งได้ทั้งทางรถยนต์ รถไฟ หรือทางเรือ ซึ่งจะขึ้นกับปริมาณและ ชนิดของกล้วยที่ต้องการขนส่งบวกกับระยะทางที่ขนส่ง ซึ่งในการขนส่งจะกระทำในขณะที่กล้วยยังดิบอยู่ เปลือกที่เป็นสีเขียวยังคงดำเนินขบวนการสุกอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น สภาพของการขนส่งไม่ว่าจะเป็นทางรถไฟ หรือเรือ อุณหภูมิของสภาพการขนส่งกล้วยแต่ละพันธุ์อาจแตกต่างกันบ้าง เช่น กล้วยหอมทองเก็บได้ดีที่อุณหภูมิ 10-12 องศาเซลเซียส กล้วยหอมเขียวเก็บได้ดีที่อุณหภูมิ ประมาณ 13 องศาเซลเซียส

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท (2532) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในการผลิตข้าว ระหว่างเกษตรกรที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรคลองหลวง จำกัด ในปีเพาะปลูก 2531/32 ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลผลิตข้าว โดยใช้สมการการผลิตแบบ Cobb-Douglas พบว่าปัจจัยการผลิต ได้แก่ จำนวนแรงงาน จำนวนปุ๋ยเคมีที่ใช้ มูลค่าสารเคมีที่ใช้และการเป็นและไม่เป็นสมาชิคนั้น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณ ผลผลิต ได้เพียงร้อยละ 18 ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 82 นั้น เป็นผลจากปัจจัยอื่น ๆ ส่วนการเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตข้าวในปี ระหว่างเกษตรกรที่เป็นและไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์พบว่า ต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกต่ำกว่าต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกอยู่ร้อยละ 168 บาท และเมื่อเปรียบเทียบกำไรสุทธิของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกได้รับกำไรสุทธิมากกว่าเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกอยู่ร้อยละ 27 บาท

ชูจิตร สมบัติพานิช (2532) ได้ทำการศึกษาเรื่องกล้วยที่รับประทานกันเป็นประจำ เนื่องจากกล้วยแต่ละชนิดมีรูปร่างและลักษณะเฉพาะตัว จึงแจกแจงให้เกิดความชัดเจน ในบรรดากล้วยที่ปลูก กล้วยหอมทองนับว่ามีบทบาทสำคัญมาก เมื่อเทียบกับกล้วยชนิดอื่น กล้วยหอมทองมีลำต้นเทียมสูง 2.5 – 3.5 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางมากกว่า 1.5 เซนติเมตร กาบ ลำต้นด้านนอกมีประคำเล็กน้อย ด้านในสีเขียวอ่อนและมีเส้นสีชมพู ก้านใบมีร่องค่อนข้างกว้าง และมีปีกเส้นกลางใบสีเขียว ก้านช่อดอกมีขน ใบประดับรูปไข่ค่อนข้างยาวปลายแหลม ด้านบนสีแดงอมม่วง มีไข ด้านล่างสีแดงซีด เครือหนึ่งมี 4-6 หวี หวีหนึ่งมี 12-16 ผล ผลใหญ่กว้าง 3-4 เซนติเมตร ยาว 21-25 เซนติเมตร ปลายผลมีจุดเห็นชัด เปลือกบาง เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง แต่ที่ปลายจุดจะเปลี่ยนสีภายหลังเนื้อสีส้มอ่อน ๆ กลิ่นหอม รสหวาน ส่วนใหญ่ปลูกในแถบภาคกลาง และเป็นสินค้าออกจำนวนมากไปยังฮ่องกง สิงคโปร์ ญี่ปุ่น และยุโรป แต่เนื่องจากคุณภาพในการขนส่งไม่ดี ทำให้ปริมาณการส่งออกลดลงเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2535) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของกล้วยพบว่า ปริมาณการผลิตกล้วยหอมทองของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ปีหนึ่งประมาณ 40 ล้านตัน และเอเชียเป็นแหล่งผลิตที่ใหญ่ที่สุด และประเทศที่ผลิตมากที่สุดในเอเชีย คือ อินเดีย รองลงมาคือฟิลิปปินส์ ส่วนประเทศไทยเป็นอันดับที่ 5 ของทวีปเอเชีย และประเทศที่รับซื้อกล้วยในปริมาณมาก ๆ คือ อเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการส่งออกมากคือฟิลิปปินส์ และยังได้กล่าวว่าในประเทศไทยมีการส่งออกกล้วยหอมทองมากในสมัยก่อน แต่ปริมาณการส่งออกหลังจากปี 2525 มีปริมาณลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากคุณภาพกล้วยหอมทอง ของประเทศไทยสู่คุณภาพกล้วยหอมทองจากประเทศฟิลิปปินส์ และได้หันไม่ได้ กล่าวคือ คุณภาพของกล้วยหอมทองของไทยไม่เหมาะสมในการขนส่ง ซึ่งกล้วยหอมทองนั้นเปลือกจะบางและไม่เหนียว ขั้วหลุดง่ายจึงเหมาะสมที่จะปลูกเพื่อใช้รับประทานในประเทศและได้ แนะนำว่า ถ้าประเทศไทยเปลี่ยนไปปลูกกล้วยหอมพันธุ์แกรน เพื่อการส่งออกแทนกล้วยหอมทองอาจจะทำให้ปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้น

ดารา พวงสุวรรณ (2535: 5) ได้ทำการศึกษาวิจัยการปรับปรุงคุณภาพผลไม้และผักเพื่อการส่งออก ให้ความเห็นว่า นอกจากวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อปรับปรุง คุณภาพผลไม้และผักเพื่อการส่งออกแล้ว ควรจะช่วยให้การส่งออกผลิตผลสดของไทยประสบผลสำเร็จ ควรจะมีการพัฒนาด้านอื่นควบคู่กันไปด้วย ดังนี้

(1) การรวบรวมกลุ่มเกษตรกร หรือ การจัดตั้งสหกรณ์ผู้ผลิตเพื่อการส่งออก โดยมีเป้าหมายให้ได้ผลผลิตคุณภาพสูง ปริมาณสม่ำเสมอ มีการกำหนดเวลาปลูกในหมู่สมาชิก ให้สามารถมีผลผลิตเก็บเกี่ยวต่อเนื่องได้ตลอด จะสามารถกำหนดปริมาณการผลิตได้ และจากการใช้วิทยาการแบบเดียวกันในการปลูก ดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติภายหลังการเก็บเกี่ยว จะทำให้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีสม่ำเสมอขึ้น

(2) ให้มีผู้รวบรวมผลผลิตนำไปส่งโรงบรรจุหีบห่อซึ่งจะผ่านการตรวจสอบ คัดขนาดและคุณภาพ ซึ่งรวมถึงโรคแมลงด้วย ทำความสะอาด ลดอุณหภูมิ (precooling) แล้วบรรจุหีบห่อ ควรมีห้องเย็นไว้สำหรับเก็บหีบห่อที่บรรจุผลผลิตแล้วเตรียมขนไปยังท่าเรือหรือท่าอากาศยานต่อไป

(3) จัดให้มีรถห้องเย็นในการขนส่งจากโรงบรรจุหีบห่อไปยังท่าเรือ หรือท่าอากาศยานนั้น เพื่อควบคุมให้ผลผลิตอยู่ในอุณหภูมิที่ปลอดภัยตลอดเวลาไม่กระทบอากาศร้อนอีก ภายหลังจากการลดอุณหภูมิลงแล้ว ทั้งนี้ จะรักษาคุณภาพให้คงอยู่ได้นานไม่เสียหาย

(4) จัดระบบการขนส่งภายในประเทศ ให้เอื้ออำนวยต่อการขนส่งสินค้าเกษตรประเภทเน่าเสียง่าย เช่น ผลไม้และผักนี้ ถนนจากสวนมาโรงบรรจุหีบห่อ จากโรงบรรจุหีบห่อไปยังท่าเรือหรือท่าอากาศยาน อย่างน้อยควรเป็นถนนลาดยาง จะไม่ทำให้เกิดการกระแทกกระทั้นกันของผลผลิต และการกลิ้งของกล่องด้วย

(5) ขนส่งออกนอกประเทศภายใต้อุณหภูมิค่าที่เหมาะสมกับผลผลิตแต่ละชนิด ตลอดจนถึงปลายทาง หากได้มีการจัดการดังกล่าว 5 วิธีข้างต้น พร้อมทั้งทำการปรับปรุงคุณภาพผลไม้และผักต่าง ๆ แล้ว ไทยจะเป็นประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการส่งผักและผลไม้ออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้อย่างงดงามที่สุด

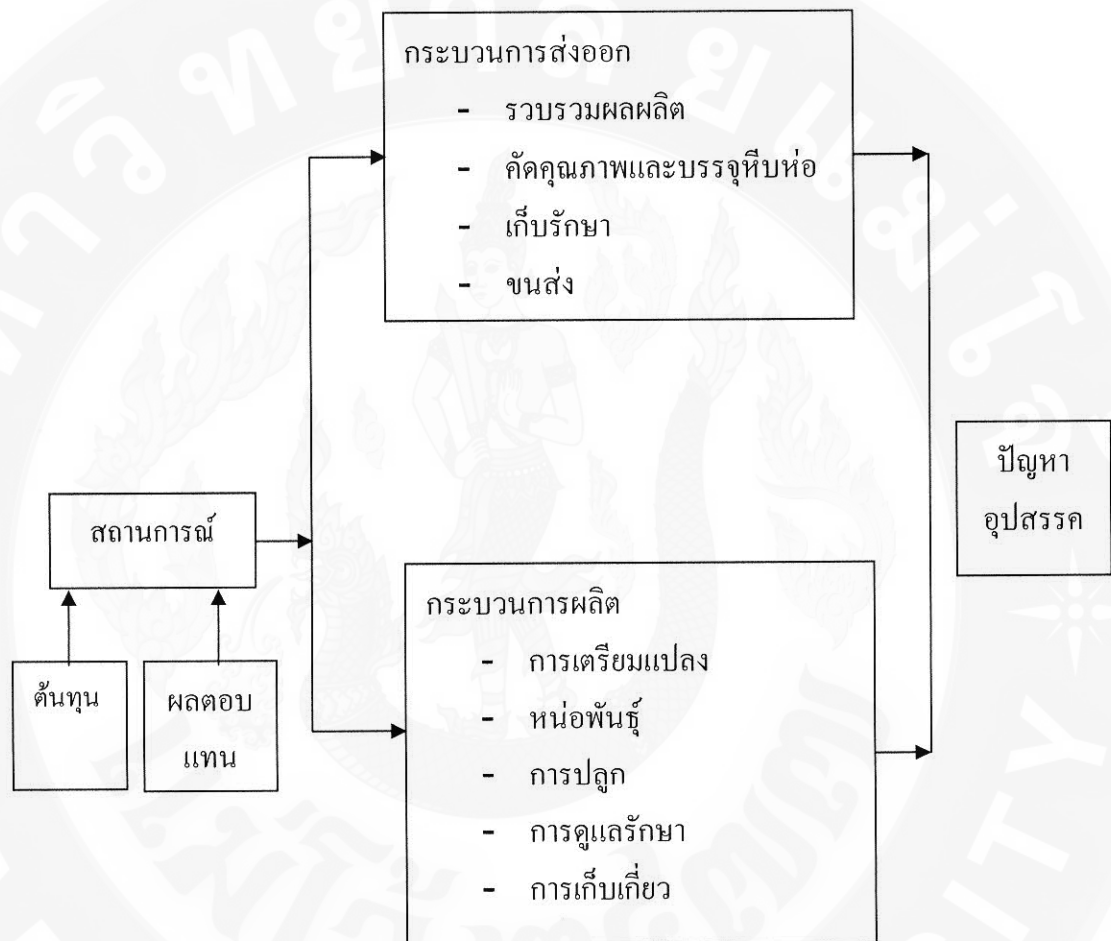
ธำรง ช่วยเจริญ (2536) ได้กล่าวในเอกสารประกอบการฝึกอบรมเรื่องการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษและการผลิตกล้วยไข่เพื่อส่งออกไว้ว่ากล้วยที่นิยมปลูกในประเทศไทยได้แก่ กล้วยหอมทอง กล้วยหอมเขียว กล้วยไข่ กล้วยน้ำหว่า และกล้วยเล็บมือนาง ลักษณะสภาพ-แวดล้อมที่เหมาะสม คือ ดินที่ปลูกควรมีค่า pH ตั้งแต่ 4.5 – 7 เป็นดินร่วนซุยมีน้ำและอากาศที่สามารถถ่ายเทได้ดีบริเวณที่ปลูกกล้วย ควรมีปริมาณน้ำฝนสูงกว่า 100 นิ้วต่อปี อุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกล้วยควรต่ำกว่า 60 องศาฟาเรนไฮต์ และไม่ควรงสูงกว่า 90 องศาฟาเรนไฮต์ ในการเลือกพื้นที่ปลูกกล้วยควรคำนึงถึงลักษณะและความสมบูรณ์ของดิน อุณหภูมิและความชื้นในอากาศ จากน้ำฝนหรือจากน้ำชลประทานเพียงพอ และต้องไม่มีพายุหรือลมแรงพัดผ่าน การดูแลรักษาควรใช้เศษหญ้าผสมกับกาบใบของต้นกล้วยที่ตายแล้วมาคลุมดิน ไม่ควรพรวนดินในไร่กล้วย เพราะรากกล้วยแผ่กระจายอยู่ใกล้ผิวดินมาก การเก็บเกี่ยวหากต้องการ

เก็บเกี่ยว ผลผลิตเพื่อทำการขนส่งทางเรือ ทางรถ หรือเพื่อเป็นสินค้าออกที่ต้องใช้เวลาในการขนส่งหลายวัน ควรตัดกล้วยเมื่อมีความแก่ประมาณ 75% หรือมากกว่าเล็กน้อย การบรรจุหีบห่อนิยมตัดกล้วยออกเป็นหวี ๆ โดยคัดเลือกกล้วยดิบที่มีขนาดและอายุสม่ำเสมอแล้วบรรจุในกล่องกระดาษแข็งหรือหีบไม้ การขนส่งทางรถไฟ ต้องเป็นตู้รถไฟที่เป็นตู้ห้องเย็นมีเครื่องระบายอากาศ การขนส่งทางเรือ ควรเป็นเรือที่มีความเร็วสูงมีห้องเย็น อุณหภูมิของสภาพการขนส่งของแต่ละพันธุ์แตกต่างกัน เช่น กล้วยหอมทองเก็บได้ดีที่อุณหภูมิระหว่าง 10 – 12 องศาเซลเซียส กล้วยหอมเขียวเก็บได้ดีที่อุณหภูมิประมาณ 13 องศาเซลเซียส การบ่มกล้วยให้สุกช้า ทำโดยการจัดสภาพความชื้นต่ำและอุณหภูมิต่ำที่ 14 องศาเซลเซียส หรือ 12 องศาเซลเซียส การป้องกันกำจัดโรคกล้วย ให้ตัดใบกล้วยที่เป็นโรคไปเผาทิ้งเสีย เพื่อป้องกันการระบาดและแพร่กระจายของเชื้อโรค

กิติ อมรสุรศิริ (2538: 51 - 52) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกกล้วยหอมทองของไทย พบว่า ราคาส่งออกเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดปริมาณการส่งออกกล้วยของไทยไปฮ่องกง โดยค่าความยืดหยุ่นของปริมาณการส่งออกต่อราคาส่งออกเป็นแบบยืดหยุ่นมาก การที่จะเพิ่มปริมาณการส่งออกให้มากขึ้นนั้น ควรหาทางลดราคาส่งออกลงด้วยการปรับปรุงกระบวนการผลิต การตลาด ให้มีต้นทุนต่ำลง หรือส่งเสริมการส่งออก โดยการลดภาษีให้แก่ผู้ผลิต และการลดอัตราภาษีการส่งออก ทางด้านการผลิต ควรมีการวิจัยและทดลองพันธุ์ให้เหมาะสมได้มาตรฐานการส่งออกและเป็นที่นิยมในต่างประเทศ เผยแพร่ให้เกษตรกรใช้ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามความต้องการและปริมาณสม่ำเสมอ มีการปรับปรุงกลยุทธ์ด้านการตลาดให้มากขึ้น โดยให้ความสนใจเกี่ยวกับวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวและการขนส่ง โดยใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ สามารถป้องกันการสูญเสียและรักษาความสดไว้ได้นาน และการปรับอุณหภูมิในห้องเย็นให้เหมาะสมในการเก็บรักษาและขนส่งเพื่อให้กล้วย มีคุณภาพดีและสุกพอดีเมื่อถึงมือผู้บริโภค

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาดังนี้

ภาพ 16 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาศานการณั ักระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ได้กำหนดวิธีการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จังหวัดเพชรบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยคั้งนี้ ได้แก่ เอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสานการณั ักระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ และขอแนะนำจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ทำการรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการศึกษาเอกสาร หนังสือ ผลงานวิจัย และรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด และสร้างแบบสอบถามต้นทุนและผลตอบแทนกระบวนการผลิตและกระบวนการส่งออกเพื่อสัมภาษณ์ประชากร ในการจัดประชุมประชากร โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมในปี 2544 จำนวน 229 คน ปี 2545 จำนวน 235 คน ปี 2546 จำนวน 243 คน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลประเภททุติยภูมิ (secondary data) ที่ได้จากการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สรุปข้อมูลด้านต่าง ๆ เชิงพรรณนา (descriptive method) โดยทำการอธิบาย สถานการณ์กระบวนการผลิตการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ปี 2544 – 2546 โดยวิเคราะห์ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เป็นการบรรยายสภาพทั่วไปโดยแสดงค่าเป็นตัวเลข
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นตัวเลข หรือสภาพคุณสมบัติของข้อมูล โดยใช้สถิติค่าร้อยละเพื่อแจกแจงข้อมูลในการศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

ผลการวิจัย

จากข้อมูลที่ทำการศึกษาเรื่อง สถานการณ์กระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จังหวัดเพชรบุรี ปรากฏผลดังนี้

1. กระบวนการผลิต
2. กระบวนการส่งออก
3. ปัญหาอุปสรรค

1. กระบวนการผลิต

สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ได้ส่งเสริมเกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการให้ทำการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออก ด้วยการจัดให้สมาชิกในโครงการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกกล้วยหอมทอง และวางแผนการผลิตให้ได้ผลผลิตสอดคล้องกับความต้องการ ในการส่งออกให้กับสหกรณ์ผู้บริโภคริโกลโตโต้แห่งกรุงโตเกียว ในประเทศญี่ปุ่น โดยมีกระบวนการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออก

การดำเนินการโครงการของสหกรณ์ มีวัตถุประสงค์ของโครงการเพื่อให้สหกรณ์มีบทบาทในการช่วยเหลือทางการตลาดของกล้วยหอมทองแก่สมาชิก เป็นการเพิ่มรายได้และยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรสมาชิก ตลอดจนการได้รับเงินตราประเทศ เพื่อช่วยลดการขาดดุลย์การค้ากับประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ผลิตผลการเกษตรของไทยให้เป็นที่รู้จักและยอมรับในต่างประเทศ

จากการเก็บข้อมูล โดยการจัดประชุมสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ระหว่างปี 2544 - 2546 ซึ่งมีสมาชิกโครงการทั้งหมด 250 คน พื้นที่การผลิต 2,000 ไร่ เข้าร่วมประชุมในปี 2544 จำนวน 229 คน พื้นที่การผลิต 1,832 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 91.6 ปี 2545 จำนวน 235 คน พื้นที่การผลิต 1,880 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 94 ปี 2546 จำนวน 243 คน พื้นที่การผลิต 1,944 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 97.2 (ตาราง 4)

ตาราง 4 ข้อมูลจำนวนสมาชิกและพื้นที่การผลิตที่เข้าร่วมประชุมโครงการปลูกกล้วยหอมทอง
ปลอดภัย

รายการ	หน่วย นับ	จำนวน ทั้งหมด	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546	
			ปริมาณ	ร้อยละ	ปริมาณ	ร้อยละ	ปริมาณ	ร้อยละ
สหกรณ์ที่เข้าร่วมประชุม	คน	250	229	91.60	235	94	243	97.20
พื้นที่การผลิต	ไร่	2,000	1,832	91.60	1,880	94	1,944	97.20

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

ต้นทุนการผลิตต่อไร่ จากข้อมูลรายงานพบว่าระยะเวลาปี 2544 – 2546 รวม 3 ปี
แต่ละด้านของการผลิต

ตาราง 5 เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตที่สำคัญต่อไร่

หน่วย : บาท

ต้นทุนการผลิต	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546	
	ปี	ร้อยละ	ปี	ร้อยละ	ปี	ร้อยละ
การเตรียมแปลง	1,100	6.18	1,300	5.60	1,500	5.51
หน่อพันธุ์	1,200	6.74	1,600	6.89	2,000	7.35
การปลูก	4,400	24.72	6,000	25.86	7,600	27.94
การดูแลรักษา	7,900	44.38	10,300	44.40	11,300	41.54
การเก็บเกี่ยว	3,200	17.98	4,000	17.25	4,800	17.66
รวมต้นทุน	17,800	100.00	23,200	100.00	27,200	100.00

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด (2546: 6)

หมายเหตุ ต้นทุนการผลิตทั้งหมดดูในตาราง 6

จากตาราง 5 ต้นทุนการผลิตแต่ละรายการ ดังนี้

1.1 การเตรียมแปลง

เกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการ ทำการเตรียมดิน โดยการจ้างไถที่ดิน 2 ครั้ง ครั้งแรกเป็นการไถพรวนดินให้ร่วน เสร็จแล้วไถครั้งที่สองทำเป็นแปลงยกร่อง มีสันร่องกว้าง 3-4 เมตรยาวตามสภาพพื้นที่ ลึกประมาณ 1 เมตร ระยะห่างระหว่างร่องประมาณ 1 เมตร เพื่อสะดวกในการให้น้ำ ฤดูที่ปลูกสามารถปลูกได้ตลอดปี เกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการต้องปลูกกล้วยหอมทองตามแผนการผลิตที่สหกรณ์การเกษตรทำยาง จำกัด กำหนดไว้ แต่โดยทั่วไปแล้ว เกษตรกรนิยมปลูกช่วงต้นและปลายฤดูฝน เนื่องจากมีหน่อกล้วยมาก สามารถคัดเลือกหน่อที่ดี และแข็งแรงเพื่อใช้ปลูก การขุดหลุมปลูกนิยมขุดขนาดกว้าง 50 ซม. ยาว 50 ซม. และลึก 50 ซม. ระยะห่างระหว่างต้น 2-2.25 เมตร ระหว่างแถว 2 เมตร โดยเฉลี่ย 1 ไร่ ปลูกได้ 350-400 ต้น

การเตรียมแปลงปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีแนวโน้มต้นทุนสูงขึ้น โดยปี 2544 ต้นทุนการเตรียมแปลงไร่ละ 1,100 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.18 ของต้นทุนทั้งหมด ปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 1,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.60 และปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 1,500 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.51 ต้นทุนการเตรียมแปลงเพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากค่าแรงงานในการไถพรวนดิน และยกร่องเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ๆ ตามค่าครองชีพที่สูงขึ้น โดยเปรียบเทียบค่าแตกต่างของร้อยละต้นทุนตามตารางที่ 5 การเตรียมแปลงในระยะเวลา 3 ปี พบว่า ปี 2544 ต้นทุนการเตรียมแปลงร้อยละ 6.18 ปี 2545 มีต้นทุนร้อยละ 5.60 จึงมีต้นทุนเปลี่ยนแปลง 0.58 สำหรับปี 2546 มีต้นทุน ร้อยละ 5.51 จึงมีต้นทุนเปลี่ยนแปลงจากปี 2545 เท่ากับ 0.09 เมื่อเฉลี่ย 3 ปี จึงพบว่ามีต้นทุนการเตรียมแปลงเปลี่ยนแปลงร้อยละ 0.33

1.2 หน่อพันธุ์

เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมทอง ทั้งที่เป็นสมาชิกโครงการและไม่เป็นสมาชิกโครงการ นิยม ปลูกโดยใช้หน่อใบดาบ อายุประมาณ 2-3 เดือน ขนาดความสูง 75 ซม. พันธุ์ที่ปลูกเป็นพันธุ์กล้วยหอมทองพื้นเมืองที่นิยมปลูกกันมาตั้งแต่ดั้งเดิม หน่อพันธุ์ที่ใช้ปลูกส่วนใหญ่เป็นของตนเอง มีเป็นส่วนน้อยที่ซื้อจากไร่ใกล้เคียงใน ต.ท่ายาง ต.มาบปลาเค้า ต.บ้านในดง ต.วังไคร้ ต.ท่าคอย ต.หนองจอก และ ต.ท่าแลง อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี

หน่อพันธุ์ในการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีแนวโน้มต้นทุนเพิ่มขึ้น โดยปี 2544 ต้นทุนค่าหน่อพันธุ์ไร่ละ 1,200 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.74 ของต้นทุนทั้งหมด ปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 1,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.89 และปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.35 ต้นทุนค่าหน่อพันธุ์เพิ่มขึ้นทุกปี เนื่องจากค่าแรงงานในการขุดหน่อพันธุ์ การ

ขนส่งจากพื้นที่ใกล้เคียงและต่างตำบลที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเพิ่มขึ้นภายใน 3 ปี คือ ปี 2545 เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ร้อยละ 0.15 ปี 2546 เพิ่มขึ้นจากปี 2545 ร้อยละ 0.46 เฉลี่ยระหว่างปี 2544 – 2546 มีต้นทุนการเตรียมแปลงเปลี่ยนแปลงร้อยละ 0.31 แสดงถึงสถานการณ์กระบวนการผลิตด้านหน่อพันธุ์ในการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ เฉพาะต้นทุนมีแนวโน้มสูงขึ้น

1.3 การปลูก

วิธีปลูกของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการ เมื่อเตรียมแปลงขุดหลุมปลูกและเตรียมหน่อพันธุ์สำหรับปลูกไว้เรียบร้อยแล้ว เกษตรกรจะทำการรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ผสมกับดินชั้นบนพอสมควร แล้ววางหน่อที่ปลูกตรงกลางหลุม โดยหันรอยแผลจากการแยกหน่อไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้กล้วยตกเครือในทิศทางเดียวกัน สะดวกในการดูแลรักษาและเก็บเกี่ยวเสร็จแล้วกลับดิน ให้ระดับดินอยู่เหนือส่วนบนของเหง้าประมาณ 10 ซม. เหยียบดินรอบ ๆ โคนต้นเบา ๆ ให้กระชับแน่น แล้วรดน้ำให้ชุ่ม การใช้ปุ๋ยและสารเคมี เกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการ ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี และสารเคมี เนื่องจากการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออก ปุ๋ยที่ใช้จึงใช้เฉพาะปุ๋ยจากธรรมชาติ ได้แก่ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยอินทรีย์จากธรรมชาติ โดยระยะแรกหลังปลูกเกษตรกรใส่ปุ๋ยทุก 7 วันต่อครั้ง เมื่อกล้วยเจริญเติบโตมากแล้วจึงใส่ปุ๋ยทุก 15 วันต่อครั้ง ในการกำจัดวัชพืชเกษตรกรสมาชิกโครงการ ใช้วิธีดายหรือถอน แล้วใช้เศษหญ้าแห้ง หรือฟางข้าว หรือปลูกพืชคลุมดินเพื่อป้องกันมิให้มีวัชพืชขึ้นอีก

การปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีแนวโน้มต้นทุนสูงขึ้นโดยปี 2544 ต้นทุนในการปลูกไร่ละ 4,400 บาท คิดเป็นร้อยละ 24.72 ของต้นทุนทั้งหมด ปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.86 และปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 7,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.94 ต้นทุนในการปลูกเพิ่มขึ้น เนื่องจากค่าแรงงานในการขุดหลุม ค่าปุ๋ย ค่าแรงงานในการดายหญ้าเพิ่มสูงขึ้น โดยเพิ่มขึ้นภายใน 3 ปี คือปี 2545 เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ร้อยละ 1.14 ปี 2546 เพิ่มขึ้นจากปี 2545 ร้อยละ 2.08 เฉลี่ยระหว่างปี 2544 – 2546 มีต้นทุนการปลูกกล้วยเปลี่ยนแปลงร้อยละ 1.61 แสดงถึงสถานการณ์กระบวนการผลิตต้นทุนการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีต้นทุนเพิ่มขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่สูงขึ้น

1.4 การดูแลรักษา

เกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการดูแลรักษากล้วยที่ปลูก โดยในระยะแรกที่ปลูกกล้วยได้ประมาณ 1 เดือน จะต้องจ้างแรงงานคนทำการพรวนดินให้ร่วน และกำจัดวัชพืชเพื่อช่วยให้ดินรับน้ำได้ดี เกษตรกรต้องหมั่นดูแลต้นกล้วยที่ปลูกโดยการชื้อปุ๋ยคอก และปุ๋ยหมักมาใส่ทุก 7 วัน และให้น้ำต้นกล้วยอย่าให้ขาดน้ำโดยใช้เครื่องสูบน้ำและต้องชื้อน้ำมันมาเติมเครื่องสูบน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่เป็นดินทรายไม่อุ้มน้ำและในช่วงฤดูแล้ง ต้องให้น้ำสม่ำเสมอทุก 7 วัน ต่อครั้ง แต่ถ้าในช่วงฤดูฝนเกษตรกรจะให้น้ำสังเกตเห็นว่าดินแห้งเร็วมีความเข้มของแสงมาก เมื่อต้นกล้วยอายุได้ 5 เดือน จะมีหน่อกล้วยแทงออกมาจะต้องจ้างแรงงานคนดูแลรักษาโดยตัดใบและหน่อทิ้งบ้าง เพื่อไม่ให้แย่งอาหารจากต้นแม่ทำให้กล้วยไม่สมบูรณ์ นอกจากนี้หากพบใบกล้วยที่เป็นโรคต้องจ้างแรงงานคนตัดทิ้งแล้วนำไปเผาเพื่อป้องกันการระบาดของโรคพืช การไว้ใบกล้วยไม่ควรไว้เกิน 12 ใบ จะทำให้กล้วยมีลำต้นสูงบอบบางหักล้มได้ง่ายเมื่อกล้วยตกปลีและบานจนถึงหัวสุดท้าย เกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการจะต้องจ้างแรงงานคนตัดปลีทิ้ง แล้วห่อเครือกล้วย เกษตรกรจะต้องซื้อถุงพลาสติกอย่างหนาสีฟ้านำมาเปิดปลายโคน คลุมเหนือเครือกล้วยประมาณ 15 ซม. จากหัวบิบนสุด และส่วนล่างห่างจากหัวสุดท้ายประมาณ 25 ซม. การคลุมถุงพลาสติกจะช่วยป้องกันโรคแมลง และฝุ่นละออง ทำให้สีผิวของกล้วยสวย และกล้วยแก่เร็วขึ้น เมื่อกล้วยมีน้ำหนักเครือเพิ่มขึ้นเกษตรกรต้องชื้อไม้ไผ่และจ้างแรงงานคนทำการค้ำยันเครือกล้วย โดยใช้ไม้ไผ่ 2 อัน ยึดแน่นไขว้กันเป็นรูปกากบาททำมุมสอดเข้ากับเครือกล้วย เพื่อรองรับน้ำหนักและป้องกันความเสียหายจากต้นกล้วยหักโค่นล้มก่อนการเก็บเกี่ยว ฉะนั้น การดูแลรักษาจึงมีต้นทุนสูงขึ้นทุกปีเพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานคน ค่าปุ๋ย ค่าน้ำมัน ค่าถุงพลาสติก ค่าน้ำมัน ค่าไม้ไผ่ค้ำยัน และอื่น ๆ ด้วย จึงเป็นเหตุให้ต้นทุนสูงขึ้นตามลำดับ

การดูแลรักษาในการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีต้นทุนเพิ่ม โดยปี 2544 ต้นทุนในการดูแลรักษาไร่ละ 7,900 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.38 ปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 10,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.40 ปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 11,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.54 ต้นทุนในการดูแลรักษาเพิ่มขึ้นเนื่องจากต้องมีค่าแรงงานค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าวัสดุการเกษตร ในการดูแลรักษาพืชผลให้ได้ผลผลิตที่ดีและมีคุณภาพ โดยเพิ่มขึ้นภายใน 3 ปี คือปี 2545 เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ร้อยละ 0.02 ปี 2546 ลดลงจากปี 2545 ร้อยละ 2.86 เฉลี่ยระหว่างปี 2544 – 2546 มีต้นทุนการดูแลรักษาเปลี่ยนแปลงร้อยละ 2.84 แสดงถึงสถานการณ์กระบวนการผลิตด้านการดูแลรักษากล้วยหอมทองปลอดสารพิษว่ามีต้นทุนในการดูแลรักษาเพิ่มขึ้นทุกปี ตามภาวะเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่สูงขึ้น

1.5 การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวผลผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการ สหกรณ์จะให้เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ออกสำรวจเปอร์เซ็นต์ความแก่ของกล้วยที่จะตัด เมื่อเห็นว่ากล้วยมีความแก่ประมาณ 75 เปอร์เซ็นต์ สังเกตจากเหลี่ยมกล้วยยังมีอยู่ เมื่อตัดดูจะเห็นเนื้อกล้วยมียางสีขาว ถ้านับระยะเวลาจากวันที่ตัดปลีกล้วยแล้วจะได้ประมาณ 60 – 75 วัน เมื่อสำรวจกล้วยแล้ว สหกรณ์จะกำหนดวันส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการตัดกล้วยในไร่ของเกษตรกรที่ทำการสำรวจไว้ การตัดเครือกล้วยต้องตัดอย่างระมัดระวังไม่ให้กล้วยได้รับการกระทบกระเทือนจนช้ำ แล้วห่อด้วยพลาสติกกันกระแทก ขนส่งไปยังโรงงานคัดคุณภาพบรรจุหีบห่อ เพื่อส่งจำหน่ายไปยังประเทศญี่ปุ่นต่อไป

การเก็บเกี่ยวในการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีต้นทุนเพิ่ม โดยปี 2544 ต้นทุนในการเก็บเกี่ยวไร่ละ 3,200 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.98 ของต้นทุนทั้งหมด ปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.25 และปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็นไร่ละ 4,800 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.66 ต้นทุนในการเก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้นเนื่องมาจากต้องมีค่าแรงงานในการเก็บเกี่ยวค่าวัสดุอุปกรณ์ ค่าบรรจุหีบห่อ ค่าขนส่ง ที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยเพิ่มขึ้นภายใน 3 ปี คือปี 2545 ลดลงจากปี 2544 ร้อยละ 0.73 ปี 2546 เพิ่มขึ้นจากปี 2545 ร้อยละ 0.41 เฉลี่ยระหว่างปี 2544 – 2546 มีต้นทุนการเก็บเกี่ยวเปลี่ยนแปลงร้อยละ 0.32 แสดงถึงสถานการณ์กระบวนการผลิตด้านการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีต้นทุนเพิ่มขึ้นทุกปี

ตาราง 6 ต้นทุนการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสมาชิกสหกรณ์ปี 2544 – 2546

หน่วย : บาท

รายการ	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ค่าเฉลี่ย 3 ปี	ร้อยละของ ต้นทุน
ต้นทุนการผลิต					
1. ต้นทุนผันแปร เฉลี่ยต่อไร่	17,800	23,200	27,200	22,733	91.59
1.1 ค่าเตรียมแปลง	1,100	1,300	1,500	1,300	5.24
1.2 ค่าหน่อพันธุ์	1,200	1,600	2,000	1,600	6.45
1.3 ค่าแรงงานปลูก ค่าปุ๋ยคอก	4,400	6,000	7,600	6,000	24.17
1.4 ค่าดูแลรักษาประกอบด้วย ค่าแรงงานดายหญ้า	7,900	10,300	11,300	9,833	39.61
ค่าไม้ค้ำต้น ค่าเชือกและค่าถุงคลุม	5,000	5,800	6,000	5,600	22.56
ค่าแรงงานตัดแต่งและห่อผล	1,500	2,500	3,000	2,333	9.40
1.5 ค่าเก็บเกี่ยวผลผลิต	1,400	2,000	2,300	1,900	7.65
2. ต้นทุนคงที่ เฉลี่ยต่อไร่	3,200	4,000	4,800	4,000	16.12
2.1 ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์	2,053.12	2,080.35	2,131.05	2,088.17	8.41
การเกษตร	756.29	770.10	790.30	772.23	3.11
2.2 ค่าใช้ที่ดิน, ค่าเสียโอกาส, ค่าเช่าที่ดิน, ค่าภาษีที่ดิน	1,296.83	1,310.25	1,340.75	1,315.94	5.30
รวมต้นทุนทั้งหมด	19,853.12	25,280.35	29,331.05	24,821.17	100

ที่มา : สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด (2546: 9)

1. ต้นทุนผันแปร การผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกโครงการมีต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อไร่จำนวน 22,733 บาท คิดเป็นร้อยละ 91.59 ของต้นทุนทั้งหมดของสหกรณ์ที่ผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษส่งให้สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

1.1 ค่าเตรียมแปลง ปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเป็นค่าใช้จ่ายในการไถเตรียมดินและทำการยกร่อง มีมูลค่าเฉลี่ยไร่ละ 1,300 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 5.24 ของต้นทุนทั้งหมด

1.2 ค่าหน่อพันธุ์ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายหน่อพันธุ์เฉลี่ยไร่ละ 1,600 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 6.45 ของต้นทุนทั้งหมด

1.3 ค่าแรงงานปลูก และค่าปุ๋ยคอกเป็นค่าจ้างแรงงานคนปลูกและค่าแรงงานคนในครอบครัวในการขุดหลุมปลูกและนำปุ๋ยคอกมาใส่รองก้นหลุมก่อนปลูกมีมูลค่าเฉลี่ยไร่ละ 6,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 24.17 ของต้นทุนทั้งหมด

1.4 ค่าดูแลรักษาในการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษประกอบด้วยค่าแรงงาน คายหญ้าและตัดแต่ง ค่าไม้ค้ำยัน ค่าเชือก ค่าถุงคลุมเครือกล้วย และอื่น ๆ มีมูลค่าเฉลี่ยไร่ละ 9,833 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 39.61 ของต้นทุนทั้งหมด

1.5 ค่าเก็บเกี่ยวผลผลิต เป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานคนเก็บเกี่ยวผลผลิตและ ห่อเครือกล้วยหลังเก็บเกี่ยวและขนขึ้นรถ โดยเขวนเครือกล้วยกับราวเหล็กในรถมีมูลค่าเฉลี่ยไร่ละ 4,000 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 16.12 ของต้นทุนทั้งหมด

2. ต้นทุนคงที่ การผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกโครงการมีต้นทุนคงที่เฉลี่ยต่อไร่ จำนวน 2,088.17 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.41 ของต้นทุนทั้งหมด โดยมีส่วนประกอบของค่าใช้จ่ายต้นทุนคงที่ดังนี้

2.1 ค่าเสื่อมราคาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ซึ่งประเมินมูลค่าอุปกรณ์และ เครื่องมือการเกษตรที่เสื่อมสภาพการใช้งาน โดยวิธีคิดค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรงตามอายุการใช้งานของเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร ซึ่งค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรที่คำนวณได้ มีมูลค่าไม่เป็นเงินสดเฉลี่ยไร่ละ 772.23 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.11 ของต้นทุนทั้งหมด

2.2 ค่าใช้ที่ดิน ค่าใช้จ่ายในการใช้ที่ดินเป็นค่าใช้จ่ายเงินสดที่เกิดจากการเสียค่าเช่าที่ดินและค่าภาษีที่ดินมีมูลค่าเฉลี่ยไร่ละ 1,315.94 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 5.30 ของต้นทุนทั้งหมด

รายการ	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	ค่าเฉลี่ย 3 ปี
ผลตอบแทนจากการผลิต (เฉลี่ยต่อไร่)				
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	3,500	3,450	3,480	3,476
ราคาผลผลิตเฉลี่ย (บาท / กิโลกรัม)	9	9	9	9
รายได้จากการจำหน่ายผลผลิตต่อไร่ (บาท)	31,500	31,050	31,320	31,290
กำไรสุทธิต่อไร่ (บาท)	11,646.88	5,769.65	1,988.95	6,468
อัตรากำไรสุทธิ (%)	36.97	18.58	6.35	20.63

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด (2546: 10)

จากตารางพบว่าสมาชิกได้รับผลตอบแทนการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ โดยได้ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย 3,476 กิโลกรัม ราคาผลผลิต 9 บาท/กิโลกรัม รายได้จากการจำหน่ายกล้วย 31,290 บาท/ไร่ คิดเป็นกำไรสุทธิต่อไร่ 6,468 บาท อัตรากำไรสุทธิเท่ากับ 20.63 %

2. กระบวนการส่งออก

สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ทำการวางแผนการผลิตโดยให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกโครงการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกในแต่ละเดือนไว้ หลังจากนั้นสหกรณ์จะส่งเจ้าหน้าที่ออกสำรวจ เมื่อกล้วยหอมทองเติบโตได้ขนาดและมีความเหมาะสมที่จะเก็บเกี่ยวเพื่อการส่งออก สหกรณ์จะส่งคนงานออกไปตัดกล้วยที่ได้ขนาดในไร่ของสมาชิก แล้วขนส่งไปยังโรงงาน เพื่อผ่านกรรมวิธีตรวจคัดเลือกรูปร่าง และทำความสะอาดกล้วยหอมทอง แล้วบรรจุกล่องใส่สารดูดซับเอทิลีนเก็บรักษาในห้องเย็นที่อุณหภูมิ 13.5 องศาเซลเซียส เพื่อรอการขนส่งพร้อมกันทั้งตู้คอนเทนเนอร์ การขนส่งต้องใช้รถบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ที่ควบคุมอุณหภูมิที่ 13.5 องศาเซลเซียส ตลอดเวลาจนถึงปลายทาง สหกรณ์จ้างรถบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์ขนาด 40 ฟุต ของบริษัทไลน์ จำกัด ในการขนส่งกล้วยหอมทองไปยังท่าเรือคลองเตย แล้วขนส่งไปยังประเทศญี่ปุ่น เมื่อกล้วยหอมทองปลอดสารพิษส่งถึงประเทศญี่ปุ่น เจ้าหน้าที่ด่านกักกันพืชของญี่ปุ่นที่ทำเรือโยโกฮาม่า จะทำการตรวจสอบสินค้าอย่างละเอียดว่ามีโรค แมลง หรือไข่แมลง ติดมาด้วยหรือไม่ และเป็นไปตามข้อตกลงของสัญญาหรือกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นหรือไม่ หากตรวจพบโรคแมลงหรือไข่แมลง เจ้าหน้าที่จะสั่งให้ทำการฉีดพ่นยาฆ่าแมลงวันเพื่อกำจัดทั้งตู้คอนเทนเนอร์ ซึ่งสหกรณ์ต้องร่วมรับผิดชอบและเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มในส่วนนี้ แต่ถ้าเจ้าหน้าที่ตรวจพบกล้วยสุก จะต้องทำลายทิ้ง โดยการเผาหรือทิ้งทะเล เพราะกฎหมายประเทศญี่ปุ่นไม่อนุญาตให้นำเข้ากล้วยสุก เมื่อ

เจ้าหน้าที่ด้านกักกันพืชของญี่ปุ่น ตรวจสอบสินค้าแล้วจะทำการรับมอบสินค้าและให้ส่งไปยัง สหกรณ์ผู้บริโภคริโตะได้ เพื่อจำหน่ายแก่สมาชิกผู้บริโภคริโตะในประเทศญี่ปุ่น หลังจากที่สหกรณ์ ผู้บริโภคริโตะประเทศญี่ปุ่น ได้รับสินค้าเรียบร้อยแล้ว สหกรณ์ผู้บริโภคริโตะจะชำระค่าสินค้า โอนเงินค่าสินค้าเข้าบัญชีเงินฝาก ของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ตามจำนวนสินค้าที่ผ่าน การตรวจรับมอบไว้เท่านั้น

ศึกษาโดยจัดเก็บข้อมูล กระบวนการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ จาก ตัวเลขทางบัญชีของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ในปี 2544 – 2546 รวม 3 ปี ดังตาราง 8

ตาราง 8 ผลการศึกษาต้นทุนการส่งออก

หน่วย : บาท

รายการ	ต้นทุนการผลิต					
	ปี 2544	ร้อยละ	ปี 2545	ร้อยละ	ปี 2546	ร้อยละ
การรวบรวมผลผลิต	5,729,906	70.18	6,399,017	68.63	7,592,209	68.56
การคัดคุณภาพและการบรรจุหีบห่อ	1,667,754	20.43	1,981,537	21.24	2,186,290	19.74
การเก็บรักษา	50,100	0.60	67,405	0.73	78,703	0.71
การขนส่ง	716,950	8.79	875,963	9.40	1,217,036	10.99
รวมต้นทุน	8,164,710	100	9,323,922	100	11,074,238	100

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด (2546: 8)

2.1 การรวบรวมผลผลิต

การรวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษต้นทุนเพิ่มสูงขึ้น โดยปี 2544 ต้นทุนจากการรวบรวมผลผลิต 5,729,906 บาท คิดเป็นร้อยละ 70.18 ของต้นทุนทั้งหมด ปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็น 6,399,017 คิดเป็นร้อยละ 68.63 ปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็น 7,592,209 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.56 ต้นทุนการรวบรวมผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากค่าแรงงานค่าขนส่ง ที่เพิ่มสูงขึ้น ตามภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันเปลี่ยนแปลง เฉลี่ยระหว่างปี 2544 – 2546 มีต้นทุนการรวบรวมผลผลิตที่เปลี่ยนแปลงร้อยละ 69.12 แสดงถึงสถานการณ์กระบวนการส่งออกด้านการรวบรวมผลผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีต้นทุนการรวบรวมผลผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป

2.2 การคัดคุณภาพและบรรจุหีบห่อ

การคัดคุณภาพและการบรรจุหีบห่อกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ มีต้นทุนเพิ่ม

สูงขึ้น โดยปี 2544 ต้นทุนการคัดคุณภาพและบรรจุหีบห่อ 1,667,754 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.58 ของ ต้นทุนทั้งหมด ปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็น 1,981,537 บาท คิดเป็นร้อยละ 6.75 ปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็น 2,186,290 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.64 ต้นทุนการคัดคุณภาพและบรรจุหีบห่อที่เพิ่มขึ้น โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้น คือปี 2545 เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ร้อยละ 0.90 ปี 2546 เพิ่มขึ้นจากปี 2545 ร้อยละ 0.89 เฉลี่ยระหว่างปี 2544 – 2546 มีต้นทุนการคัดคุณภาพและบรรจุหีบห่อเพิ่มขึ้น ร้อยละ 0.90 แสดงถึงสถานการณ์กระบวนการส่งออกด้านการคัดคุณภาพและการบรรจุหีบห่อกล้วย หอมทองปลอดสารพิษเฉพาะต้นทุนเพิ่มสูงขึ้นทุกปีตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

2.3 การเก็บรักษา

การเก็บรักษากล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีต้นทุนเพิ่มสูงขึ้นทุกปี โดยปี 2544 ต้นทุนการเก็บรักษา 50,100 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.18 ของต้นทุนการเก็บรักษา ปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็น 67,405 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.23 ต้นทุนการเก็บรักษาปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็น 78,703 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.28 ต้นทุนการเก็บรักษาเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากเมื่อบรรจุหีบห่อกล้วยหอมทอง เรียบร้อยแล้ว จะต้องนำไปเก็บรักษาไว้ในห้องเย็นที่มีอุณหภูมิ 13.5 องศาเซลเซียส ประมาณ 1 – 3 วัน ต้นทุนในการเก็บรักษาจึงเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ตามภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีอัตราเพิ่มขึ้น คือปี 2545 เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ร้อยละ 0.05 ปี 2546 เพิ่มขึ้นจากปี 2545 ร้อยละ 0.05 เฉลี่ยระหว่างปี 2544 – 2546 มีต้นทุนการเก็บรักษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.05 แสดงถึงสถานการณ์กระบวนการส่งออกด้านการเก็บรักษากล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีต้นทุนสูงขึ้นจากเดิมทุกปี

2.4 การขนส่ง

การขนส่งกล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีต้นทุนในการขนส่งเพิ่มขึ้น โดยปี 2544 ต้นทุนการขนส่ง 716,950 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.51 ของต้นทุนทั้งหมด ปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็น 875,963 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.98 ปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็น 1,217,036 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.25 ต้นทุนการขนส่งเพิ่มขึ้นเนื่องจากต้องทำการจ้างรถลากตู้คอนเทนเนอร์ ขนาด 40 ฟุต ในการขนส่ง หีบห่อกล้วยหอมทองไปยังท่าเรือคลองเตย เพื่อขนส่งต่อโดยเรือบรรทุกสินค้าไปยังประเทศญี่ปุ่น โดยควบคุมอุณหภูมิ 13.50 องศาเซลเซียส ตลอดเวลาจนถึงปลายทาง ประมาณ 11 วัน ต้นทุนในการขนส่งจึงเพิ่มขึ้นทุกปี ตามสถานการณ์เศรษฐกิจ โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้น คือปี 2545 เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ร้อยละ 0.47 ปี 2546 เพิ่มขึ้นจากปี 2545 ร้อยละ 1.27 เฉลี่ยระหว่างปี 2544 – 2546 มีต้นทุนการขนส่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.87 แสดงถึงสถานการณ์การกระบวนการส่งออกด้านการขนส่งกล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีต้นทุนเพิ่มขึ้น เนื่องจากค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นตาม ภาวะค่าครองชีพและภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศด้วย

ผลการศึกษาพบว่าในปี 2544 – 2546 สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด มีต้นทุนผันแปรในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ปี 2544 มูลค่า 7,785,378.30 บาท ปี 2545 มูลค่า 8,963,918.03 บาท ปี 2546 มูลค่า 10,638,488.29 บาท คิดเป็นต้นทุนผันแปรในการส่งออก ทั้ง 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 93.13 และมีต้นทุนคงที่ในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษใน ปี 2544 มูลค่า 578,806.48 บาท ปี 2545 มูลค่า 707,436.35 บาท ปี 2546 มูลค่า 735,408.91 บาท ต้นทุนคงที่ทั้ง 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.87 ของต้นทุนการส่งออกดังรายละเอียดตาราง 10

ตาราง 9 ต้นทุนในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด

หน่วย : บาท

รายการ	ต้นทุนการส่งออก						
	ปี 2544	ร้อยละ	ปี 2545	ร้อยละ	ปี 2546	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย 3 ปี
ต้นทุนในการส่งออก							
1. ต้นทุนผันแปร	7,785,378.30	93.08	8,963,918.03	92.69	10,638,488.29	93.53	9,129,261.54
1.1 ต้นทุนซื้อกล้วยหอมทอง	4,264,620	50.99	4,639,917	47.98	5,667,209	49.83	4,857,248.67
1.2 ค่าใช้จ่ายในการขาย	2,206,389.54	26.38	2,612,332.60	27.01	3,296,089.28	28.98	2,704,937.14
1.3 ค่าแรงงาน	410,437	4.91	623,715	6.45	901,922	7.93	645,358
1.4 ค่าล่วงเวลา	12,560	0.15	17,880	0.18	27,260	0.24	19,233.33
1.5 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับรถยนต์	117,745.56	1.41	63,092.13	0.65	57,158.73	0.50	79,332.14
1.6 ค่าเบี้ยเลี้ยง	139,450	1.67	153,585	1.59	170,290	1.50	154,441.67
1.7 ค่าน้ำประปา – ค่าไฟฟ้า	150,235.49	1.80	113,976.75	1.18	159,301.77	1.40	141,171.34
1.8 ค่าโทรศัพท์	164,316.83	1.96	77,855.30	0.81	67,070.52	0.59	103,080.88
1.9 ค่าน้ำมันรถ	157,126	1.88	132,230	1.37	152,988	1.35	147,448
1.10 ค่ารับรอง	65,960	0.79	85,640	0.89	93,605	0.81	81,735
1.11 ค่าธรรมเนียมธนาคาร	27,982.88	0.33	31,474.25	0.33	45,593.99	0.40	35,017.04
1.12 ค่าใช้จ่ายงานครบรอบ 10 ปี	-	-	380,788	3.94	-	-	126,929.33
1.13 อื่น ๆ	68,555	0.81	31,432	0.31	-	-	33,329
2. ต้นทุนคงที่	578,806.48	6.92	707,436.35	7.31	735,408.91	6.47	673,883.91
2.1 ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์และอุปกรณ์	166,168.82	1.99	211,562.60	2.19	266,759.27	2.35	214,830.23
2.2 ค่าประกันสินค้า	5,301.48	0.06	10,003	0.10	14,748.73	0.13	10,017.74
2.3 เงินเดือนพนักงานและลูกจ้าง	372,490	4.45	465,490	4.81	428,900	3.77	422,293.33
2.4 ค่าเบี้ยประกันรถยนต์	34,846.18	0.42	20,380.75	0.21	25,000.91	0.22	26,742.61
รวมต้นทุนทั้งหมด	8,364,184.78	100	9,671,354.38	100	11,373,897.20	100	9,803,145.45

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด (2546: 11)

ตาราง 10 ผลตอบแทนจากการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ระหว่างปี 2544 – 2546

หน่วย : บาท

รายงาน	ผลตอบแทนการส่งออก			ค่าเฉลี่ย 3 ปี
	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	
ผลตอบแทนในการส่งออก				
ปริมาณการส่งออก (ตัน)	507.891	453.548	493.467	484.968
มูลค่าการส่งออก (บาท)	13,512,486	15,589,626	18,163,007.85	15,755,039.95
ราคาส่งออก (บาท/กก.)	26.60	34.37	36.81	32.59
รายได้จากการขายกล้วย	46,959	43,020	62,852	50,943
คัดออก และอื่น ๆ				
รวมรายได้จากธุรกิจส่งออก (บาท)	13,559,445	15,632,646	18,225,859.85	15,805,983.62
กำไรสุทธิ (บาท)	5,602,043.59	5,961,291.18	6,851,962.65	6,138,432.47
อัตรากำไรสุทธิ (%)	41.31	38.13	37.59	39.01

$$\text{หมายเหตุ อัตรากำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ} \times 100}{\text{รายได้จากธุรกิจส่งออก}}$$

ที่มา: สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด (2546: 12)

ผลตอบแทนในการส่งออกพบว่าปริมาณ 484.968 ตัน มูลค่า 15,755,039.95 บาท โดยราคาเฉลี่ย 32.59 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งสหกรณ์มีรายได้จากกล้วยที่คัดออก 50,943 บาทต่อปี รวมรายได้จากการจำหน่ายกล้วย 15,805,983.62 บาทต่อปี มีกำไรสุทธิ 6,138,432.47 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 39.01

ตาราง 11 ข้อมูลเปรียบเทียบปริมาณผลผลิตและมูลค่ากล้วยหอมทองส่งออกจังหวัดเพชรบุรี

ปี	จำนวน (ตัน)		มูลค่า (ล้านบาท)	
	บ้านลาด	ท่ายาง	บ้านลาด	ท่ายาง
ปี 2544	437.46	507.891	5.66	13.51
ปี 2545	450.72	453.548	5.81	15.58
ปี 2546	424.20	493.467	5.50	18.16

ที่มา: สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี (2539)

ตาราง 12 การผลิตกล้วยหอมทองทั้งหมดของจังหวัดเพชรบุรี

ปีเพาะปลูก	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลรวม (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
ปี 2544	2,149	6,333.90	35.99
ปี 2545	2,069	6,683.80	37.98
ปี 2546	2,553	7,560.40	44.42

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี (2547)

ตาราง 13 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกล้วยของไทย ปี 2544 – 2546

ปริมาณ : ตัน

มูลค่า : ล้านบาท

สินค้า	ปี 2544		ปี 2545		ปี 2546	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
กล้วยหอมสด	4,088	73.599	5,213	78.914	6,338	73.599
กล้วยตากแห้ง	479	30.067	511	31.851	990	61.882
กล้วยไข่	718	17.960	663	14.163	878	18.579
กล้วยแปรรูป	97	5.800	85	8.100	64	10.348
รวม	5,382	127.426	6,472	133.028	8,270	164.408

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (2535: 1)

การส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ระหว่างปี 2544 – 2546 มีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มที่ดีในด้านผลตอบแทนกระบวนการส่งออก

ตาราง 14 สถิติการปลูกกล้วยหอมและกล้วยต่าง ๆ รวมทั้งประเทศ ปีการเพาะปลูก 2545 - 2546
(ข้อมูล ณ 10 เมษายน 2546)

พันธุ์	พื้นที่ปลูก (ไร่)			ผลผลิต เฉลี่ยต่อ ไร่ / กก.	ผลผลิต รวม (ตัน)	ราคาขายที่ฟาร์ม (บาท / กก)		
	ให้ ผลแล้ว	ยังไม่ ให้ผล	รวม			สูงสุด ค	ต่ำสุด ค	เฉลี่ย
กล้วยหอมทอง	34,149	6,872	41,021	2,893.15	98,798.34	7.84	4.97	6.41
กล้วยหอมเขียว	4,202	811	5,013	2,664.98	11,198.23	6.63	4.61	5.62
กล้วยหอม	44,467	8,411	52,878	3,014.98	134,067.26	7.21	4.71	5.96
กล้วยหอมพันธุ์อื่น ๆ	6,116	728	6,844	3,935.69	24,070.69	5.48	3.67	4.57
รวม	88,934	16,822	105,756	12,508.80	268,134.52	6.79	4.49	5.64

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (2547: 2)

ผลตอบแทนด้านการผลิตกล้วย ทั้งประเทศพบว่ากล้วยหอมพันธุ์อื่น ๆ มีผลผลิตต่อไร่สูงสุด กล้วยหอมทองมีผลผลิตต่อไร่อยู่ในลำดับที่สาม โดยมีพื้นที่การปลูก 41,021 ไร่ มีราคาขายเฉลี่ยที่ 6.41 บาท / กิโลกรัม ซึ่งเป็นราคาที่สูงสุด

3. ปัญหาอุปสรรค

จากการศึกษาพบว่ามีปัญหาอุปสรรคในการผลิตและกระบวนการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ดังนี้

3.1 กระบวนการผลิต

จากตาราง 5 จะเห็นว่าการผลิตกล้วยหอมทองมีต้นทุนการผลิตในส่วนของต้นทุนผันแปรเฉลี่ยต่อไร่สูงขึ้น โดยในปี 2544 เป็นเงิน 17,800 บาท / ไร่ ปี 2545 เป็นเงิน 23,200 บาท / ไร่ ปี 2546 เป็นเงิน 27,200 บาท / ไร่ เมื่อรวมต้นทุนการผลิต 3 ปี ระหว่างปี 2544 - 2546 พบว่ามีต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น โดยรายการที่เพิ่มขึ้นสูงสุดคือ การดูแลรักษาแสดงถึงการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ซึ่งประกอบไปด้วย

- (1) การใช้วิชาการความรู้ในการปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษอย่างถูกต้อง
- (2) การกำจัดวัชพืชโดยแรงงานคน เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อการผลิต
- (3) การดูแลรักษาใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก

- (4) การให้น้ำ
- (5) การป้องกันแมลง
- (6) การค้ำยันเครือกล้วยป้องกันการโค่นล้ม
- (7) ปัจจัยเสี่ยงจากสิ่งแวดล้อมทั้งน้ำ ลม

ปัญหาอุปสรรคของต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในการดูแลรักษาเฉลี่ยร้อยละ 17.29 ทำให้วิเคราะห์แนวโน้มได้ว่า ในปี 2550 เกษตรกรมีต้นทุนในการดูแลรักษา เป็นเงิน 34,700 บาท เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาทุกรายการที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2544 – 2546 สูงขึ้นตามลำดับทุกรายการจึงคาดการณ์ได้ว่าค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาจะต้องสูงขึ้นอาจทำให้สมาชิกสหกรณ์ตามโครงการได้รับความเดือดร้อน หากราคายำหน่ายกล้วยหอมทองไม่สูงขึ้นตามภาวะค่าใช้จ่าย

สำหรับการปลูก การเก็บเกี่ยว ค่าห่อพันธุ์ และค่าเตรียมแปลง ที่มีต้นทุนเพิ่มขึ้นลำดับรองลงมา ตามลำดับนั้น เป็นปัญหาอุปสรรคในการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษที่เกิดจากความรู้ทางวิชาการ คุณภาพดิน สภาพแวดล้อม สภาพบรรยากาศ ที่ต้องดำเนินการศึกษาเพื่อป้องกันแก้ไขการเป็นปัญหาอุปสรรคในการผลิตในอนาคต ในด้านผลตอบแทนที่ลดลง

จากการศึกษา พบว่า มีผลผลิตต่อไร่ในอัตราที่ใกล้เคียงกัน ในระยะเวลา 3 ปี (ปี 2544 – 2546) แสดงถึงการไม่สามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นเพียงจากการขาดความรู้และเทคโนโลยีการผลิต โดยมีราคาผลผลิตกล้วย 9 บาท / กิโลกรัม ตลอดระยะเวลา 3 ปี แสดงถึงการกำหนดราคาไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะของต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อรายได้ของสมาชิก ผู้ปลูกกล้วยหอมทอง ที่มีรายได้ไม่แตกต่างกันในระยะเวลา 3 ปี ที่ผ่านมา ในส่วนของอัตรากำไรสุทธิมีความไม่แน่นอน ทำให้ไม่สามารถวางแผนการผลิตได้

ในการส่งเสริมสหกรณ์ พบรายละเอียดปัญหาอุปสรรคในกระบวนการผลิตในคือ

1.1 ปัญหาเรื่องดิน

เนื่องจากพื้นที่ประกอบการเกษตรในอำเภอท่ายาง ใช้ทำการเพาะปลูกมาเป็นเวลานานนับหลายสิบปี ทำให้ดินเสื่อมสภาพความสมดุลและปริมาณธาตุอาหารในดินลดลง การปลูกกล้วยซึ่งเป็นพืชที่ความต้องการธาตุอาหารเป็นปริมาณมากเพื่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตที่มีคุณภาพจากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องปรับสภาพดินให้มีความสมดุลและเหมาะสมกับการดูกินธาตุอาหารรากพืช โดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ใส่ลงในดินตามคำแนะนำของโครงการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออกของสหกรณ์

การเกษตรทำยาง จำกัด ซึ่งคาดว่าจะมีสภาพแวดล้อมที่ดีและดินมีความสมบูรณ์ สามารถเพาะปลูกพืชได้ระยะยาวสืบไป

อย่างไรก็ตามเรื่องของดินในเขตอำเภอท่ายาง ยังมีข้อปล้กย่อยอีกหลายประการที่สำคัญ คือ การท่วมขังของน้ำในฤดูฝนชุก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ด้านทิศตะวันออกของอำเภอท่ายาง ซึ่งสมาชิกผู้ผลิตได้ร่วมกับสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จัดทำแผนการผลิตเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้มีผลผลิตเก็บเกี่ยวในช่วงฤดูฝนชุก คาดว่าจะเป็นแนวทางการพัฒนาแผนการผลิตสู่ออนาคตที่ดี

1.2 ปัญหาของกระบวนการผลิต

จากประสบการณ์ของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ จะเห็นว่าผลผลิตกล้วยมีความไม่สม่ำเสมอตลอดทั้งปี ซึ่งพอสรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

1.2.1 ปริมาณน้ำฝน ในบางปีฝนตกชุกมาก มีน้ำท่วมขัง จะเกิดปัญหากับระบบรากหรือสรีระของต้นกล้วยเสียหายไป ไม่สามารถดูดกินอาหารได้ตามปกติ ผลผลิตจึงตกต่ำในที่สุด

1.2.2 การหักล้ม ความที่กล้วยเป็นพืชที่มีลำต้นอวบน้ำ ใบและเครือมีขนาดใหญ่ถ้ามีลมพายุแรงอาจทำให้มีการหักล้มได้ การเลือกพื้นที่ปลูกจึงจำเป็นต้องอยู่ในที่มีลมสงบ เพื่อประกันความล้มเหลวในการปลูกกล้วย เกษตรกรผู้ปลูกจึงมีความจำเป็นในการที่จะพยากรณ์ทิศทางลมด้วยเพื่อใช้บังคับให้เครือกล้วยหันไปในแนวลู่ลม

1.2.3 อุณหภูมิ กล้วยเป็นพืชที่เจริญเติบโตได้ดีในอุณหภูมิร้อนถึง 90 – 100 องศาฟาเรนไฮต์ ถ้าอุณหภูมิต่ำกว่า 60 องศาฟาเรนไฮต์ ผลผลิตจะตกต่ำ ซึ่งเกษตรกรผู้ผลิตในอำเภอท่ายางก็ประสบปัญหานี้เช่นกัน แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่ไม่เป็นปัญหามากจนเกินไป

3.2 กระบวนการส่งออก

กระบวนการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ประกอบด้วย การรวบรวม การคัดคุณภาพและการบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษา และการขนส่ง ซึ่งมีแนวโน้มต้นทุนการส่งออกเพิ่มขึ้นคือตารางที่ 9 ต้นทุนการส่งออกปี 2544 คิดเป็นร้อยละ 28.65 ปี 2545 คิดเป็นร้อยละ 31.74 และปี 2546 คิดเป็นร้อยละ 38.71 ของต้นทุนการส่งออก 3 ปี ซึ่งเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.03 โดยรายการที่เพิ่มขึ้นสูงสุด คือการขนส่งที่เพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 0.87 แสดงถึงกระบวนการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษด้านต้นทุนการขนส่งเป็นปัญหาอุปสรรคที่ประกอบด้วย

- (1) การใช้เวลานาน การกำหนดเวลาที่ไม่แน่นอน

- (2) ระยะเวลา และเส้นทางที่ไม่สะดวก
- (3) สภาพธรรมชาติ
- (4) ปัจจัยการขนส่งแปรผันตามราคาน้ำมันที่สูงขึ้น

สำหรับผลตอบแทนกระบวนการส่งออกพบว่ามีอัตรากำไรสุทธิที่ไม่เพิ่มขึ้นเนื่องจากสถานการณ์ต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ทั้งที่มีปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรค ในการผลิตของสมาชิกสหกรณ์ และการส่งออกกล้วยหอมปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด พบว่า ในการผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกสหกรณ์ปีการเพาะปลูก 2544 – 2546 สมาชิกสหกรณ์มีปัญหาด้านการผลิตเกี่ยวกับการขาดแคลนแรงงานเพื่อขยายการผลิต หน่อพันธุ์คุณภาพไม่ดี ผลผลิตเสียหายจากโรคและแมลง ผลผลิตต่ำกว่าที่คาดหมาย ดินเสื่อมสภาพ ปริมาณน้ำไม่เหมาะสม ขาดความรู้ความชำนาญในการผลิต และได้รับคำแนะนำทางวิชาการไม่เพียงพอ ส่วนด้านการตลาดมีปัญหาเกี่ยวกับ ราคาผลผลิตต่ำไม่คุ้มค่าใช้จ่าย ผู้รับซื้อในท้องถิ่นมีจำนวนน้อย การคมนาคมขนส่งไม่สะดวก การเตรียมสินค้าและเก็บรักษาก่อนจำหน่ายยุ่งยาก การชั่งตวง วัด ไม่ยุติธรรม สำหรับด้านสินเชื่อเพื่อการผลิตมีปัญหาเกี่ยวกับ ขั้นตอนการขอกู้ยุ่งยาก เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก ได้รับอนุมัติเงินกู้ไม่เพียงพอ ขาดหลักประกันเงินกู้ ได้รับเงินกู้ล่าช้าไม่สอดคล้องกับแผนการผลิต ไม่มีแหล่งเงินกู้ และการจ่ายเงินกู้แบ่งจ่ายหลายงวดเกินไป

สำหรับปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินธุรกิจส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด พบว่า สหกรณ์มีปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องเกี่ยวกับ การวางแผนการผลิตไม่สอดคล้องกับแผนการสั่งซื้อ การขนส่งผลผลิตจากไร่สมาชิกยากลำบาก ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายสูง คุณภาพผลผลิตไม่สม่ำเสมอ เป็นไปตามฤดูกาลและสภาพดินฟ้าอากาศ การบรรจุหีบห่อมีต้นทุนสูงขึ้นตลอดเวลา การเก็บรักษาผลผลิตในห้องควบคุมอุณหภูมิ และการขนส่งด้วยรถบรรทุกตู้คอนเทนเนอร์บางครั้งอุณหภูมิรั่วไหล ทำให้ผลผลิตเสียหาย ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการควบคุมอุณหภูมิผลผลิตสูงมาก การคมนาคมขนส่งไม่สะดวก การขนส่งทางเรือใช้เวลาบางครั้งเรือเลื่อนกำหนด ทำให้ผลผลิตส่งถึงผู้ปลูกล่าช้า เกิดความเสียหายจากกล้วยสุกต้องทิ้งทะเล การตรวจสอบรับมอบส่งมอบผลผลิตบางครั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายรวมวัน เมื่อตรวจพบโรคและแมลง การควบคุมการผลิตไม่ได้ผลเนื่องจากสมาชิกไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ การจ้างแรงงานบรรจุหีบห่อมีการเปลี่ยนคนงานบ่อย บุคลากรขาดความชำนาญทำให้มีปัญหาเรื่องคุณภาพกล้วยที่ส่งออก และปัญหาการจำหน่ายกล้วยที่คัดออกได้ราคาต่ำมาก ไม่คุ้มค่าใช้จ่ายในการรวบรวม ทำให้ต้นทุนในการดำเนินธุรกิจส่งออกสูงขึ้น

จากการศึกษา พบว่า สถานการณ์กระบวนการผลิตและกระบวนการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด เฉพาะต้นทุนการผลิตและต้นทุนการส่งออกมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี 2544 – 2546 และคาดว่าจะต้องสูงขึ้นตลอดไปตามภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาสถานการณ์กระบวนการผลิตและการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ผลการศึกษาพบว่าในปีเพาะปลูก 2544 – 2546 สมาชิกสหกรณ์ตามโครงการมีต้นทุนการผลิตกล้วยหอมทองทั้งหมดเฉลี่ยต่อไร่ จำนวน 22,733 บาท คิดเป็นร้อยละ 83.88 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งเป็นต้นทุนผันแปร จากการศึกษาจะเห็นว่า กระบวนการผลิตกล้วยหอมทอง ได้แก่ การไถเตรียมดิน การทำการยกร่อง หน่อพันธุ์ แรงงานปลูก ปุ๋ยคอก แรงงานคน ค่าตัดแต่ง ไม้ค้ำยัน เชือก ถุงคลุมเครือกล้วย การเก็บเกี่ยวผลผลิต การขนส่ง

ต้นทุนคงที่การผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกสหกรณ์ตามโครงการมีต้นทุนคงที่เฉลี่ยไร่ละ 2,088 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.41 ของต้นทุนทั้งหมดได้แก่ ค่าเสื่อมราคาเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร ค่าใช้ที่ดิน ภาษีที่ดิน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกสหกรณ์ตามโครงการซึ่งมีผลกระทบจากการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 3,476 กิโลกรัม มีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย 31,290 บาท มีกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อไร่ 6,468 บาท

กระบวนการผลิตและกระบวนการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษมีแนวโน้มต้นทุนเพิ่มขึ้น ดังนี้

1. กระบวนการผลิต มีต้นทุนเพิ่มขึ้น โดยปี 2544 คิดเป็นร้อยละ 26.10 ปี 2545 คิดเป็นร้อยละ 34.02 ปี 2546 คิดเป็นร้อยละ 39.88 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมดในระยะเวลา 3 ปี โดยอัตราเพิ่มขึ้นคือปี 2545 เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ร้อยละ 7.92 ปี 2546 เพิ่มขึ้นจาก ปี 2545 ร้อยละ 5.86 รวมเฉลี่ยปี 2544 – 2546 มีต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 33.33 ซึ่งการดูแลรักษามีต้นทุนที่เพิ่มขึ้นสูงสุด คือปี 2546 คิดเป็นร้อยละ 11.58 ปี 2545 คิดเป็นร้อยละ 15.10 ปี 2546 คิดเป็นร้อยละ 16.57 ของต้นทุนรวม 3 ปี เฉลี่ยต้นทุนการดูแลรักษาเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.41 และจากผลการศึกษาดังกล่าวพบว่าปัญหาอุปสรรค คือต้นทุนที่เพิ่มขึ้นของรายการต่างๆ ในกระบวนการผลิต

ผลการศึกษา ต้นทุนในการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ตั้งแต่ปี 2544 – 2546 พบว่าในการดำเนินธุรกิจส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษสหกรณ์มีต้นทุนผันแปรในการส่งออกทั้ง 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 93.08 ได้แก่ ต้นทุนซื้อ

กล้วยหอมทอง ค่าใช้จ่ายในการขาย ค่าแรงงาน ค่าล่วงเวลา ค่าใช้จ่ายรถยนต์ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ ค่ารับรอง ค่าธรรมเนียมธนาคารอื่น ๆ ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ค่าประกันสินค้า เงินเดือนพนักงานและลูกจ้าง ค่าเบี้ยประกันภัยรถยนต์ มีต้นทุนคงที่ในการส่งออกกล้วยหอมทองทั้ง 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.87 ของต้นทุนการส่งออก สำหรับผลตอบแทนจากการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ผลการศึกษาพบว่า ตั้งแต่ปี 2544 – 2546 สหกรณ์มีรายได้รวมจากธุรกิจส่งออกเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 15,805,983.62 บาท เมื่อหักต้นทุนแล้วสหกรณ์มีกำไรสุทธิเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 6,138,432 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.10% ของรายได้รวมจากการส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ

ผลการศึกษาผลตอบแทน พบว่า สมาชิกได้ผลผลิตเฉลี่ย 3,476 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาผลผลิต 9 บาท ต่อกิโลกรัม รายได้จากการจำหน่ายเป็นเงิน 31,200 บาท / ไร่ คิดเป็นกำไรสุทธิ 6,468 บาท / ไร่

2. กระบวนการส่งออก มีต้นทุนที่เพิ่มขึ้น โดยปี 2544 คิดเป็นร้อยละ 28.79 ปี 2545 คิดเป็นร้อยละ 32.87 และปี 2546 คิดเป็นร้อยละ 38.24 ของต้นทุนรวม 3 ปี โดยอัตราที่เพิ่มขึ้นคือปี 2545 เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ร้อยละ 4.08 ปี 2546 เพิ่มขึ้นจากปี 2545 ร้อยละ 5.47 เฉลี่ยมีต้นทุนกระบวนการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.78 ต่อปี ซึ่งการขนส่งมีต้นทุนเพิ่มขึ้นสูงสุดคือปี 2544 คิดเป็นร้อยละ 25.44 ปี 2545 คิดเป็นร้อยละ 31.15 และปี 2546 คิดเป็นร้อยละ 43.31 ของต้นทุนรวม 3 ปี เป็นต้นทุนการขนส่ง ปี 2545 เพิ่มขึ้นมา ปี 2544 ร้อยละ 5.61 ปี 2546 เพิ่มขึ้นจากปี 2545 ร้อยละ 12.16 เฉลี่ยต้นทุนการขนส่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.88 ต่อปี

ผลการศึกษาผลตอบแทน พบว่า มีปริมาณ 484.968 ตันต่อปี มูลค่า 15,755,039.95 บาท ในราคาเฉลี่ย 32.59 บาท / กิโลกรัม โดยมีรายได้จากการจำหน่ายกล้วยที่คัดออกเป็นเงิน 50,943 บาท / ปี รวมรายได้ 15,805,983.62 บาท / ปี มีกำไรสุทธิ 6,138,432.47 บาท คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 39.01

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะกระบวนการผลิตและส่งออก

1. ในการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษของสมาชิกสหกรณ์ ที่เป็นสมาชิกโครงการ สหกรณ์ควรมีมาตรฐาน ในการส่งเสริมควบคุมดูแลการผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกให้ได้ คุณภาพสม่ำเสมอได้มาตรฐานสำหรับการส่งออก และควรแนะนำให้สมาชิกปรับปรุงสภาพดินที่เสื่อม โดยเพิ่มการใช้ปุ๋ยหมักร่วมกับการใช้ปุ๋ยคอก และให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพื้นที่

ปลูกกล้วยหอมทอง โดยย้ายไปปลูกในพื้นที่ใหม่ แล้วทำการฟื้นฟูพื้นที่เดิมด้วยการปลูกพืชหมุนเวียนสลับกันไป และใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ช่วยปรับสภาพดินให้ดีขึ้นโดยใช้เวลา 2-3 ปี จึงเปลี่ยนกลับมาปลูกในพื้นที่เดิมที่ทำการปรับสภาพดินดีแล้ว จากนั้นจึงทำการปรับสภาพดินในพื้นที่อีกแห่งหนึ่ง และเปลี่ยนพื้นที่ปลูกกล้วยหอมทองกลับไปกลับมา จะช่วยให้ผลผลิตมีคุณภาพดีได้มาตรฐาน และมีความสม่ำเสมอ นอกจากนี้สหกรณ์ควรส่งเสริมให้มีการขยายพื้นที่การเพาะปลูกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ไปยังกลุ่มเกษตรกรที่ไม่เป็นสมาชิกโครงการ เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นเพียงพอในการส่งออกตามความต้องการ ของผู้บริโภคในต่างประเทศนับวันจะเพิ่มสูงขึ้น

2. การผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกสหกรณ์ ในอำเภอท่ายาง ปีการเพาะปลูก 2544 - 2546 เห็นว่าผลผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีการแบ่งตลาดเป็นของผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่นหากผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงความต้องการสั่งซื้อย่อมส่งผลกระทบต่อผลผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรในอำเภอท่ายางได้ ดังนั้น จึงควรหาทางส่งเสริมการขยายส่วนแบ่งตลาดของผู้บริโภคภายในประเทศให้มากยิ่งขึ้น และขยายตลาดไปสู่การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วยหอมทองออกจำหน่ายในลักษณะต่างๆ เช่น กล้วยหอมอบ ฉาบ เค้กกล้วยหอม กล้วยหอมกวน แป้งกล้วยหอม และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากแป้งกล้วยหอม ได้แก่ ไอศกรีม โยเกิร์ต ไวน์ ซอส เป็นต้น จะเป็นการขยายส่วนแบ่งตลาดภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการขยายตลาด ส่งออกกล้วยหอมทองปลอดสารพิษ ไปยังประเทศ เกาหลี ฮองกง และประเทศเพื่อนบ้านให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มการผลิตกล้วยหอมทองของเกษตรกรในอำเภอท่ายางที่จะเพิ่มขึ้นในช่วงเวลา 3-5 ปี

3. การผลิตกล้วยหอมทองของสมาชิกสหกรณ์สมาชิกโครงการ มีรายได้จากการจำหน่ายกล้วยหอมทองในราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 9 บาท มีจำนวนน้อยมาก ประกอบกับต้นทุนการผลิตของเกษตรกรนับวันสูงขึ้น หากรายได้จากการผลิตไม่สูงขึ้นตาม จะส่งผลให้เกษตรกรประสบปัญหาขาดทุน จนเลิกการเพาะปลูกกล้วยหอมทองได้ ดังนั้นจึงควรช่วยเหลือยกระดับราคา ที่เกษตรกรได้รับให้สูงขึ้น จากการสอบถามสมาชิกในการจัดอบรมในเรื่องราคาที่เกษตรกรพอใจพบว่าสมาชิกโครงการต้องการจำหน่ายผลผลิตให้ได้ราคาสูงขึ้นโดยอยากจำหน่ายกล้วยหอมทองให้ได้ในราคากิโลกรัมละ 15 บาท

4. การดำเนินธุรกิจส่งออกกล้วยหอมทองของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ตั้งแต่ปีบัญชี 2544 - 2546 สหกรณ์มีแนวโน้มอัตรากำไรสุทธิลดลง เนื่องจากรายได้ของสหกรณ์ที่ได้รับจากการจำหน่ายกล้วยหอมทองให้กับสหกรณ์ผู้บริโภคโตได้ประเทศญี่ปุ่น ตลอดระยะเวลา

3 ปี เพิ่มขึ้นตามปริมาณการส่งออก ได้มีการเพิ่มขึ้นตามการปรับราคาสูงขึ้น โดยตลอดระยะเวลา ตั้งแต่ปีบัญชี 2544 – 2546 สหกรณ์ได้รับราคากลิ้วหอมทองในราคา F.O.B. กรุงเทพฯ กิโลกรัม

ละ 0.83 เหรียญสหรัฐอเมริกาในขณะที่สหกรณ์มีต้นทุนค่าใช้จ่ายรวบรวมผลผลิต ค่าบรรจุหีบห่อ ค่าจ้างแรงงานบรรจุหีบห่อ และค่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนต้นทุนซื้อปลีกกลิ่นหอมทองนับวันสูงขึ้นตลอดเวลา จึงเป็นเหตุให้แนวโน้มของกำไรสุทธิและอัตรากำไรสุทธิลดลง เรื่องนี้สหกรณ์ควรหาวิธีเสนอข้อตกลงในการปรับราคากับสหกรณ์ผู้บริโภคริโกลโตได้ประเทศญี่ปุ่นเสียใหม่ ให้ได้รับราคา F.O.B. กรุงเทพฯ ที่สูงขึ้นก็จะเป็นผลให้เกษตรกรไม่ประสบปัญหาขาดทุน เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นเช่นเดียวกัน

5. นอกจากสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด จะทำการส่งเสริมให้เกษตรกรสมาชิกโครงการขยายการผลิตกลิ่นหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นแล้ว สหกรณ์ควรร่วมกับกรมวิชาการเกษตรและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ส่งเสริมให้เกษตรกรสมาชิกโครงการทดลองปลูกกลิ่นหอมพันธุ์แกรนด์เนนเป็นกลิ่นหอมที่ให้ผลผลิตสูงกว่ากลิ่นหอมทองถึง 4 เท่า เป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ และมีคุณสมบัติเหมาะสมกับการส่งออก คือ เปลือกกลิ่นหอม ทนทานต่อโรคแมลงได้ดี ขั้วหวีไม่หลุดง่ายเมื่อสุก ผิวกลิ่นหอมบ่มสุกจะเหลืองสวยและมีรสชาติเหมือนกับกลิ่นหอมทอง สามารถขนส่งภายใต้ห้องเย็นควบคุมอุณหภูมิได้ เป็นเวลานานเหมาะสมกับการขนส่ง ทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และทางเรือ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางลดต้นทุนกระบวนการผลิตและกระบวนการส่งออก การให้ความร่วมมือของกระบวนการสหกรณ์ในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น
2. วิจัยและพัฒนาการใช้สภาพธรรมชาติในกระบวนการผลิต
3. ศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการผลิตและส่งออกผลผลิตชนิดอื่น

บรรณานุกรม

- กรมการค้าต่างประเทศ. 2540. ข้อมูลการตลาดกล้วยหอมทองในจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบุรี.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2535. สภาพทั่วไปของกล้วย. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2547. สถิติการปลูกกล้วยหอมและกล้วยต่าง ๆ รวมทั้งประเทศ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กิตติ อมรสุรศิริ. 2538. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกกล้วยของไทย. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จุฑาทิพย์ ภัทรวาท. 2532. ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจในการผลิตข้าวระหว่างเกษตรกรที่เป็นและ **ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์** : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรคลองหลวง จำกัด. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูจิตร์ สมบัติพาณิชย์. 2532. ชนิดลักษณะและแหล่งผลิตของกล้วยแต่ละชนิด. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ณรงค์ โคมเฉลา. 2510. การศึกษาเรื่องกล้วย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์แห่งประเทศไทย.
- ดารา พวงสุวรรณ. 2535. การปรับปรุงคุณภาพผลไม้และผักเพื่อการส่งออก. กรุงเทพฯ: กองโรคพืชและจุลชีววิทยา กรมวิชาการเกษตร.
- ธำรง ช่วยเจริญ. 2536. การผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษและการผลิตกล้วยไข่เพื่อการส่งออก. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร.
- บรรเจิด คติการ. 2513. โครงการศึกษาวิธีการบางอย่างเพื่อช่วยเพิ่มผลผลิตของกล้วยหอม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เบญจมาศ รัตนชินกร. 2545. การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวกล้วยหอมเพื่อการส่งออก. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร.
- ศักรินทร์ ทิพย์เนตร. 2541. การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทนในการผลิตและการส่งออกกล้วยหอม **ทองปลอดสารพิษ**. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมศักดิ์ วรรณศิริ. 2532. การบรรจุหีบห่อและการขนส่งกล้วย. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด. 2535. **ความเป็นมาและการดำเนินงาน** ของสหกรณ์การเกษตร

ท่ายาง จำกัด. เพชรบุรี: สหกรณ์การเกษตรท่ายาง. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. 2536. **โครงการส่งเสริมการผลิตกล้วยหอมทองปลอดสารพิษเพื่อการส่งออก**.

เพชรบุรี: สหกรณ์การเกษตรท่ายาง. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. 2545. **รายงานกิจการประจำปี 2541-2545**. เพชรบุรี: สหกรณ์การเกษตร

ท่ายาง. (เอกสารอัดสำเนา).

_____. 2546. **รายงานผลการดำเนินธุรกิจ**. เพชรบุรี: สหกรณ์การเกษตรท่ายาง.

(เอกสารเผยแพร่).

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี. 2539. **สรุปผลการสัมมนากลุ่มย่อยระหว่างสหกรณ์การเกษตร**

ท่ายาง จำกัด และสหกรณ์ผู้บริโภคริโคโตโต้ ประเทศญี่ปุ่น. เพชรบุรี: สหกรณ์การเกษตร

ท่ายาง. (เอกสารอัดสำเนา).

อำเภอท่ายาง. 2535. **ประวัติอำเภอท่ายาง**. เพชรบุรี: ม.ป.พ. (เอกสารเผยแพร่).

ภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อสกุล	นางนันทนา แสวอู
เกิดเมื่อ	10 กันยายน 2497
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2517 มัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ พ.ศ. 2519 ประโยควิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) วิทยาลัยเทคนิคสยาม กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2533 ปริญญาตรี ศิลปศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยครูเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2521 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ 2 สำนักงานสหกรณ์อำเภอ เขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2523 – 2526 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ 3 สำนักงานสหกรณ์ อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2526–2531 สหกรณ์อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2531–2535 สหกรณ์อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2535–3539 สหกรณ์อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2539- ปัจจุบัน นักวิชาการสหกรณ์ 7 ว (หัวหน้ากลุ่มส่งเสริม และพัฒนากิจการบริหารจัดการสหกรณ์) สำนักงานสหกรณ์จังหวัด เพชรบุรี